



מכון ירושלים
לתחקר ישראל
Jerusalem Institute
for Israel Studies
معهد القدس
لدراسات إسرائيل



המכון הישראלי
לדמוקרטיה

שנתון החברה החרדית בישראל

2 0 1 6

גלעד מלאך | מאיה חושן | לי כהנר

שנתון החברה החרדית בישראל

2016

גלעד מלאך | מאיה חושן | לי כהנר



עריכת הטקסט: ענת ברנשטיין, נועה שליטין
עיצוב הספר: סטפני ורותי עיצוב
סדר: אירית נחום
הדפסה: גרפוס פרינט, ירושלים

רכזת המערכת: דפנה שמר

מסת"ב 978-965-519-189-9

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר ידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר בספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

© כל הזכויות שמורות למכון הישראלי לדמוקרטיה (ע"ר) ולמכון ירושלים לחקר ישראל (ע"ר), תשע"ו
Copyright © 2016 by The Israel Democracy Institute (RA) and The Jerusalem Institute for Israel Studies (RA)

המכון הישראלי לדמוקרטיה

רח' פינסקר 4, ת"ד 4702, ירושלים 9104602
טל': 02-5300888
אתר האינטרנט: www.idi.org.il

להזמנת ספרים:

החנות המקוונת: <http://tinyurl.com/idi-store>
דוא"ל: orders@idi.org.il
טל': 02-5300867; פקס: 02-5300800

מכון ירושלים לחקר ישראל

בית חי אלישר
רח' רד"ק 20, ירושלים 9218604
טל': 02-5630175
אתר האינטרנט: www.jiis.org.il

להזמנת ספרים:

דוא"ל: machon@jiis.org.il
טל': 02-5630175, שלוחה 11

כל פרסומי המכון הישראלי לדמוקרטיה ניתנים להורדה חינם, במלואם או בחלקם, מאתר האינטרנט.
כל פרסומי מכון ירושלים לחקר ישראל ניתנים להורדה חינם במלואם מאתר המכון.

המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא מוסד עצמאי אימפלגטי, מחקרי ויישומי, הפועל בזירה הציבורית הישראלית בתחומי הממשל, הכלכלה והחברה. יעדיו הם חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק, גיבוש דרכים להתמודדות עם אתגרי הביטחון מתוך שמירה על הערכים הדמוקרטיים וטיפוח שותפות ומכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים.

לצורך מימוש יעדים אלו חוקרי המכון שוקדים על מחקרים המניחים תשתית רעיונית ומעשית לדמוקרטיה הישראלית. בעקבותיהם מגובשות המלצות מעשיות לשיפור התפקוד של המשטר במדינת ישראל ולטיפוח חזון ארוך טווח של תרבות דמוקרטית נכונה לחברה הישראלית ולמגוון הזהויות שבה. המכון שם לו למטרה לקדם בישראל שיח ציבורי מבוסס ידע בנושאים שעל סדר היום הלאומי, ליוזם רפורמות מבניות, פוליטיות וכלכליות ולשמש גוף מייעץ למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב.

המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא זוכה פרס ישראל לשנת תשס"ט על מפעל חיים – תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.

מכון ירושלים לחקר ישראל הוא המכון המוביל במדינת ישראל בחקר המציאות המורכבת של ירושלים ובניתוח המרקם הייחודי שלה. המכון, אשר הוקם ב־1978, עוסק באתגרים הייחודיים לירושלים בת זמננו ומספק ידע מחקרי נרחב ומעמיק, החיוני לקובעי מדיניות ואנשי אקדמיה כמו גם לקהל הרחב. עבודת המכון משתרעת על כלל ההיבטים של העיר: תכנון פיזיאו־רבני, סוגיות חברתיות ודמוגרפיות, אתגרים כלכליים וסביבתיים ושאלות הנגזרות ממעמדה הגאוגרפוליטי. עבודתו הרבגונית של המכון לאורך עשרות שנים הקנתה לו פרספקטיבה ייחודית שבזכותה הורחבה פעילותו גם אל מחוץ למרחב העיר ירושלים. וכך עוסק המכון גם בחקר האתגרים המורכבים שהחברה הישראלית מתמודדת עמם, בכלל זה סוגיות עירוניות, חברתיות ואסטרטגיות, אתגרי סביבה וקיימות, מימון וחדשנות.

תחומי העיסוק של מכון ירושלים לחקר ישראל הם בניית תשתית נתונים – בדגש על העיר ירושלים – ניתוח מגמות, בחינת תופעות והצעת המלצות מדיניות למקבלי ההחלטות. המכון מייצר מחקרי מדיניות, מחקרי הערכה, מיפוי סוגיות, תכנון עירוני ותכניות אב. הוא מפיץ את הידע הנצבר אצלו באמצעות ימי עיון, כנסים, שולחנות עגולים ותדרכים למקבלי החלטות, לבעלי עניין ולציבור הרחב. פעילות המכון מתאפיינת בגישה רבת־תחומית ואינטגרטיבית המבוססת על ידע מקיף וניתוח מעמיק.

הספר רואה אור הודות לתרומתה הנדיבה של קרן ראסל ברי (The Russell Berrie Foundation).

תוכן העניינים

11	דברי הקדמה
13	דבר העורכים
15	הגדרות והסברים
15	א. המתודולוגיה
15	ב. הלוחות והתרשימים
16	ג. מקורות המידע ושיטת איסוף הנתונים
16	ד. סימנים מיוחדים בלוחות ובתרשימים
17	פרק א: אוכלוסייה
17	הגדרות
17	”חרדי”
17	תחזית אוכלוסייה
18	האוכלוסייה החרדית – אומדן
18	קבוצות אוכלוסייה
18	רמת הומוגניות חרדית
19	יישובים חרדיים
19	יחס תלות
20	תמצית הממצאים
34	לוחות אוכלוסייה
34	לוח א/1: אומדני אוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל; אומדן 2009 ותחזית 2014
35	לוח א/2: רכיבי גידול של האוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה; תחזית לטווח הקצר (2019-2010), לטווח הבינוני (2020-2034) ולטווח הארוך (2035-2059)
36	לוח א/3: אומדן אוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה, קבוצות גיל ומגדר; 2009
39	לוח א/4: תחזית אוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה וקבוצות גיל; 2014-2059
41	לוח א/5: יחס תלות; לפי קבוצת אוכלוסייה; אומדן 2009 ותחזית 2014-2059
42	לוח א/6: שיעור פרייון כולל אצל נשים יהודיות; לפי אופי הזהות הדתית; 1979-2014
44	לוח א/7: שיעור פרייון כולל ותוחלת חיים; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; אומדן 2009 ותחזית 2010-2059
45	לוח א/8: בני +20; לפי יבשת לידה; 2003-2014

47	לוח א/9: בני 20+ ילידי ישראל; לפי יבשת לידת האם; 2003–2014
49	לוח א/10: בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה, מצב משפחתי ומגדר; 2003–2014
51	לוח א/11: רכיבי גידול של האוכלוסייה; יישובים נבחרים; 2002, 2009, 2013
52	לוח א/12: אוכלוסייה; לפי גיל; יישובים נבחרים; 2009, 2013
53	המקורות ללוחות

54

פרק ב: חינוך

54

הגדרות

54	פיקוח
54	דרגי חינוך
55	מעמד משפטי
56	נשירה ממערכת החינוך
56	יישוב
56	נבחנים, זכאים ועומדים בדרישות הסף לקבלה לאוניברסיטאות
57	מסד הנתונים של התלמידים
57	מוסדות לימוד חרדיים תורניים

57

תמצית הממצאים

75

לוחות חינוך

75	לוח ב/1: תלמידי החינוך היסודי והעל-יסודי; לפי מגדר, פיקוח ודרג חינוך; שנה"ל תשס"ד (2003/04), תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)
77	לוח ב/2: תלמידי כיתות א'-ו'; לפי פיקוח, מעמד משפטי ומגדר; שנה"ל תשס"ד (2003/04), תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)
79	לוח ב/3: בתי ספר יסודיים; לפי פיקוח ומעמד משפטי; שנה"ל תשס"ד (2003/04), תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)
80	לוח ב/4: נושרים מקרב תלמידי כיתות ז'-י"ב; לפי פיקוח ומגדר; שנה"ל תשס"ז (2006/07), תשס"ט (2008/09), תשע"א (2010/11)
82	לוח ב/5: תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות בגרות, הזכאים לתעודה והעומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות; לפי פיקוח; שנה"ל תשס"ה (2004/05), תשס"ט (2008/09), תשע"ב (2011/12)
87	לוח ב/6: תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות; לפי פיקוח; יישובים נבחרים; שנה"ל תשס"ה (2004/05), תשס"ט (2008/09), תשע"ב (2011/12)
94	לוח ב/7: תלמידים במוסדות חינוך על-יסודיים; לפי פיקוח ומגדר; יישובים נבחרים; שנה"ל תשס"ז (2006/07), תשס"ט (2008/09), תשע"א (2010/11)

96	לוח ב/8: תלמידים במוסדות חינוך בפיקוח חרדי; לפי מגדר, יישוב המגורים (יישובים נבחרים), לימודים ביישוב המגורים ודרג החינוך; 2013
98	לוח ב/9: תלמידים במוסדות חינוך בפיקוח חרדי; לפי מגדר, יישוב הלימודים (יישובים נבחרים), מגורים ביישוב הלימודים ודרג החינוך; 2013
100	לוח ב/10: תלמידי ישיבות ואברכים; לפי מוסד; 2015-2012
101	לוח ב/11: לומדים לתואר אקדמי ובעלי תואר אקדמי בקרב בני +20;
102	לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2014-2007 המקורות ללוחות

103

פרק ג: רווחה ורמת חיים

103

הגדרות

103	קו העוני ותחולת העוני
104	ביטחון תזונתי
105	הכנסות

105

תמצית הממצאים

118

לוחות רווחה ורמת חיים

118	לוח ג/1: תחולת העוני של משפחות; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2013-2003
120	לוח ג/2: תחולת העוני של משפחות, נפשות וילדים לאחר תשלומי העברה ומסים; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2013-2003
122	לוח ג/3: רמת ביטחון תזונתי בקרב משפחות, נפשות וילדים; 2012-2011
122	לוח ג/4: הכנסה חודשית; לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג הכנסה; 2012
123	לוח ג/5: שביעות רצון מהחיים בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2003
125	לוח ג/6: שביעות רצון מהמצב הכלכלי בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2003
127	לוח ג/7: שביעות רצון מההכנסה בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2003
129	לוח ג/8: בעלות על דירה בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2003
130	לוח ג/9: בעלות על יותר מדירה אחת בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2003
132	לוח ג/10: מחירים ממוצעים של דירות למגורים חדשות ויד שנייה; לפי מספר חדרים; יישובים נבחרים; 2014-2008
134	לוח ג/11: זמינות לרכב בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2003
134	המקורות ללוחות

פרק ד: תעסוקה

135

הגדרות

135

השתתפות בכוח העבודה

135

136

היקף משרה

137

ענף כלכלי

137

הכנסות ושכר

138

תמצית הממצאים

153

לוחות תעסוקה

153

לוח ד/1: כוח העבודה בקרב בני 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 1995-2015

156

לוח ד/2: תעסוקה בקרב בני 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 1995-2015

157

לוח ד/3: הכנסה חציונית וממוצעת מעבודה שכירה; גילאי 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר

161

לוח ד/4: מועסקים במשרה חלקית מקרב המועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2008-2014

162

לוח ד/5: שכירים בני 20+ העובדים מעל 50 שעות בשבוע; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2009-2014

163

לוח ד/6: סיבות לעבודה במשרה חלקית בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014

164

לוח ד/7: מועסקים בגילאי 25-64; לפי ענף כלכלי, קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2006, 2009, 2011

166

לוח ד/8: עצמאים בקרב מועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2005-2014

168

לוח ד/9: עבודה הכוללת תכנית פנסיה בקרב מועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2007-2014

169

לוח ד/10: שכר ממוצע חודשי ושנתי של שכירים; לפי מגדר; יישובים נבחרים; 2012-2013

170

לוח ד/11: שכר ממוצע של משפחות עובדים; יישובים נבחרים; 2012-2013

170

המקורות ללוחות

171

פרק ה: בחירות ואורחות חיים

171

הגדרות

171

בחירות

172

הסקר החברתי

172

תמצית הממצאים

- 192 לוח ה/1: דפוסי הצבעה ליהדות התורה ולש"ס בבחירות לכנסות ה-13 (1992),
ה-16 (2003), ה-19 (2013) וה-20 (2015); סך הכול בישראל ויישובים נבחרים
- 198 לוח ה/2: גברים חרדים המתגייסים לשירות צבאי או אזרחי; 2007-2014
- 199 לוח ה/3: שירות בצבא של בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2005-2014
- 201 לוח ה/4: התנדבות לשירות לאומי של בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2005-2014
- 203 לוח ה/5: התנדבות של בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2010-2014
- 203 לוח ה/6: תרומה כספית של בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2007-2014
- 204 לוח ה/7: תרומה כספית של בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה וסכום התרומה; 2007-2014
- 206 לוח ה/8: בעלי רישיון נהיגה מקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2005-2014
- 208 לוח ה/9: משתמשים במחשב מקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2007-2014
- 209 לוח ה/10: משתמשים באינטרנט מקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2008-2014
- 210 לוח ה/11: יציאה לחופשה בישראל של בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014
- 211 לוח ה/12: יציאה לחופשה בחו"ל של בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014
- 211 המקורות ללוחות

החברה החרדית בישראל בחרה להקים "חומות של קדושה" שמפרידות בינה ובין שאר חלקי החברה הישראלית. היבדלות החרדים מקפת כול כמעט והיא כוללת לא רק אמונות ודעות אופייניות רק להם, אלא גם היבטים פיזיים (מקומות מגורים ייחודיים), חינוכיים (זרמי חינוך עצמאיים ותכנית לימודים שונה לחלוטין), סמליים (לבוש ומנהגים מובחנים), תרבותיים (ספרות ותקשורת משלהם), נורמטיביים (קיום מצוות בדרכם הם), ארגוניים (מוסדות וקהילות), פוליטיים (מנהיגות רוחנית ומפלגתית) ועוד ועוד.

התגובה מצד החברה הישראלית הכללית לבחירה של החרדים בדרך ההיבדלות אופיינה שנים רבות בהתעלמות ובהתנכרות. היא מיעטה להציץ אל מעבר ל"חומות הקדושה" ופטרה את החברה החרדית מן המשימות והחובות המשותפות לחברה כולה. בכך היא העצימה את נבדלותה.

ההיבדלות הפכה את החרדים לספר חתום בעיני הרוב הישראלי. רבים מתקשים לראות את האדם החרדי בנפרד מהקבוצה וגם אינם יודעים לזהות את קבוצת המשנה של חברה זו, הנבדלות זו מזו באופנים רבים כל כך. גם רשויות המדינה, שאמורות לגבש מדיניות כלפי החרדים בהקשרים רבים, אינן מיטיבות להכירם, וכתוצאה מכך שוגות, לעתים, בטיפול בהם ובצורכיהם.

הגיעה העת להסיט את המסך ולחשוף את האמת על המגזר החרדי, ששיעורו למעלה מ-10% מאוכלוסיית המדינה. שנתון החברה החרדית נועד להציג עובדות ולפרש אותן במקצועיות וללא משוא פנים. בדפים הבאים טמונים מרבצי ידע עשירים, וכל מתעניין מוזמן לחצוב בהם כהבנתו. חומר הגלם הזה מאפשר לכולנו את הפגיעה האחרת הראשונה לקראת ההיכרות הנדרשת עם הציבור החרדי בדורנו.

השנתון הוא תוצר עשייה משותפת של החוקרים במכון ירושלים לחקר ישראל ובמכון הישראלי לדמוקרטיה. אנו מודים לכל מי שהשתתפו בהכנתו: ד"ר מאיה חושן, ד"ר גלעד מלאך, ד"ר לי כהנר, דפנה שמר, יאיר אסף־שפירא, יועד שחר ואלון קופרארד.

תודה מיוחדת למכון החרדי למחקרי מדיניות על תמיכתו הנדיבה.

תקוותנו היא שהשנתון יתפוס את מקומו כמקור ידע סמכותי על הציבור החרדי בישראל ואורחותיו.

פרופ' ידידיה שטרן, סגן נשיא למחקר, המכון הישראלי לדמוקרטיה

מאיר קראוס, מנהל מכון ירושלים לחקר ישראל

מאי 2016

מאז סוף שנות ה־90 של המאה העשרים גובר בישראל העיסוק הציבורי והתקשורתי באוכלוסייה החרדית. הסיבות לכך הן הגידול הדמוגרפי המהיר של אוכלוסייה זו וההשלכות החברתיות, הכלכליות והפוליטיות הנגזרות ממנו. ואולם למרות הדיון והשיח הללו בולט חסרונם של בסיס נתונים ומאגר מידע שיטתי על החברה החרדית. התוצאה היא אי־בהירות בשאלות יסוד הקשורות בחברה החרדית, החל בגודלה ובהיקף מערכת החינוך שלה וכלה בסוגיות של שיעורי התעסוקה במגזר, אורח החיים החרדי והשתתפות חרדים בתכניות החדשות לשירות צבאי ואזרחי ולהשכלה גבוהה.

שנתון החברה החרדית בישראל נועד לתת מענה לשאלות אלו. הוא מכנס בפעם הראשונה במקום אחד את כל הנתונים על החברה החרדית בישראל. יש בו שלל נתונים על הדמוגרפיה החרדית, דפוסי הבחירות של קבוצה זו לכנסת, מערכת החינוך שלה, דפוסי התעסוקה, שיעור העוני, רמת החיים ואורחות החיים. בלוחות ובתרשימים המובאים בשנתון מוצגים הנתונים העדכניים ביותר, אך גם נתוני עבר, כדי שנוסף על המצב הקיים אפשר יהיה ללמוד גם על מגמות השינוי לאורך זמן.

המידע בשנתון מציג את החברה החרדית כחברה רבת פנים, אשר במקרים מסוימים מתאפיינת אחרת משאר החברה הישראלית ובמקרים אחרים דווקא דומה לכלל החברה. עולה ממנו חברה שמרנית, החווה בה בעת תמורות ושינויים מהירים. ככלל, השנתון מאפשר להתרשם עד כמה החברה החרדית, נכון לשנת 2015, היא חברה מגוונת ודינמית. השנתון גם מפוגג את התחושה הרווחת בציבור הכללי שהציבור החרדי הוא גוש "שחור" שדפוסי ההתנהגות והחיים שלו אחידים.

באמצעות הצגת מידע מהימן ועדכני על החברה החרדית השנתון שם לו למטרה לסייע למקבלי החלטות, אנשי תקשורת ועסקים, חוקרים ובעלי עניין בחברה זו, חרדים ולא־חרדים. לצורך הנגשה בהירה של המידע הוספנו דברי הסבר לכל אחד מן הלוחות והתרשימים. כללנו בהם ניתוח של הממצאים העיקריים העולים מהם וסקירת המגמות המסתמנות בסוגיה שהם עוסקים בה.

השנתון הוא כלי חיוני להערכת מגמות ותהליכים בחברה החרדית. משום כך בכוונתנו להפיק בכל שנה שנתון מעודכן ולהרחיב בו את מספר הנושאים הנבדקים. אנו רוצים לאפשר בכך מעקב מתמשך ומבוסס נתונים אחר החברה החרדית בישראל. נוסף על המהדורה המודפסת, השנתון יופיע במלואו באתרי האינטרנט של המכון הישראלי לדמוקרטיה ושל מכון ירושלים לחקר ישראל ויעמוד לרשות הציבור. הנתונים בגרסה המקוונת יעודכנו מעת לעת.

השנתון רואה אור בהוצאה משותפת של מכון ירושלים לחקר ישראל והמכון הישראלי לדמוקרטיה. שני המכונים עוסקים רבות בסוגיות הקשורות לחברה החרדית ולמשק שלה

עם כלל האוכלוסייה, ולפיכך שיתוף הפעולה ביניהם היה אך טבעי. ברצוננו להודות לכל חברי הצוות, ובייחוד לדפנה שמר, שהייתה ממונה על בניית הלוחות ובדיקתם ועל כל מלאכת התיאום הקשורה בהוצאת השנתון; ליועד שחר, על מעורבותו בבקרת הנתונים; ליאיר אסף-שפירא, על עזרתו בתכנון; לאלון קופרארד על הסיוע בהגהה; ולצוות ההוצאה לאור של המכון הישראלי לדמוקרטיה. תודתנו נתונה גם ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה, למוסד לביטוח לאומי ולמשרד החינוך – על שיתוף פעולה מסור, שכלל איתור, העברה ובדיקה של נתונים ומידע רב.

החשיבות שהעניקו להפקת השנתון נשיא המכון לדמוקרטיה יוחנן פלסטר, סגן הנשיא למחקר פרופ' ידידיה שטרן ומנהל מכון ירושלים לחקר ישראל מאיר קראוס סייעה מאוד להוצאתו לאור. ברצוננו להודות גם לוועדת ההיגוי של השנתון – פרופ' עמירם גונן, פרופ' עזיז חידר, ד"ר שלמה טיקוצ'ינסקי, הרב בצלאל כהן, ד"ר נסים ליאון, ד"ר דב מימון, אסף מלחי ופרופ' קימי קפלן – על תרומתם בחשיבה על תוכני השנתון.

תודה מיוחדת לכל חברי צוות החשיבה הסטטיסטית: שחר אילן, גרשון בינט, ד"ר אליהו בן משה, בצלאל כהן, פרופ' סרג'יו דלה-פרגולה, אסף מלחי, אלי פלאי, מרק פלדמן, ארי פלטיאל, ניצה קסיר וד"ר דימטרי רומנוב.

אנו מקווים שתמצאו כאן מענה למכלול השאלות והסוגיות הנוגעות לחברה החרדית בישראל. הערות והצעות לשנתונים הבאים יתקבלו בברכה.

ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן וד"ר לי כהנר

מאי 2016

הגדרות והסברים

א. המתודולוגיה

הצגת נתונים סטטיסטיים על החברה החרדית מחייבת להתמודד עם השאלה "מיהו חרדי?". בשונה מהאפיון של רוב הקבוצות באוכלוסייה, ל"חרדי" אין הגדרה רשמית אחת. התוצאה היא שלזיהוי כמותי-סטטיסטי של חרדים ישנן הגדרות שונות ודרכי איסוף נתונים שונות.

המתודולוגיות הראשיות הקיימות היום לזיהוי כמותי-סטטיסטי של חרדים הן כדלקמן:

- (1) **זיהוי ישיר לפי הגדרה עצמית סובייקטיבית.** בסקר החברתי שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: הלמ"ס) בכל שנה מאז 2002 הנשאל מתבקש לענות על השאלה "האם את/ה רואה את עצמך כחרדי/ת?".¹
- (2) **זיהוי לפי מוסד לימודים שמשתייך לפיקוח החרדי,** לרוב מוסד הלימודים האחרון (פיקוח שהוא לא ממלכתי ולא ממלכתי-דתי ומוגדר בדרך כלל "דתי אחר"). זיהוי זה מתבסס על נתוני משרד החינוך ועל סקר כוח אדם וסקר הכנסות של הלמ"ס.
- (3) **זיהוי לפי דפוסי הצבעה למפלגות חרדיות,** על ידי איתור הריכוזים הגאוגרפיים של אוכלוסייה חרדית ובהתייחס לתכונות דמוגרפיות, חברתיות וכלכליות.²
- (4) **זיהוי על בסיס נתוני המוסד לביטוח לאומי.** איתור התושבים שלפי מערכת הגבייה של ביטוח הבריאות היו מבוטחים בתקופה כלשהי במעמד של תלמידי ישיבה (גברים) או סמינר חרדי (נשים) ושירתו שירות צבאי מקוצר שנמשך פחות משנה. לאחר מכן איתור של קרובי המשפחה של אותם תלמידים מבוטחים (הורים, בנים, בנות ובני זוג).

ב. הלוחות והתרשימים

הלוחות והתרשימים המובאים בשנתון מקבצים ומנגישים מידע סטטיסטי על החברה החרדית בישראל. מידע זה מופיע בחלקו בפרסומים נושאים, בעיקר של הלמ"ס ושל המוסד לביטוח לאומי, ובחלקו עובד במיוחד לשנתון זה.

1 ישנה שיטה נוספת, שפיתחו דניאל גוטליב ולאונד קושניר, ולפיה אפשר לייצא את המידע מהסקר החברתי לסקרים אחרים, למשל סקר הוצאות. ראו Daniel Gottlieb and Leonid Kushnir, "An Optimal Method of Binary Information Transfer (BIT) between Surveys of an Identical Population: Poverty among the Jewish Ultra-Orthodox in Israel, A Case Study of BIT," Discussion Paper 06-06, Beer Sheva: Monaster Center for Economic Research, Ben Gurion University of the Negev, August 2006

2 נורמה גורוביץ ואילת כהן-קסטרו, "תפרוסת גאוגרפית ומאפיינים דמוגרפיים, חברתיים וכלכליים של האוכלוסייה החרדית בישראל, 1996-2001", **סדרת ניירות עבודה** 5, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2004.

ג. מקורות המידע ושיטת איסוף הנתונים

מקורות המידע מוצגים במבואות לפרקים ונלווה להם הסבר על שיטת איסוף הנתונים. בשל קוצר היריעה לא פורטו השיטות לאיסוף הנתונים והדרך לחישוב המדדים של כל אחד מן המשתנים המופיעים בשנתון. לפירוט והסברים רחבים יותר יש לפנות למקור שבו פורסמו הנתונים.

ד. סימנים מיוחדים בלוחות ובתרשימים

“מזה” = רכיבים חלקיים מתוך הסך הכול
ריק = נתונים שאין להם משמעות, בגלל מבנה הלוח
- = חוסר מקרים
.. = נתונים לא ידועים או שאינם ניתנים לפרסום

פרק א אוכלוסייה

הגדרות

“חרדי”

אוכלוסיות מוגדרות על ידי המאפיינים שמייחדים אותן, כגון השתייכות לקבוצת מוצא, דת, גיל, מגדר ואזור מגורים. שלא כמו האפיון של קבוצות רבות באוכלוסייה, לאפיון הקבוצה “חרדי” אין הגדרה רשמית אחת. אפיון קבוצות באוכלוסייה המתבסס על נתוני מרשם האוכלוסין – כמו גיל, מגדר ומוצא – תחום, ברור וחד-משמעי. לעומת זאת אופייה של הזוהת הדתית של יהודים חרדים הוא משתנה שאינו מופיע במרשם האוכלוסין. יתרה מזו, המאפיין הזה יכול להשתנות במהלך החיים – הוא איננו תכונה שנרכשת באקט פורמלי שקובע את השינוי. יש להוסיף, כמובן, שמבחינה פורמלית ההשתייכות לאוכלוסייה החרדית אינה תכונה מולדת. ולבסוף, לאוכלוסייה זו אין הגדרה יציבה היסטורית, שכן גבול ההפרדה ברצף שבין האוכלוסייה הדתית לאוכלוסייה החרדית דהיום הוא לא בהכרח אותו גבול שהסתמן לפני 50 שנה; מנהגים והתנהגות שזוהו כחרדיים בעבר נעשו מקובלים בחברה הדתית הלא-חרדית היום, ולהפך.³

תחזית אוכלוסייה

הלוחות בפרק זה מתבססים על תחזית האוכלוסייה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) לתקופה של 50 שנה, מסוף שנת 2009 ועד סוף שנת 2059. תוצאות התחזית מציגות טווחים לגודל האוכלוסייה החזוי ולהרכבה לפי גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה. טווחים אלו נועדו לתחום את האפשרויות השונות להתפתחות האוכלוסייה בעתיד, בהינתן הנחות התחזית, והם מתקבלים משלושה צירופים חלופיים של הנחות: הנחה גבוהה, הנחה בינונית והנחה נמוכה. בשנתון זה בחרנו להציג את התחזית הבינונית.

התחזית מבוססת על חלוקה של אוכלוסיית ישראל לשלוש קבוצות: (א) האוכלוסייה היהודית ואוכלוסיית ה“אחרים” ללא האוכלוסייה החרדית; (ב) האוכלוסייה החרדית; ו-(ג) האוכלוסייה הערבית. לראשונה נכללה בתחזית הלמ"ס התייחסות מפורשת, ונפרדת, לאוכלוסייה החרדית עקב ההערכה שגודלה הנוכחי בשילוב דפוסי הפריון הגבוהים הייחודיים לה צפויים להשפיע

3 מבוסס על ארי פלטיאל, מישל ספולקר, אירינה קורנילנקו ומרטין מלדונדו, “תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח הארוך, 2009–2059”, אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 21.3.2012.

על התכונות של האוכלוסייה הכללית, הלא־חרדית, בעתיד. האוכלוסייה החרדית נכללה למרות האתגרים המתודולוגיים באומדנה ביחס לשאר הקבוצות.

האוכלוסייה החרדית – אומדן

אומדן האוכלוסייה החרדית לצורך התחזית הסתמך על הזיהוי העצמי של נדגמים בני 20+ כחרדים במדגמי הסקר החברתי 2002-2009 של הלמ"ס. נתוני הנדגמים בסקר החברתי הוצלבו עם נתונים במרשם האוכלוסין לשם הפקת אומדנים יציבים לפיריון של הנשים בישראל לפי זהות דתית. הלמ"ס השתמשה באומדנים הללו כדי לנתח את מגמות העבר בפיריון האוכלוסייה החרדית וכדי לבנות את אומדן האוכלוסייה החרדית לצורך התחזית. השיטה אפשרה גם לאמוד בעקביות את רמת הפיריון של כלל אוכלוסיית היהודים ו"האחרים", ללא החרדים. לפי אותה שיטה של קישור רשומות נבנתה קבוצת הגילים 0-19 באוכלוסייה החרדית.⁴

קבוצות אוכלוסייה

בלוחות המפורטים לפי קבוצת אוכלוסייה החלוקה היא כדלקמן, על פי סיווג הדת במרשם האוכלוסין:

- יהודים.
- ערבים: מוסלמים (כולל צ'רקסים); נוצרים ערבים (כולל ארמנים); דרוזים.
- אחרים: נוצרים לא־ערבים ובני דתות אחרות (בודהיסטים, הינדואיסטים, שומרונים וכו'); "ללא סיווג דת" לפי משרד הפנים (על פי רוב נמנים באוכלוסייה זו קרובי משפחה לא־יהודים של עולים יהודים).⁵
- חרדים: כאמור אי־אפשר להפיק ממרשם האוכלוסין נתונים על החרדים. על אומדן האוכלוסייה ראו בסעיף הקודם.

רמת הומוגניות חרדית

מיפוי התפרוסת הגאוגרפית של האוכלוסייה לפי רמת חרדיות מתבסס על שיעור המצביעים לרשימות יהדות התורה המאוחדת (אגודת ישראל־דגל התורה) וש"ס בבחירות לכנסות ה־16, ה־17 וה־18 בשנים 2003, 2006 ו־2009, בהתאמה. סיווג היחידות הגאוגרפיות – יישובים ואזורים סטטיסטיים (ביישובים שנחלקים לאזורים סטטיסטיים) – נעשה על פי שני קריטריונים: (א) שיעור ההצבעה לשתי המפלגות הנ"ל; (ב) שיעור ההצבעה ליהדות התורה המאוחדת מכלל המצביעים. לפי שני הקריטריונים האלה סווגו היחידות הגאוגרפיות ל־12 רמות של הומוגניות חרדית כך ש־: הערך 1 = רמת הומוגניות גבוהה; והערך 12 = רמת הומוגניות נמוכה.

4 להסבר מפורט על התחזיות והאומדנים ראו שם.
5 מאיה חושן, שנתון סטטיסטי לירושלים 2015, מכון ירושלים לחקר ישראל.

רמת הומוגניות 1 מוגדרת לפי שני קריטריונים: (א) 70% ומעלה הצביעו למפלגות יהדות התורה המאוחדת או ש"ס; (ב) מתוך כלל המצביעים שיעור מצביעי יהדות התורה המאוחדת היה 50% ומעלה. רמת הומוגניות 12 מוגדרת גם היא לפי שני קריטריונים: (א) בין 25% ל-49% הצביעו למפלגות יהדות התורה המאוחדת או ש"ס; (ב) מתוך כלל המצביעים שיעור מצביעי יהדות התורה המאוחדת היה 5%-10%.

אזורים סטטיסטיים שפחות מ-10% בהם הצביעו למפלגות יהדות התורה המאוחדת או ש"ס הוגדרו "לא-חרדיים".⁶

יישובים חרדיים

היישובים המוצגים בשנתון זה הם יישובים שגרים בהם מעל 10,000 תושבים ויותר מ-40% מהמצביעים בהם הצביעו למפלגות החרדיות. בירושלים האזורים שהוגדרו "חרדיים" נבחרו על סמך עבודתן של נורמה גורוביץ ואילת כהן-קסטרו,⁷ שניתחו דפוסי הצבעה בבחירות 1996 והגדירו על פיהם אזורים סטטיסטיים ויישובים חרדיים. לפי זה, חמשת היישובים החרדיים בישראל הם אלעד, ביתר עילית, בני ברק, ירושלים (אזורים "חרדיים") ומודיעין עילית. שלא כמצופה, נעדרת מהרשימה בית שמש, בשל העובדה ששיעור המצביעים בה למפלגות חרדיות לא הגיע ל-50%.

יחס תלות

אחד המדדים הנפוצים להצגת ההשלכות של שינויים במבנה האוכלוסייה על תהליכים חברתיים-כלכליים הוא יחס התלות.

יחס התלות הוא היחס שבין קבוצות הגיל שבאופן טיפוסי אינן שייכות לכוח העבודה לבין קבוצות הגיל שבאופן טיפוסי שייכות לכוח העבודה. הגילים 0-19 ו-65+ מייצגים את האוכלוסייה שאינה שייכת לכוח העבודה.⁸ יחס התלות אינו מחשב את היחס הכלכלי בין תלויים למפרנסים בפועל, אלא רק את היחס הדמוגרפי של שכבות גיל שבאופן טיפוסי מייצגות קבוצת תלויים וקבוצת מפרנסים.⁹

להסברים על הסקר החברתי ראו להלן, חלק ההגדרות, פרק ה.

6 נורמה גורוביץ ואילת כהן-קסטרו, "החרדים: תפרוסת גאוגרפית ומאפיינים דמוגרפים, חברתיים וכלכליים של האוכלוסייה בישראל 1996-2001", סדרת ניירות עבודה מס' 5, **אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה**, יולי 2004.

7 **ש.ס.**

8 באופן מסורתי היה מקובל להתייחס במדדים לגילים 0-15 ו-65+ כגילים שאינם שייכים לכוח העבודה, אך בשנים האחרונות יש נטייה במדינות המפותחות לעבור למדד שבו הגילים 0-19 ו-65+ הם הנמדדים כגילים שאינם בכוח העבודה.

9 פלטיאל ואח', **לעיל** הערה 3.

תמצית הממצאים

הגידול הדמוגרפי המהיר של האוכלוסייה החרדית משפיע על מעמדה – הכלכלי, החברתי והפוליטי – ולפיכך מעורר תשומת לב רבה. הפרק מציג את גודלה של האוכלוסייה החרדית בישראל ואת משקלה בכלל האוכלוסייה ומנתח את רכיבי הגידול השונים. הוא כולל גם תחזיות לעשורים הקרובים באשר להתפתחות הדמוגרפית של אוכלוסייה זו.

בשנת 2014 מנתה האוכלוסייה החרדית בישראל למעלה מ-900 אלף נפש, קרי 11% מאוכלוסיית המדינה. 18% מהאוכלוסייה הצעירה הכללית (גילאי 0-19) הם חרדים; בגילאי העבודה (20-64) – 8%. הגידול השנתי של האוכלוסייה החרדית הוא 4% בשנה, לעומת 1% של האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית. השיעור הגדול של צעירים באוכלוסייה החרדית, וכתוצאה מכך המספר הגדול של נפשות במשק בית ממוצע, הם אחת הסיבות לעוני במגזר החרדי (לוח א/1).

הגידול המהיר של האוכלוסייה החרדית נובע משיעור ילודה גבוה: שיעור הילודה של נשים חרדיות הוא 40 לידות ל-1,000 נשים, לעומת 21 לידות ל-1,000 נשים בכלל האוכלוסייה (לוח א/2). בשנים 2012-2014 היה שיעור הפרייון הכולל (מספר הילדים שאישה צפויה ללדת במהלך חייה) של נשים חרדיות 6.9 ילדים לאישה בממוצע, לעומת 3.1 ילדים בממוצע לאישה בקרב הנשים בכלל האוכלוסייה (לוח א/6). מכאן שמבנה הגילים בחברה החרדית הוא דמוי פירמידה שבסיסה – הצעירים – רחב מאוד. מבנה הגילאים של האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית, לעומת זאת, דומה למלבן, כיוון שקבוצות הגיל בו דומות בגודלן (לוח א/3).

על פי התחזית, שיעור האוכלוסייה החרדית בכלל האוכלוסייה יהיה ב-2024 14%; ב-2039 – 19%; וב-2059 – 27%. באותה שנה צפויה האוכלוסייה החרדית להיות 35% מכלל האוכלוסייה היהודית בישראל (לוח א/4). שיעור הפרייון של החברה החרדית, שירד בשנים 2003-2014 מ-7.5 ילדים לאישה ל-6.9, צפוי, על פי התחזית, להמשיך לרדת ולהגיע ל-5.5 ילדים לאישה בשנים 2025-2029 (לוחות א/6, א/7).

קצב הגידול של האוכלוסייה החרדית בערים החרדיות הוותיקות ירושלים ובני ברק בשנים 2002-2013 היה אטי יחסית – 1%-2% לשנה, לעומת גידול של 7%-10% לשנה בערים החרדיות החדשות ביתר עילית, מודיעין עילית ואלעד. יצוין שלאחר שנת 2009 ירד הגידול בערים החדשות בשל התבגרות האוכלוסייה ומצוקת הבנייה בערים אלו, שהפחיתה את קצב ההגירה אליהן (לוחות א/10, א/11).

שיעורם של החרדים מעל גיל 20 ילידי הארץ (84%) גבוה בהרבה משיעורם של עמיתיהם באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (63%). מרבית החרדים שנולדו בישראל הם ילדים לאימהות ילידות הארץ (57%), לעומת 43% מן הילדים באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (לוחות א/8, א/9).

שיעור הנשואים בחברה החרדית בגילאי 20+ (83%) גבוה בהרבה משיעור הנשואים בחברה היהודית הלא-חרדית (62%). הסיבות לכך הן גיל הנישואים הצעיר בחברה החרדית, המביא לכך ששיעור הרווקים באוכלוסייה זו (12%) הוא חצי משיעור הרווקים באוכלוסייה היהודית הכללית (23%), וכן השיעור הנמוך מאוד של גרושים ואלמנים בחברה החרדית (5%) לעומת שיעורם הגבוה יותר בחברה היהודית הכללית (14%) (לוח א/10).

גודל האוכלוסייה (לוח א/1)

תמונת מצב

בשנת 2014 מנתה האוכלוסייה החרדית בישראל למעלה מ-900 אלף נפש (כ-11% מאוכלוסיית ישראל), רובה (58%) בגילאי 0-19 (לעומת 34% בכלל האוכלוסייה). בקבוצות הגיל האלה החרדים הם 18% מהאוכלוסייה היהודית. בגילאי העבודה (20-64) שיעורם הוא 8% מכלל האוכלוסייה.

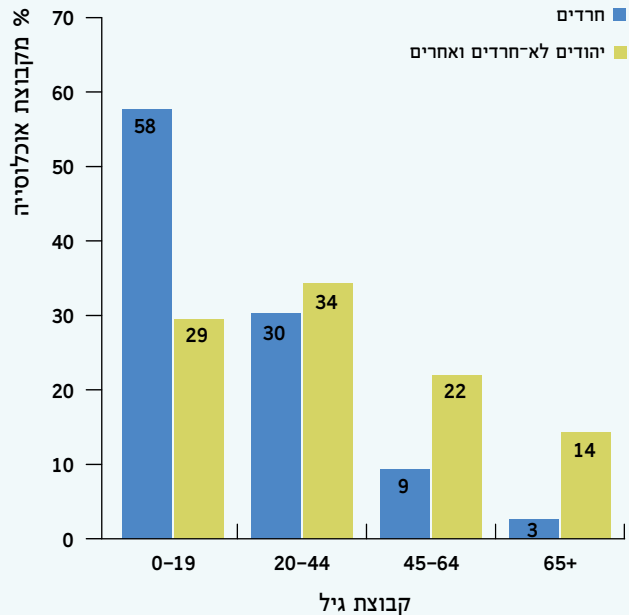
את הפערים במבנה הגילאים בין האוכלוסייה החרדית לאוכלוסייה היהודית הכללית אפשר ללמוד מיחס התלות בין האוכלוסיות, המראה את הגודל היחסי של הקבוצות שאינן משתתפות בשוק העבודה (0-19, +65) לעומת האוכלוסייה בגילאי העבודה (20-64). יחס התלות בחברה החרדית הוא 1,520, כלומר על כל 1,000 איש בגיל העבודה ישנם 1,520 שאינם בגיל העבודה. באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית יחס התלות הוא 780, היינו על כל 1,000 בגיל העבודה ישנם 780 שאינם בגילים אלו. פערים אלו בין האוכלוסיות, בצד שיעורי התעסוקה הנמוכים באוכלוסייה החרדית ורמת ההכנסה הנמוכה גם היא של העובד החרדי, הם שמסבירים את העוני במשקי הבית החרדיים.

מגמות

קצב הגידול השנתי של האוכלוסייה החרדית מהיר – 4% לשנה מאז 2009, לעומת 1.6% של הכלל האוכלוסייה ו-1.1% של האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית. כתוצאה מכך גדל חלקה של האוכלוסייה החרדית בכלל האוכלוסייה מ-10% ב-2009 ל-11% ב-2014; שיעור החרדים מתוך כלל האוכלוסייה בגילאי 0-19 היה ב-2009 16%, לעומת 18% ב-2014; שיעור החרדים מתוך כלל האוכלוסייה בגילאי 20-64 ב-2009 היה 7%, לעומת 8% ב-2014; וב-2009 היו החרדים 2% מכלל בני ה-65+, לעומת 3% ב-2014.

תרשים א/1

מבנה גילים; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014



ילודה, תמותה וריבוי טבעי (לוח א/2)

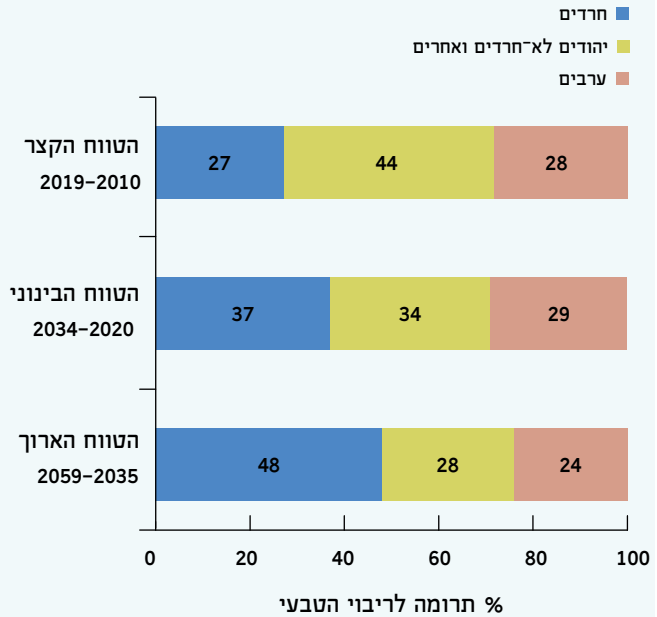
תמונת מצב

שיעור הילודה בישראל הוא מהגבוהים בעולם המערבי (21 לידות ל-1,000 נפשות). שיעור הילודה במגזר החרדי גבוה עוד יותר (40 לידות ל-1,000), גם יחסית למגזר הערבי (24 לידות ל-1,000). האוכלוסייה החרדית צפויה אפוא לתרום ל-27% מהגידול הטבעי הכללי הצפוי בעשור 2010-2019. מדובר בגידול דומה לגידול הצפוי במגזר הערבי (28%), אך שהאוכלוסייה הערבית גדולה מהאוכלוסייה החרדית פי שניים. האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית, לעומתן, צפויה לתרום פחות ממחצית מריבוי האוכלוסייה בעשור זה (45%), אך שהיא גדולה פי שניים מהאוכלוסייה במגזרים החרדי והערבי גם יחד.

השיעור הגבוה של צעירים באוכלוסייה החרדית הוא תוצאה של שיעורי הילודה הגבוהים בחברה זו. הגיל הצעיר והפריון הגבוה מביאים לכך ששיעורי התמותה באוכלוסייה החרדית (1 פטירה ל-1,000 נפשות) נמוכים בהרבה משיעורי התמותה בחברה הכללית (7 פטירות ל-1,000 נפשות). יחס הלידות והפטירות בחברה היהודית הכללית הוא 2.5 לידות על כל נפטר, לעומת 40 לידות על כל נפטר באוכלוסייה החרדית.

תרשים א/2

תרומה לריבוי הטבעי; לפי קבוצת אוכלוסייה; תחזית לטווח הקצר
(2019-2010), לטווח הבינוני (2020-2034) ולטווח הארוך (2035-2059)



גיל האוכלוסייה (לוח א/3)

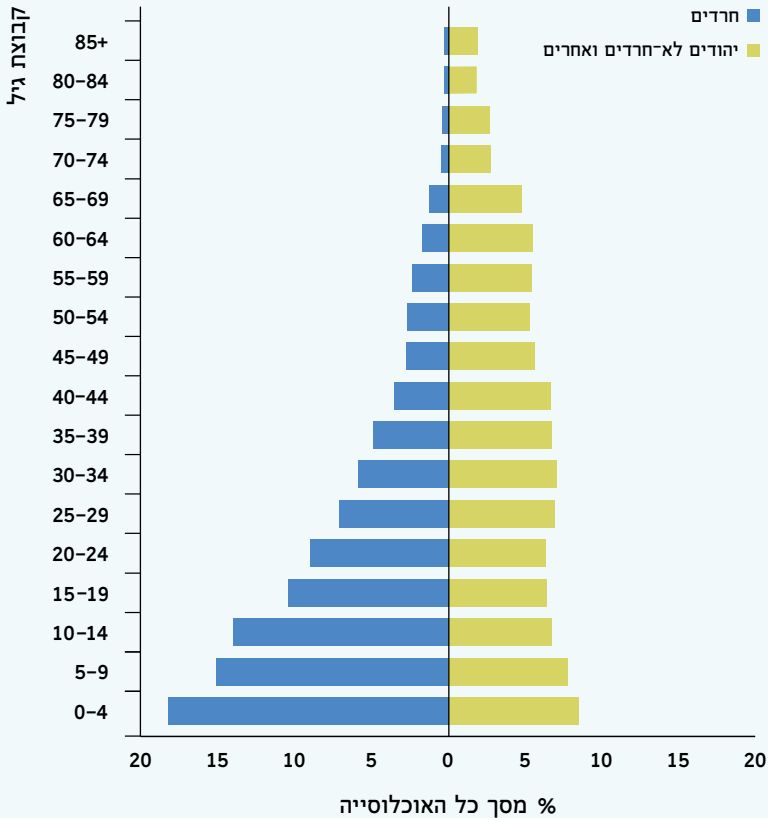
תמונת מצב

האוכלוסייה החרדית צעירה בהרבה מן האוכלוסייה היהודית הלא־חרדית. אפשר לראות את האוכלוסייה החרדית כצורת פירמידה שבסיסה – הצעירים – רחב מאוד. לעומתה מבנה הגילאים של האוכלוסייה היהודית הכללית דומה למלבן, מכיוון שקבוצות הגיל בו דומות בגודלן ושכבות הבסיס בה רחבות מעט יותר.

אפשר להבהיר את הפערים בין הקבוצות כך: באוכלוסייה היהודית הלא־חרדית קבוצת בני ה־10-14 גדולה ב־29% מן הקבוצה של בני ה־60-64; לעומת זאת באוכלוסייה החרדית קבוצת הגילים הצעירים גדולה ב־71% מקבוצת בני ה־60-64.

תרשים א/3

מבנה גילים; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014

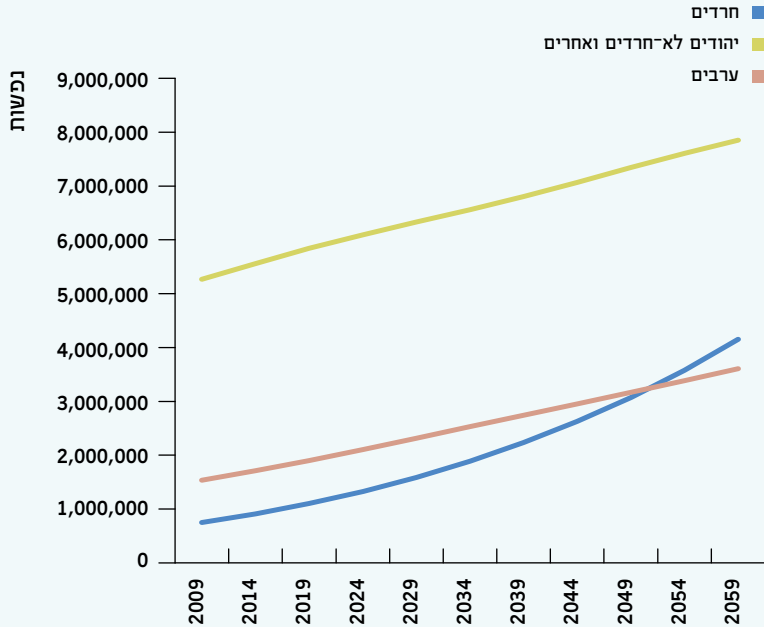


תחזית אוכלוסייה (לוח א/4)

בשנת 2014 הייתה האוכלוסייה החרדית 11% מכלל האוכלוסייה בישראל. קצב הגידול המהיר שלה מסביר את הצפי לעליית המשקל שלה בכלל האוכלוסייה בטווח הבינוני והארוך: ב־2024 הוא צפוי להיות כ־14% מכלל האוכלוסייה; ב־2039 – כ־19%; וב־2059, כאמור – כ־27%. באותה שנה צפוי שיעורה של האוכלוסייה החרדית להיות יותר משליש מן האוכלוסייה היהודית בישראל (35%).

תרשים א/4

אומדן אוכלוסייה (2009) ותחזית אוכלוסייה (2014-2059); לפי קבוצת אוכלוסייה

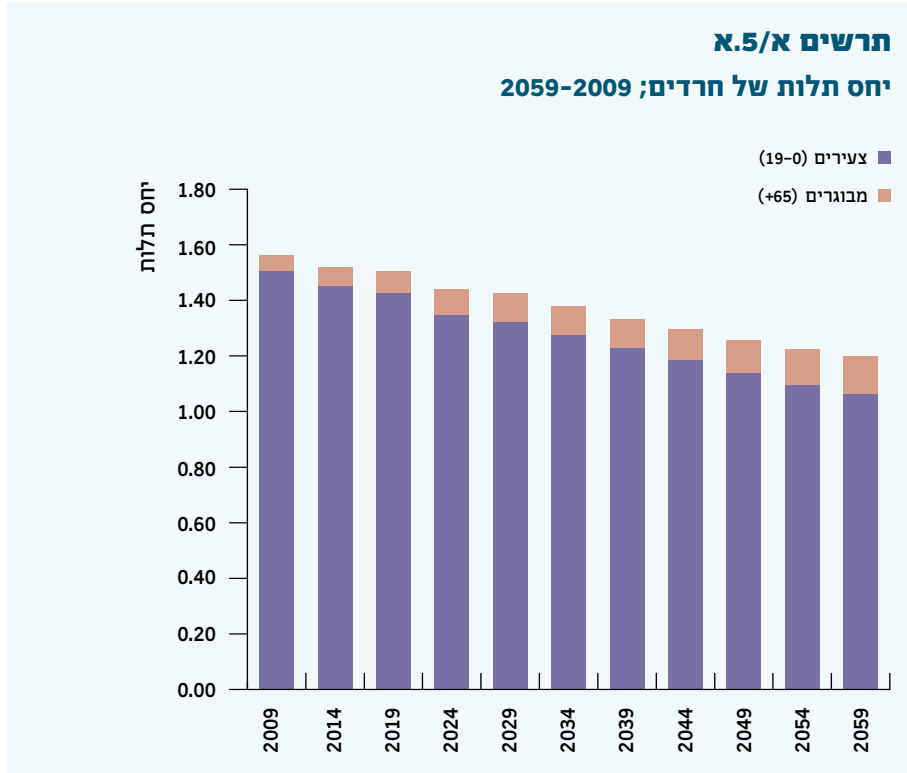


נכון לשנת 2014 האוכלוסייה החרדית צעירה מאוד, והגיל החציוני בה (16) נמוך בהרבה מהגיל החציוני באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (35). לכן שיעור החרדים בגיל העבודה (20-64) (8%) נמוך משיעור האוכלוסייה החרדית באוכלוסיית ישראל (11%). בטווח גילים זה (בגילאי העבודה) צפוי חלקה של האוכלוסייה החרדית לעלות ב-2024 ל-11% מכלל האוכלוסייה; ב-2039 – ל-16%; וב-2059 – ל-24%.

תחזית ליחס תלות (לוח א/5)

בשל ירידה צפויה בשיעור הפריון החרדי צפוי חלקה של האוכלוסייה החרדית בגילאי העבודה לגדול על חשבון האוכלוסיות הצעירות יותר (0-19). כך, אם ב-2014 היה היחס בין הקבוצות על פי התחזית 1,450 צעירים על כל 1,000 מבוגרים בגיל העבודה, ב-2024 היחס אמור לרדת ל-1,350; ב-2034 – ל-1,280; וב-2059 צפויים להיות 1,060 צעירים חרדים על כל 1,000 מבוגרים חרדים בגיל העבודה. לעומת זאת, יחס התלות בין האוכלוסייה בגיל העבודה

לכלל האוכלוסייה (צעירים וקשישים) צפוי לעלות, הן משום השיעור הגבוה של האוכלוסייה החרדית הצעירה והן משום הזדקנות כלל האוכלוסייה. לפיכך יחס התלות שהיה ב־2014 880 נפשות על כל 1,000 איש בגילאי העבודה בישראל אמור לעלות ב־2039 לכ־950 נפש ל־1,000; ול־1,020 נפש ל־1,000 ב־2059.



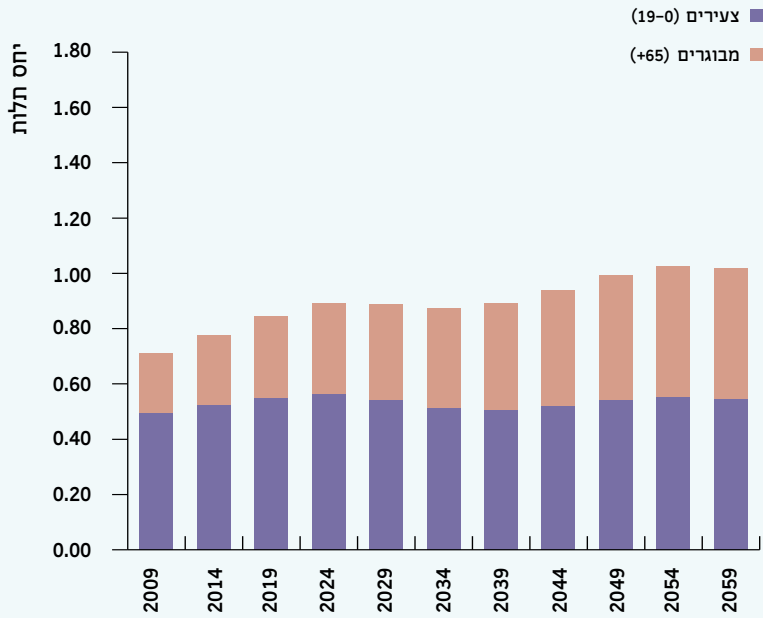
פריון (לוחות א/6, א/7)

תמונת מצב

בשנים 2012-2014 היה שיעור הפריון הממוצע של נשים חרדיות 6.9 ילדים לאישה, לעומת השיעור הממוצע בעולם המערבי, שהיה פחות מ־2 ילדים בממוצע לאישה, ולעומת הממוצע הישראלי – 3.0 ילדים לאישה ו־2.1 בממוצע ליהודייה חילונית. בישראל מתקיים קשר ישיר בין מידת הדתיות של אישה למספר הילדים שהיא יולדת. בשנים 2012-2014 היה שיעור הפריון של נשים יהודיות דתיות 4.2 ילדים לאישה, לעומת 3.0 ילדים לאישה מסורתית־דתית; 2.6 ילדים לאישה מסורתית־חילונית; ו־2.1 ילדים לאישה חילונית.

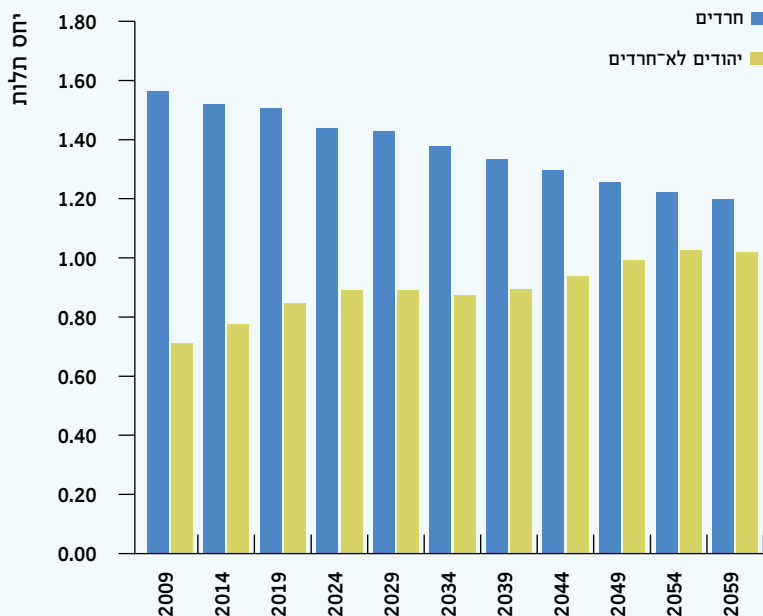
תרשים א/ב.5

יחס תלות של יהודים לא־חרדים ואחרים; 2009-2059



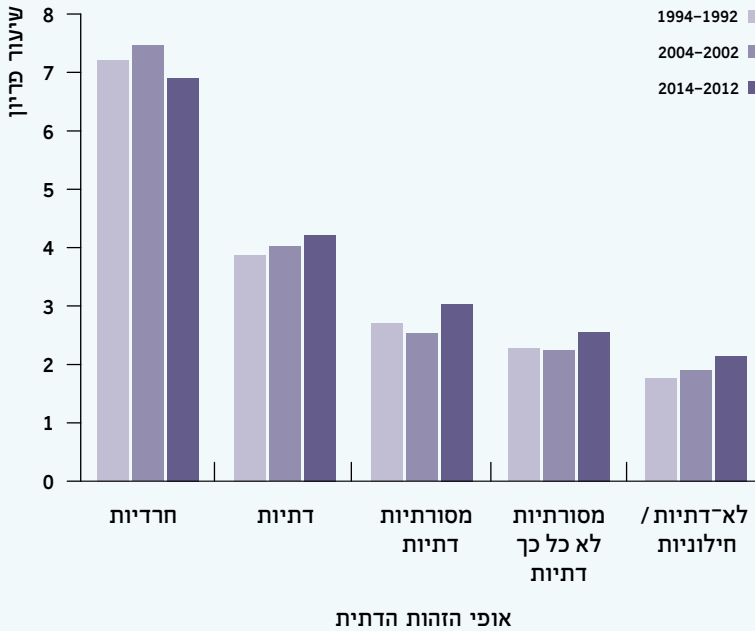
תרשים א/ג.5

יחס תלות; לפי קבוצות אוכלוסייה; 2009-2059



תרשים א/6

שיעור פריון כולל אצל נשים יהודיות; לפי אופי הזהות הדתית; אומדן 1992-2014



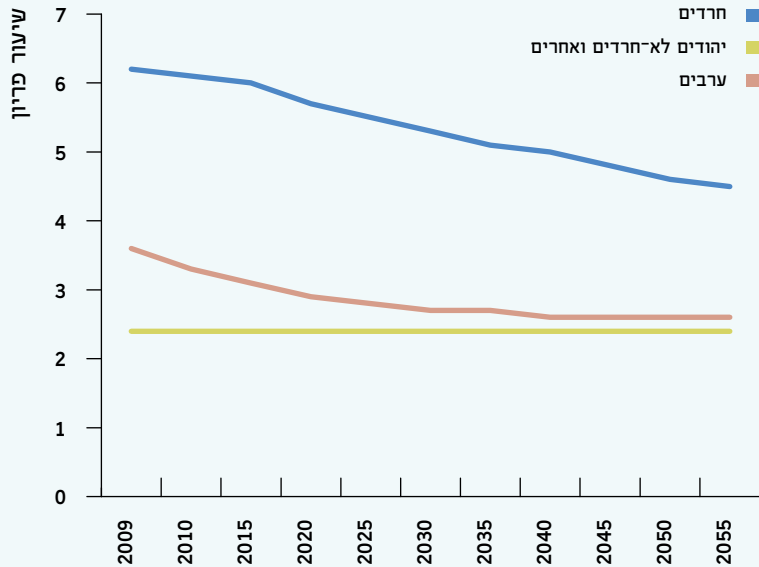
מגמות

לאחר שנים רבות של עלייה מתמדת בשיעור הפריון של נשים חרדיות, מאז שנת 2005 הוא נמצא בירידה. בתחילת שנות ה־80 של המאה העשרים הוא היה פחות מ־6 ילדים לאישה חרדית; בסוף שנות ה־90 הוא עלה למוצע של מעל 7 ילדים לאישה (השיא היה 7.5 ילדים לאישה חרדית בשנים 2003-2005); מאז הוא במגמת ירידה, אך שבשנים האחרונות ניכרת התייצבות ואפילו עלייה קלה. מנגד עלה בשנים אלו שיעור הפריון של נשים יהודיות לא־חרדיות בכל המגזרים – מ־1.8 בממוצע לאישה חילונית ל־2.1; מ־2.2 לאישה מסורתית־חילונית ל־2.6; מ־2.7 לאישה מסורתית־דתית ל־3.0; ומ־3.6 ילדים בממוצע לאישה דתית ל־4.2.

ההנחה היא ששיעור הפריון של נשים חרדיות ימשיך לרדת באטיות גם בשנים הבאות, ותחזית האוכלוסין היא שבשנים 2025-2029 ירד שיעור הפריון שלהן ל־5.5 ילדים בממוצע לאישה, ובשנים 2035-2039 ל־5.1.

תרשים א/7

שיעור פריון כולל; לפי קבוצת אוכלוסייה; אומדן 2009 ותחזיות 2010-2059



אוכלוסייה לפי יבשת לידה (לוחות א/8, א/9)

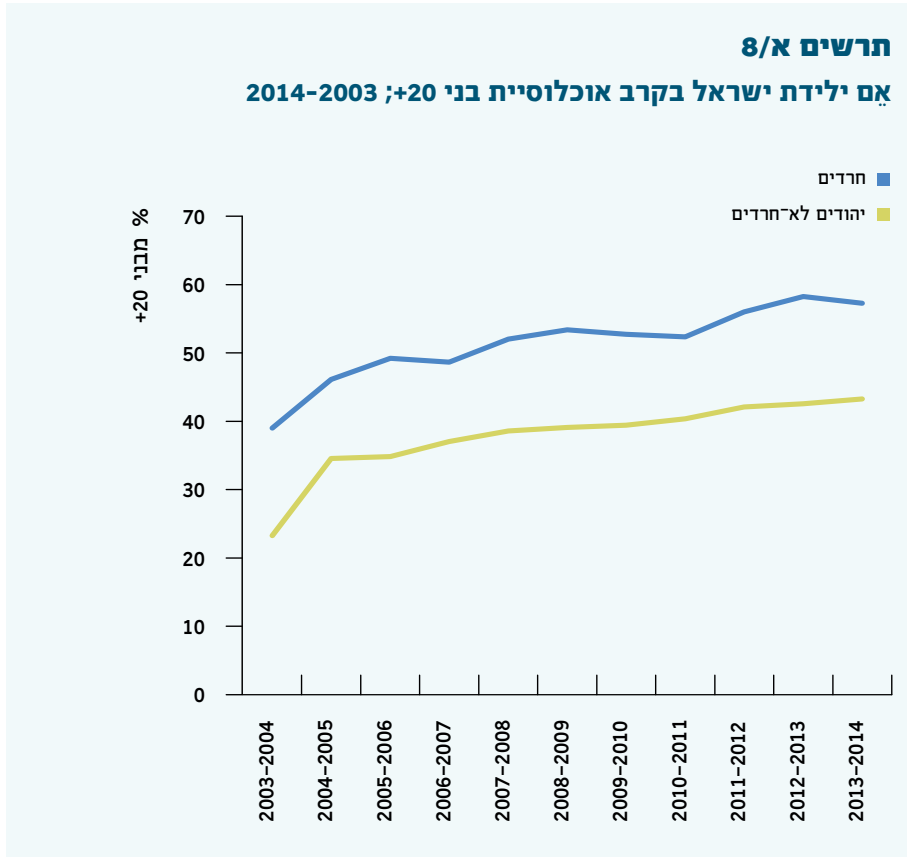
תמונת מצב

שיעורם של החרדים ילידי הארץ מעל גיל 20 בשנים 2013-2014 (84%) גבוה בהרבה משיעור המקבילים להם באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (63%). פערים אלו נובעים בעיקר מהעלייה הגדולה מחבר המדינות, שכמעט שלא היו בה חרדים, וממבנה הגילים הצעיר של האוכלוסייה החרדית. באוכלוסייה החרדית ישנם קרוב לפי שניים ילידי אירופה-אמריקה מילידי אסיה-אפריקה (10% לעומת 6%, בהתאמה), בדומה לפערים באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית.

בשנים 2013-2014 היו מרבית החרדים שנולדו בישראל ילדים לאימהות ילידות הארץ (57%) לעומת 43% מן הילדים באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית. בחינת יבשת לידת האם של חרדים ילידי הארץ מלמדת על שיעור גבוה יותר של ילדים לאימהות ילידות אסיה-אפריקה (23%) מילדים של אימהות ילידות אירופה-אמריקה (19%). הפערים קשורים, אולי, לעליית חרדים מארצות מערביות בשנים האחרונות, לעומת העלייה הגדולה ממדינות אסיה-אפריקה בדור ההורים.

מגמות

שיעור החרדים ילידי ישראל עלה בשנים 2014-2003 מ־76% ל־84%. שיעורם של ילדים לאימהות ילידות הארץ עלה בחדות, והם הפכו לרוב המוחלט בקרב חרדים שנולדו בישראל (מ־39% ב־2004-2003 ל־57% ב־2013-2014).



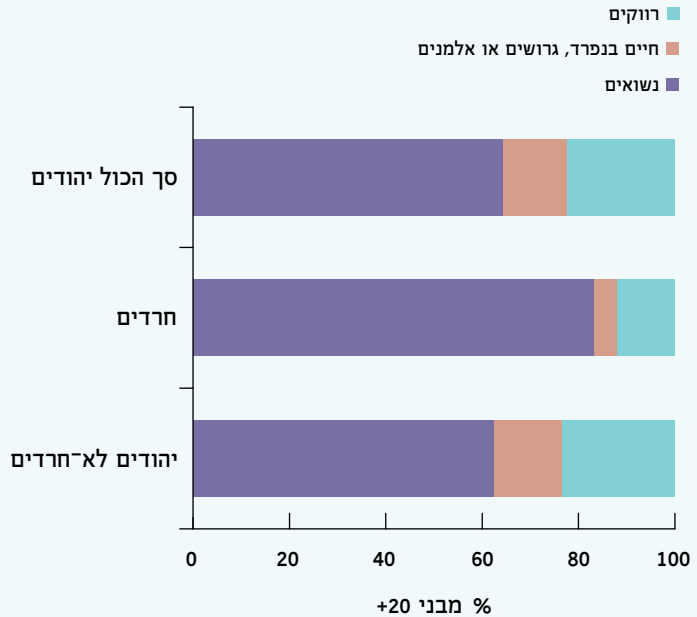
מצב משפחתי (לוח א/10)

תמונת מצב

בשנים 2014-2013 היה שיעור הנשואים בחברה החרדית – גברים ונשים – בגילאי +20 (83%) גבוה בהרבה משיעור הנשואים בחברה היהודית הלא-חרדית (62%). פערים אלו מוסברים בגיל הנישואים הצעיר בחברה החרדית שבעטיו שיעור הרווקים באוכלוסייה זו (12%) הוא חצי משיעור הרווקים באוכלוסייה היהודית הכללית (23%). הפער קשור גם בשיעור הנמוך מאוד של גרושים ואלמנים באוכלוסייה החרדית (5%) לעומת האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (14%).

תרשים א/9

בני +20; לפי מצב משפחתי וקבוצת אוכלוסייה; 2014-2013



מגמות

לאורך השנים לא נרשמו שינויים ניכרים בשיעור הנשואים – גברים ונשים – באוכלוסייה החרדית (85% ב-2003 לעומת 83% ב-2013). כך גם באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (63% ב-2003 לעומת 62% ב-2013).

יישובים חרדיים נבחרים (לוחות א/11, א/12)

תמונת מצב

בחמשת היישובים שבלוחות – ירושלים (אזורים חרדיים), בני ברק, מודיעין עילית, ביתר עילית ואלעד – התגוררו בשנת 2013 כ-450 אלף חרדים, מעל למחצית האוכלוסייה החרדית בישראל באותה שנה. בפועל גרים ביישובים אלו שיעורים גבוהים אף יותר של חרדים, כיוון שבירושלים נמנתה רק האוכלוסייה המתגוררת בשכונות חרדיות מובהקות. למרות המרכזיות של ירושלים ובני ברק בהווה ובתודעה החרדית, בפועל מתגוררים בערים אלו רק כשליש מהאוכלוסייה החרדית. יש לומר כי שלוש הערים החרדיות החדשות – אלעד, ביתר עילית ומודיעין עילית – משמשות במובנים רבים ערי לוויין של ירושלים ושל בני ברק.

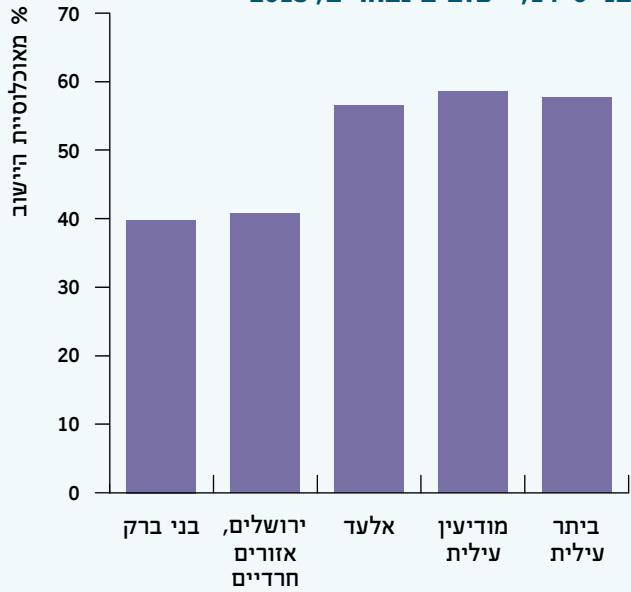
הערים החרדיות החדשות (כאמור, אלעד, ביתר עילית ומודיעין עילית) מאופיינות באוכלוסייה צעירה, ושיעור בני ה-0-14 בהן (56%-59%) גבוה בהרבה משיעורם בירושלים ובבני ברק (41% ו-40%, בהתאמה). בהתאמה, גם שיעורה של האוכלוסייה מעל גיל 60 בערים החדשות (1%-2%) נמוך בהרבה משיעורה בערים הוותיקות (8%-10%). בשל מבנה הגילים ושיעורי הפיריון הגבוהים ניכר פער בשיעור הריבוי הטבעי בין שתי קבוצות הערים: בערים החדשות (36-53 לידות ל-1,000 תושבים; 3.6%-5.3% בשנה) הוא גבוה מזה שבירושלים ובבני ברק (34-33 לידות ל-1,000 תושבים; 3.3%-3.4% בשנה). עוד הבדל בולט בין אוכלוסיות הערים טמון במאזן ההגירה שלהן: בערים הוותיקות מאזן ההגירה שלילי. בשנת 2013 גם מאזן ההגירה באלעד הפך לשלילי. בביתר עילית ובמודיעין עילית, לעומת זאת, מאזן ההגירה חיובי.

מגמות

קצב הגידול של האוכלוסייה החרדית בשתי הערים הוותיקות בשנים 2002-2013 היה נמוך מאוד (בבני ברק 2% לשנה ובירושלים 1.2%). את הגידול המתון אפשר להסביר בהגירה שלילית ובריבוי טבעי מתון (2.5% בשנה). בבני ברק עלה שיעור הריבוי הטבעי באותן שנים ב-8 לידות ל-1,000, בין השאר בשל התחרדות העיר, שנמשכה לאורך התקופה. לעומת זאת בערים החרדיות החדשות עמד קצב גידול האוכלוסייה הממוצע באותה תקופה על 9% בשנה. קצב הגידול התמתן בחצי השני של התקופה בשל ירידה בגידול הטבעי ובמספר המהגרים לערים אלו. בתחילת התקופה שיעור הריבוי הטבעי הממוצע בשלוש הערים החדשות היה 6.5% בשנה, ואילו בסוף התקופה – 4.7%. גם מאזן ההגירה לערים הללו, שב-2002 היה מעל 8,000 נפש בשנה, ירד ל-520 נפש בלבד ב-2013. המספרים הללו מוסברים, בין השאר, ברויית הקרקעות בערים ובמיצוי פוטנציאל ההתרחבות שלהן.

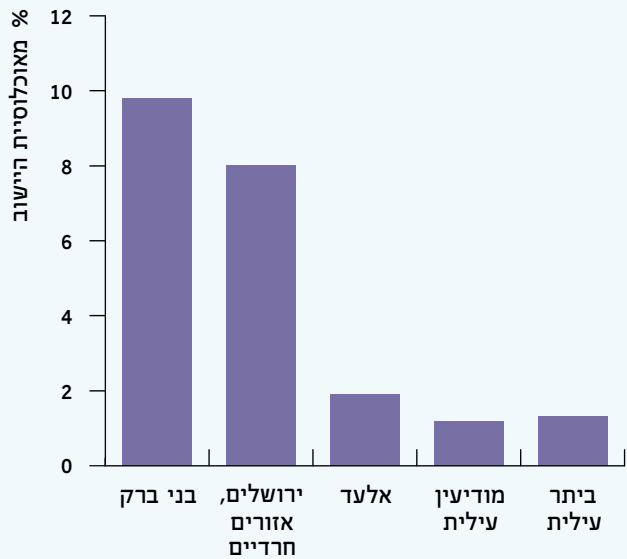
תרשים א.10

בני 0-14; יישובים נבחרים; 2013



תרשים א.10

בני 60+; יישובים נבחרים; 2013



לוח א/1

אומדני אוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל; אומדן 2009 ותחזית 2014

שנים	גיל	סך הכול ישראל	מזה: יהודים ואחרים						
			%	סך הכול	%	חרדים	%	יהודים לא־חרדים ואחרים	%
2009	סך הכול	7,552,100	100	6,016,500	100	750,000	100	5,266,500	100
	19-0	2,704,800	35.8	1,965,300	32.7	441,600	58.9	1,523,700	28.9
	44-20	2,632,500	34.9	2,092,800	34.8	219,200	29.2	1,873,600	35.6
	64-45	1,473,300	19.5	1,276,500	21.2	73,400	9.8	1,203,100	22.8
	+65	741,500	9.8	681,900	11.3	15,800	2.1	666,100	12.6
2014	סך הכול	8,183,400	100	6,470,100	100	910,500	100	5,559,600	100
	19-0	2,943,000	36.0	2,165,200	33.5	525,400	57.7	1,639,800	29.5
	44-20	2,793,000	34.1	2,182,800	33.7	276,000	30.3	1,906,800	34.3
	64-45	1,560,500	19.1	1,308,300	20.2	85,300	9.4	1,223,000	22.0
	+65	887,000	10.8	813,900	12.6	24,000	2.6	789,900	14.2

תחזית 2014 נערכה על בסיס אומדן 2009.

לוח א/2

רכיבי גידול של האוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה; תחזית לטווח הקצר (2019-2010), לטווח הבינוני (2034-2020) ולטווח הארוך (2059-2035)

% ממוצע שנתי				אלפים		סך הכול ישראל		
קבוצת אוכלוסייה			סך הכול ישראל	ממוצע שנתי	סך הכול			
מזה: יהודים ואחרים								
ערבים	יהודים לא-חרדים ואחרים	חרדים	סך הכול ישראל					
שיעור לידה ל-1,000 – ממוצע שנתי							לידות	
24	17	40	21	171,000	1,713,000	הטווח הקצר 2019-2010		
22	14	37	19	192,000	2,886,000	הטווח הבינוני 2034-2020		
18	15	33	19	255,000	6,365,000	הטווח הארוך 2059-2035		
שיעור תמותה ל-1,000 – ממוצע שנתי							פטירות	
3	7	1	5	42,000	422,000	הטווח הקצר 2019-2010		
3	7	1	5	50,000	747,000	הטווח הבינוני 2034-2020		
4	7	1	5	70,000	1,738,000	הטווח הארוך 2059-2035		
שיעור ריבוי טבעי – ממוצע שנתי							ריבוי טבעי	
2.1	1.0	3.8	2	129,000	1,291,000	הטווח הקצר 2019-2010		
1.9	0.8	3.6	1	143,000	2,138,000	הטווח הבינוני 2034-2020		
1.4	0.7	3.1	1	185,000	4,626,000	הטווח הארוך 2059-2035		
שיעור תרומת קבוצת אוכלוסייה לריבוי טבעי							תרומה לריבוי הטבעי	
28	44	27	100			הטווח הקצר 2019-2010		
29	34	37	100			הטווח הבינוני 2034-2020		
24	28	48	100			הטווח הארוך 2059-2035		

אומדן אוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה, קבוצות גיל ומגדר; 2009

קבוצת אוכלוסייה								%	סך הכול ישראל	גיל
מזה: יהודים ואחרים										
סך הכול	%	חרדים	%	יהודים לא־חרדים ואחרים	%	ערבים	%			
סך הכול	100	750,000	100	5,266,500	100	1,535,600	100	6,016,500	100	7,552,100
4-0	10.1	137,200	18.3	434,000	8.2	191,400	12.5	571,200	9.5	762,600
9-5	9.4	127,400	17.0	376,300	7.1	203,500	13.3	503,700	8.4	707,200
14-10	8.5	95,000	12.7	359,300	6.8	184,500	12.0	454,300	7.6	638,800
19-15	7.9	82,000	10.9	354,100	6.7	160,100	10.4	436,100	7.2	596,200
24-20	7.6	64,800	8.6	387,100	7.4	125,800	8.2	451,900	7.5	577,700
29-25	7.5	53,300	7.1	404,500	7.7	111,300	7.2	457,800	7.6	569,100
34-30	7.3	44,500	5.9	391,200	7.4	112,400	7.3	435,700	7.2	548,100
39-35	6.7	31,900	4.3	374,500	7.1	102,400	6.7	406,400	6.8	508,800
44-40	5.7	24,700	3.3	316,300	6.0	87,800	5.7	341,000	5.7	428,800
49-45	5.4	24,500	3.3	299,900	5.7	73,900	4.8	324,400	5.4	398,300
54-50	5.1	21,700	2.9	308,000	5.8	53,900	3.5	329,700	5.5	383,600
59-55	4.9	15,500	2.1	316,200	6.0	40,900	2.7	331,700	5.5	372,600
64-60	4.2	11,700	1.6	279,000	5.3	28,100	1.8	290,700	4.8	318,800
69-65	2.6	4,600	0.6	167,000	3.2	23,300	1.5	171,600	2.9	194,900
74-70	2.5	4,200	0.6	172,200	3.3	16,100	1.0	176,400	2.9	192,500
79-75	1.9	3,600	0.5	132,400	2.5	10,300	0.7	136,000	2.3	146,300
+80	2.8	3,400	0.5	194,500	3.7	9,900	0.6	197,900	3.3	207,800



קבוצת אוכלוסייה								%	סך הכול ישראל	גיל
מזה: יהודים ואחרים										
סך הכול	%	חרדים	%	יהודים לא־חרדים ואחרים	%	ערבים	%			

גברים										
סך הכול	100	2,959,100	100	378,200	100	776,100	100	2,580,900	100	3,735,200
4-0	10.5	292,800	9.9	70,300	18.6	98,000	12.6	222,500	8.6	390,800
9-5	9.7	258,100	8.7	65,300	17.3	104,300	13.4	192,800	7.5	362,400
14-10	8.8	232,900	7.9	48,700	12.9	94,400	12.2	184,200	7.1	327,300
19-15	8.2	223,000	7.5	42,000	11.1	82,300	10.6	181,000	7.0	305,300
24-20	7.9	229,800	7.8	32,900	8.7	63,800	8.2	196,900	7.6	293,600
29-25	7.7	229,900	7.8	26,800	7.1	56,200	7.2	203,100	7.9	286,100
34-30	7.3	216,600	7.3	22,100	5.8	56,600	7.3	194,500	7.5	273,200
39-35	6.8	201,400	6.8	15,800	4.2	51,600	6.6	185,600	7.2	253,000
44-40	5.7	168,000	5.7	12,200	3.2	44,400	5.7	155,800	6.0	212,400
49-45	5.2	158,100	5.3	11,900	3.1	36,800	4.7	146,200	5.7	194,900
54-50	5.0	158,600	5.4	10,400	2.7	26,700	3.4	148,200	5.7	185,300
59-55	4.8	158,900	5.4	7,400	2.0	19,900	2.6	151,500	5.9	178,800
64-60	4.1	137,800	4.7	5,500	1.5	13,600	1.8	132,300	5.1	151,400
69-65	2.4	79,600	2.7	2,100	0.6	11,300	1.5	77,500	3.0	90,900
74-70	2.3	78,900	2.7	1,900	0.5	7,500	1.0	77,000	3.0	86,400
79-75	1.7	58,400	2.0	1,600	0.4	4,500	0.6	56,800	2.2	62,900
+80	2.2	76,300	2.6	1,300	0.3	4,200	0.5	75,000	2.9	80,500



קבוצת אוכלוסייה								%	סך הכול ישראל	גיל
מזה: יהודים ואחרים										
סך הכול	%	חרדים	%	יהודים לא-חרדים ואחרים	%	ערבים	%			

נשים										
סך הכול	100	3,057,400	100	371,800	100	2,685,600	100	759,500	100	100
4-0	9.7	278,400	9.1	66,900	18.0	211,500	7.9	93,400	12.3	100
9-5	9.0	245,600	8.0	62,100	16.7	183,500	6.8	99,200	13.1	100
14-10	8.2	221,400	7.2	46,300	12.5	175,100	6.5	90,100	11.9	100
19-15	7.6	213,100	7.0	40,000	10.8	173,100	6.4	77,800	10.2	100
24-20	7.4	222,100	7.3	31,900	8.6	190,200	7.1	62,000	8.2	100
29-25	7.4	227,900	7.5	26,500	7.1	201,400	7.5	55,100	7.3	100
34-30	7.2	219,100	7.2	22,400	6.0	196,700	7.3	55,800	7.3	100
39-35	6.7	205,000	6.7	16,100	4.3	188,900	7.0	50,800	6.7	100
44-40	5.7	173,000	5.7	12,500	3.4	160,500	6.0	43,400	5.7	100
49-45	5.3	166,300	5.4	12,600	3.4	153,700	5.7	37,100	4.9	100
54-50	5.2	171,100	5.6	11,300	3.0	159,800	6.0	27,200	3.6	100
59-55	5.1	172,800	5.7	8,100	2.2	164,700	6.1	21,000	2.8	100
64-60	4.4	152,900	5.0	6,200	1.7	146,700	5.5	14,500	1.9	100
69-65	2.7	92,000	3.0	2,500	0.7	89,500	3.3	12,000	1.6	100
74-70	2.8	97,500	3.2	2,300	0.6	95,200	3.5	8,600	1.1	100
79-75	2.2	77,600	2.5	2,000	0.5	75,600	2.8	5,800	0.8	100
+80	3.3	121,600	4.0	2,100	0.6	119,500	4.4	5,700	0.8	100

תחזית אוכלוסייה; לפי קבוצת אוכלוסייה וקבוצות גיל; 2014-2059

קבוצת אוכלוסייה								%	סך הכול ישראל	גיל	שנים
מזה: יהודים ואחרים											
סך הכול	%	חרדים	%	יהודים לא־חרדים ואחרים	%	ערבים	%				
סך הכול	100	6,470,100	100	910,500	100	1,713,300	100	8,183,400	סך הכול		
4-0	10.2	636,600	9.8	165,900	18.2	199,100	8.5	470,700	11.6	4-0	
9-5	9.3	571,000	8.8	137,200	15.1	191,200	7.8	433,800	11.2	9-5	
14-10	8.6	503,600	7.8	127,400	14.0	203,400	6.8	376,200	11.9	14-10	
19-15	7.8	454,000	7.0	94,900	10.4	184,300	6.5	359,100	10.8	19-15	
24-20	7.3	435,500	6.7	81,900	9.0	159,700	6.4	353,600	9.3	24-20	
34-25	14.0	908,000	14.0	117,900	12.9	236,400	14.2	790,100	13.8	34-25	
44-35	12.9	839,300	13.0	76,200	8.4	213,900	13.7	763,100	12.5	44-35	
54-45	10.0	660,100	10.2	48,800	5.4	160,000	11.0	611,300	9.3	54-45	
64-55	9.0	648,200	10.0	36,500	4.0	92,100	11.0	611,700	5.4	64-55	
74-65	5.9	438,600	6.8	15,500	1.7	47,300	7.6	423,100	2.8	74-65	
+75	4.9	375,300	5.8	8,500	0.9	25,900	6.6	366,800	1.5	+75	
סך הכול	100	7,420,800	100	1,326,000	100	2,104,100	100	6,094,800	100	סך הכול	
4-0	9.5	678,800	9.1	232,600	17.5	230,300	7.3	446,200	10.9	4-0	
9-5	9.2	659,500	8.9	196,700	14.8	212,800	7.6	462,800	10.1	9-5	
14-10	8.8	636,200	8.6	165,800	12.5	198,800	7.7	470,400	9.4	14-10	
19-15	8.0	570,500	7.7	137,000	10.3	190,900	7.1	433,500	9.1	19-15	
24-20	7.4	502,700	6.8	127,100	9.6	202,800	6.2	375,600	9.6	24-20	
34-25	12.9	886,900	12.0	176,300	13.3	342,500	11.7	710,600	16.3	34-25	
44-35	12.0	903,600	12.2	117,300	8.8	235,000	12.9	786,300	11.2	44-35	
54-45	10.9	829,900	11.2	75,300	5.7	210,800	12.4	754,600	10.0	54-45	
64-55	8.4	642,600	8.7	47,500	3.6	153,900	9.8	595,100	7.3	64-55	
74-65	7.2	602,700	8.1	34,000	2.6	82,900	9.3	568,700	3.9	74-65	
+75	5.8	507,200	6.8	16,200	1.2	43,600	8.1	491,000	2.1	+75	



		קבוצת אוכלוסייה						%	סך הכול ישראל	גיל	שנים
		מזה: יהודים ואחרים									
סך הכול	ערבים	%	יהודים לא־חרדים ואחרים	%	חרדים	%	סך הכול	%			
100	2,742,900	100	6,801,600	100	2,235,900	100	9,037,500	100	11,780,500	סך הכול	
9.4	257,100	7.2	487,100	16.1	359,300	9.4	846,400	9.4	1,103,500	4-0	
9.2	251,800	6.7	452,700	14.0	313,500	8.5	766,200	8.6	1,017,900	9-5	
8.9	244,300	6.4	437,500	12.2	272,600	7.9	710,100	8.1	954,400	14-10	
8.4	230,000	6.6	445,900	10.4	232,400	7.5	678,300	7.7	908,400	19-15	
7.7	212,300	6.8	462,200	8.8	196,500	7.3	658,700	7.4	871,000	24-20	
14.2	388,200	13.3	901,400	13.5	302,000	13.3	1,203,400	13.5	1,591,600	34-25	
14.0	383,700	10.7	729,900	9.9	220,700	10.5	950,600	11.3	1,334,300	44-35	
10.2	279,700	10.7	729,200	6.5	144,500	9.7	873,700	9.8	1,153,400	54-45	
7.8	213,200	11.3	768,800	4.2	94,600	9.6	863,400	9.1	1,076,500	64-55	
6.1	168,100	9.3	634,800	2.3	52,100	7.6	686,900	7.3	854,800	74-65	
4.2	114,600	11.1	752,100	2.1	47,800	8.9	799,900	7.8	914,500	+75	
100	3,605,600	100	7,851,000	100	4,151,000	100	12,002,000	100	15,607,600	סך הכול	
8.3	299,300	6.8	532,800	14.4	599,300	9.4	1,132,100	9.2	1,431,400	4-0	
8.0	287,000	6.8	537,500	12.8	530,300	8.9	1,067,800	8.7	1,354,800	9-5	
7.6	273,200	6.8	537,400	11.3	467,100	8.4	1,004,500	8.2	1,277,700	14-10	
7.3	262,800	6.6	520,600	9.9	410,600	7.8	931,200	7.7	1,194,000	19-15	
7.1	256,800	6.2	486,700	8.6	359,000	7.0	845,700	7.1	1,102,500	24-20	
13.7	494,800	11.3	888,400	14.1	585,000	12.3	1,473,400	12.6	1,968,200	34-25	
12.2	439,800	11.5	904,300	10.3	427,100	11.1	1,331,400	11.3	1,771,200	44-35	
10.6	383,900	11.4	893,600	7.2	299,400	9.9	1,193,000	10.1	1,576,900	54-45	
10.4	374,300	9.1	716,500	5.2	216,800	7.8	933,300	8.4	1,307,500	64-55	
7.3	263,100	8.9	696,300	3.3	138,300	7.0	834,600	7.0	1,097,700	74-65	
7.5	270,500	14.5	1,136,900	2.8	118,300	10.5	1,255,200	9.8	1,525,800	+75	

תחזית 2039

תחזית 2059

לוח א/5

יחס תלות; לרפי קבוצת אוכלוסייה; אומדן 2009 ותחזית 2014-2059

שנים	קבוצת אוכלוסייה		מזה: יהודים ואחרים		יהודים לא־חוזרים ואחרים		יהודים לא־חוזרים ואחרים		קבוצת אוכלוסייה		מזה: יהודים ואחרים		יהודים לא־חוזרים ואחרים		יהודים לא־חוזרים ואחרים		קבוצת אוכלוסייה		מזה: יהודים ואחרים		יהודים לא־חוזרים ואחרים		יהודים לא־חוזרים ואחרים		שנים
	סך הכול ישראל	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	סך הכול	
2009	0.84	0.66	0.18	1.56	1.51	0.05	0.71	0.22	0.50	0.71	0.05	1.51	1.56	1.51	0.05	1.08	1.00	0.08	1.08	1.00	0.08	0.22	0.50	0.71	2009
2014	0.88	0.68	0.20	1.52	1.45	0.07	0.78	0.25	0.52	0.78	0.07	1.45	1.52	1.45	0.07	0.99	0.90	0.08	0.99	0.90	0.08	0.25	0.52	0.78	2014
2019	0.92	0.69	0.23	1.51	1.43	0.08	0.85	0.30	0.55	0.85	0.08	1.43	1.51	1.43	0.08	0.90	0.81	0.10	0.90	0.81	0.10	0.30	0.55	0.85	2019
2024	0.94	0.69	0.25	1.44	1.35	0.09	0.89	0.33	0.56	0.89	0.09	1.35	1.44	1.35	0.09	0.84	0.73	0.11	0.84	0.73	0.11	0.33	0.56	0.89	2024
2029	0.94	0.68	0.27	1.43	1.32	0.10	0.89	0.35	0.54	0.89	0.10	1.32	1.43	1.32	0.10	0.84	0.70	0.14	0.84	0.70	0.14	0.35	0.54	0.89	2029
2034	0.94	0.66	0.28	1.38	1.28	0.10	0.87	0.36	0.51	0.87	0.10	1.28	1.38	1.28	0.10	0.85	0.69	0.16	0.85	0.69	0.16	0.36	0.51	0.87	2034
2039	0.95	0.66	0.29	1.33	1.23	0.10	0.89	0.39	0.51	0.89	0.10	1.23	1.33	1.23	0.10	0.86	0.67	0.19	0.86	0.67	0.19	0.39	0.51	0.89	2039
2044	0.98	0.67	0.31	1.30	1.18	0.11	0.94	0.42	0.52	0.94	0.11	1.18	1.30	1.18	0.11	0.85	0.64	0.22	0.85	0.64	0.22	0.42	0.52	0.94	2044
2049	1.00	0.68	0.33	1.25	1.14	0.12	0.99	0.45	0.54	0.99	0.12	1.14	1.25	1.14	0.12	0.83	0.61	0.23	0.83	0.61	0.23	0.45	0.54	0.99	2049
2054	1.02	0.68	0.34	1.22	1.10	0.13	1.03	0.47	0.55	1.03	0.13	1.10	1.22	1.10	0.13	0.83	0.58	0.24	0.83	0.58	0.24	0.47	0.55	1.03	2054
2059	1.02	0.68	0.34	1.20	1.06	0.14	1.02	0.47	0.55	1.02	0.14	1.06	1.20	1.06	0.14	0.85	0.58	0.27	0.85	0.58	0.27	0.47	0.55	1.02	2059

1 אע"ד: 19-0
2 מבו"ד: 65+

לוח א/6

שיעור פריון כולל אצל נשים יהודיות; לפי אופי הזהות הדתית; 1979-2014

/ לא־דתיות / חילונית	מסורתיות לא כל כך דתיות	מסורתיות־דתיות	מידת דתיות		סך הכול יהודיות	ממוצעים תלת־שנתיים
			דתיות	חרדיות		
2.3	2.5	3.3	3.8	6.0	2.8	1981-1979
2.3	2.5	3.4	3.6	6.2	2.8	1982-1980
2.3	2.5	3.2	3.6	6.3	2.8	1983-1981
2.3	2.5	3.2	3.5	6.6	2.8	1984-1982
2.3	2.6	3.2	3.8	6.6	2.9	1985-1983
2.2	2.6	3.2	4.0	6.6	2.9	1986-1984
2.2	2.6	3.2	4.1	6.8	2.9	1987-1985
2.2	2.5	3.1	4.0	7.0	2.9	1988-1986
2.1	2.5	3.0	4.0	7.2	2.9	1989-1987
1.9	2.5	2.9	4.1	7.2	2.8	1990-1988
1.8	2.5	2.9	4.0	7.2	2.8	1991-1989
1.8	2.4	2.9	4.0	7.1	2.7	1992-1990
1.7	2.3	2.8	3.9	7.2	2.6	1993-1991
1.8	2.3	2.7	3.9	7.2	2.6	1994-1992
1.8	2.3	2.7	3.8	7.0	2.6	1995-1993
1.8	2.3	2.7	3.7	6.8	2.6	1996-1994
1.8	2.2	2.7	3.7	6.7	2.6	1997-1995
1.8	2.2	2.8	3.8	7.0	2.6	1998-1996
1.9	2.2	2.6	3.8	7.1	2.6	1999-1997
1.9	2.3	2.6	3.9	7.4	2.7	2000-1998
1.9	2.2	2.6	3.8	7.4	2.7	2001-1999
1.9	2.2	2.6	3.7	7.3	2.7	2002-2000
1.8	2.1	2.5	3.8	7.3	2.7	2003-2001
1.9	2.2	2.5	4.0	7.5	2.8	2004-2002



חילונית / לא־דתיות	מסורתיות לא כל כך דתיות	מסורתיות דתיות	מידת דתיות		סך הכול יהודיות	ממוצעים תלת־שנתיים
			דתיות	חרדיות		
1.9	2.2	2.6	4.3	7.5	2.8	2005–2003
2.0	2.2	2.5	4.2	7.3	2.8	2006–2004
2.0	2.1	2.5	4.3	6.8	2.8	2007–2005
2.1	2.2	2.4	4.1	6.7	2.9	2008–2006
2.1	2.3	2.4	4.3	6.7	2.9	2009–2007
2.1	2.3	2.6	4.1	6.8	2.9	2010–2008
2.1	2.4	2.9	4.2	6.8	3.0	2011–2009
2.2	2.4	2.9	4.1	6.8	3.1	2012–2010
2.1	2.5	2.9	4.2	6.8	3.1	2013–2011
2.1	2.6	3.0	4.2	6.9	3.1	2014–2012

שיעור פריון כולל ותוחלת חיים; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; אומדן 2009 ותחזית 2010-2059

תוחלת חיים						שיעור פריון כולל			שנים	
קבוצת אוכלוסייה						קבוצת אוכלוסייה				
ערבים		יהודים לא־חרדים ואחרים		חרדים		ערבים	יהודים לא־חרדים ואחרים	חרדים		
נשים	גברים	נשים	גברים	נשים	גברים					
79.6	75.7	83.3	79.5	83.3	79.5	3.6	2.4	6.2	2009	אומדן
81.0	77.0	84.8	80.8	84.8	80.8	3.3	2.4	6.1	2014-2010	תחזית
82.3	78.1	85.9	81.8	85.9	81.8	3.1	2.4	6.0	2019-2015	
83.6	79.2	87.1	82.7	87.1	82.7	2.9	2.4	5.7	2024-2020	
84.8	80.3	88.2	83.6	88.2	83.6	2.8	2.4	5.5	2029-2025	
86.1	81.3	89.3	84.5	89.3	84.5	2.7	2.4	5.3	2034-2030	
87.4	82.4	90.4	85.4	90.4	85.4	2.7	2.4	5.1	2039-2035	
88.6	83.4	91.5	86.2	91.5	86.2	2.6	2.4	5.0	2044-2040	
89.9	84.5	92.6	87.1	92.6	87.1	2.6	2.4	4.8	2049-2045	
89.9	85.5	93.8	87.9	93.8	87.9	2.6	2.4	4.6	2054-2050	
89.9	86.5	94.9	88.7	94.9	88.7	2.6	2.4	4.5	2059-2055	

לוח א/8

בני 20+; לפי יבשת לידה; 2003-2014

אחוזים

לא-חרדים	חרדים	יהודים סך הכול (לא כולל לא ידוע)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יבשת לידה (לא כולל לא ידוע)	ממוצע דו-שנתי
100	100	100	100	סך הכול	2003-2004
54	76	53	59	ישראל	
31	16	33	28	אירופה-אמריקה	
7	3	6	5	אסיה	
8	5	8	7	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2004-2005
55	77	54	61	ישראל	
30	14	32	27	אירופה-אמריקה	
6	4	6	5	אסיה	
8	5	8	7	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2005-2006
56	78	55	62	ישראל	
30	14	32	27	אירופה-אמריקה	
6	3	6	5	אסיה	
8	5	8	7	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2006-2007
57	77	56	63	ישראל	
30	16	31	26	אירופה-אמריקה	
6	2	5	5	אסיה	
8	5	7	6	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2007-2008
57	79	57	63	ישראל	
29	13	31	26	אירופה-אמריקה	
5	3	5	5	אסיה	
8	5	7	6	אפריקה	



לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יבשת לידה (לא כולל לא ידוע)	ממוצע דו־שנתי
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)			
100	100	100	100	סך הכול	2009-2008
58	81	57	64	ישראל	
28	12	30	25	אירופה־אמריקה	
5	2	5	4	אסיה	
8	5	8	6	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2010-2009
59	80	61	65	ישראל	
28	13	26	25	אירופה־אמריקה	
5	3	5	4	אסיה	
8	4	8	6	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2011-2010
60	81	62	66	ישראל	
27	13	26	25	אירופה־אמריקה	
5	3	5	4	אסיה	
7	3	7	6	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2012-2011
61	83	63	67	ישראל	
27	12	25	24	אירופה־אמריקה	
5	2	5	4	אסיה	
7	3	7	5	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2013-2012
62	84	64	67	ישראל	
25	11	24	23	אירופה־אמריקה	
5	3	5	4	אסיה	
8	3	7	6	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2014-2013
63	84	65	68	ישראל	
25	10	23	22	אירופה־אמריקה	
5	3	4	4	אסיה	
7	3	7	6	אפריקה	

לוח א/9

בני 20+ ילידי ישראל; לפי יבשת לידת האם; 2003-2014

אחוזים

לא-חרדים	חרדים	יהודים		סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יבשת לידת האם (לא כולל לא ידוע)	ממוצע דו-שנתי
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)				
100	100	100	100	100	סך הכול	2004-2003
23	39	25	36	36	ישראל	
38	29	38	33	33	אירופה-אמריקה	
19	16	19	15	15	אסיה	
20	16	19	16	16	אפריקה	
100	100	100	100	100	סך הכול	2005-2004
35	46	36	51	51	ישראל	
25	22	25	19	19	אירופה-אמריקה	
20	14	20	15	15	אסיה	
20	17	20	15	15	אפריקה	
100	100	100	100	100	סך הכול	2006-2005
35	49	36	52	52	ישראל	
25	22	25	19	19	אירופה-אמריקה	
20	12	19	15	15	אסיה	
20	17	20	15	15	אפריקה	
100	100	100	100	100	סך הכול	2007-2006
37	49	38	53	53	ישראל	
24	21	23	18	18	אירופה-אמריקה	
20	15	19	15	15	אסיה	
20	16	19	14	14	אפריקה	
100	100	100	100	100	סך הכול	2008-2007
39	52	40	55	55	ישראל	
23	19	23	17	17	אירופה-אמריקה	
19	13	18	14	14	אסיה	
19	15	19	14	14	אפריקה	

<<

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יבשת לידת האם (לא כולל לא ידוע)	ממוצע דו־שנתי
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)			
100	100	100	100	סך הכול	2009–2008
39	53	41	55	ישראל	
23	20	22	17	אירופה־אמריקה	
18	11	17	13	אסיה	
20	15	20	15	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2010–2009
39	53	41	55	ישראל	
23	21	22	17	אירופה־אמריקה	
18	11	17	13	אסיה	
20	15	20	15	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2011–2010
40	52	42	56	ישראל	
23	21	23	17	אירופה־אמריקה	
18	12	17	13	אסיה	
19	15	19	14	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2012–2011
42	56	44	58	ישראל	
23	18	23	17	אירופה־אמריקה	
17	12	16	12	אסיה	
18	14	17	13	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2013–2012
43	58	44	58	ישראל	
23	17	22	17	אירופה־אמריקה	
17	12	17	13	אסיה	
18	12	17	13	אפריקה	
100	100	100	100	סך הכול	2014–2013
43	57	45	58	ישראל	
22	19	22	17	אירופה־אמריקה	
17	11	16	13	אסיה	
18	12	17	13	אפריקה	

לוח א/10

בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה, מצב משפחתי ומגדר; 2003-2014

אחוזים

ממוצע דו-שנתי	מצב משפחתי	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יהודים		לא-חרדים
			סך הכול (לא כולל לא ידוע)	חרדים	
סך הכול					
2003-2004	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	66	65	85	63
	היו נשואים בעבר ¹	13	14	4	15
	רווקים	21	21	11	22
2004-2005	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	66	65	86	63
	היו נשואים בעבר ¹	13	14	3	15
	רווקים	21	21	11	22
2005-2006	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	66	64	87	62
	היו נשואים בעבר ¹	13	14	3	15
	רווקים	21	22	10	23
2006-2007	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	66	64	87	62
	היו נשואים בעבר ¹	13	14	4	15
	רווקים	22	22	9	23
2007-2008	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	66	64	85	62
	היו נשואים בעבר ¹	13	14	4	15
	רווקים	22	22	11	23
2008-2009	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	65	64	83	62
	היו נשואים בעבר ¹	13	14	4	15
	רווקים	22	23	13	23



1 חיים בנפרד, גרושים ואלמנים.

ממוצע דו־שנתי	מצב משפחתי	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יהודים		
			סך הכול (לא כולל לא ידוע)	חרדים	
לא־חרדים	חרדים	לא־חרדים	חרדים	לא־חרדים	לא־חרדים
2009-2010	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	65	64	84	62
	היו נשואים בעבר ¹	12	14	4	14
	רווקים	22	23	12	24
2010-2011	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	65	64	85	62
	היו נשואים בעבר ¹	13	14	5	15
	רווקים	22	22	10	23
2011-2012	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	63	64	85	61
	היו נשואים בעבר ¹	18	14	4	15
	רווקים	19	23	11	24
2012-2013	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	65	64	83	62
	היו נשואים בעבר ¹	12	13	4	14
	רווקים	23	23	12	24
2013-2014	סך הכול	100	100	100	100
	נשואים	65	64	83	62
	היו נשואים בעבר ¹	12	13	5	14
	רווקים	23	22	12	23

1 חיים בנפרד, גרושים ואלמנים.

לוח א/11

רכיבי גידול של האוכלוסייה; יישובים נבחרים; 2013, 2009, 2002

השתקעות ראשונה של עולים	מאזן הגירה	ריבוי טבעי ל-1,000 תושבים	סך הכול אוכלוסייה חרדית (באלפים)	שנה	יישוב
80	5,206	63.5	15.1	2002	אלעד
36	629	47.8	36.3	2009	
11	-449	36.4	42.6	2013	
45	1,717	59.7	20.2	2002	ביתר עילית
79	289	53.4	35.0	2009	
72	710	45.3	44.9	2013	
349	-3,724	26.1	138.9	2002	בני ברק
276	-1,486	30.6	154.4	2009	
162	-2,024	33.9	172.5	2013	
563	-2,104	32.5	115.7	2002	ירושלים, אזורים חרדיים ¹
524	-2,771	27.9	124.6	2009	
470	-3,430	33.4	131.2	2013	
98	1,253	72.5	22.0	2002	מודיעין עילית
71	1,575	60.0	46.2	2009	
47	259	53.3	60.0	2013	

1 אזור חרדי – אזור המוגדר ברמת המוגניות חרדית 1 (על בסיס גורוביץ וכהן-קסטרו, 2004).

לוח א/12

אוכלוסייה; לפי גיל; יישובים נבחרים; 2009, 2013

% אוכלוסייה חרדית בסוף שנה									שנה	יישוב
+75	75-60	59-45	44-30	29-20	19-15	14-10	9-5	4-0		
0.9	2.7	8.2	13.5	15.7	10.9	12.7	17.0	18.3	2009	אומדן לחרדים ²
0.2	1.1	4.2	18.1	15.3	4.3	9.8	21.8	25.1	2009	אלעד
0.3	1.6	5.1	20.0	10.3	6.2	15.7	20.9	19.9	2013	
0.2	0.9	3.8	15.8	13.5	6.1	13.9	20.8	24.9	2009	ביתר עילית
0.2	1.1	4.4	15.5	12.6	8.6	15.5	19.6	22.6	2013	
4.0	6.2	10.8	12.7	15.6	11.6	11.4	12.6	15.1	2009	בני ברק
3.3	6.5	9.0	13.7	17.2	10.6	10.9	12.6	16.3	2013	
2.7	5.0	10.4	10.9	13.5	14.7	14.2	14.0	14.6	2009	ירושלים, אזורים חרדיים ¹
2.7	5.3	9.8	10.9	15.8	14.6	13.2	13.0	14.6	2013	
0.2	0.8	2.5	14.7	18.3	4.9	10.1	19.0	29.5	2009	מודיעין עילית
0.2	1.0	2.7	15.3	15.5	6.8	12.5	19.7	26.4	2013	

1 אזור חרדי – אזור המוגדר ברמת המוגניות חרדית 1 (על בסיס גורוביץ וכהן־קסטרו, 2004).

2 מתוך האומדן לשנת 2009 (פלטיאל, ספוקלר, קורנילנקו ומלדורנו, 2012).

המקורות ללוחות

ארי פלטיאל, מישל ספולקר, אירינה קורנילנקו ומרטין מלדונדו, "תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח הארוך, 2009-2059", אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 21.3.2012.	לוחות 1/א-4/א, 6/א, 7/א
אחמד חליחל, "פריון של נשים יהודיות בישראל לפי מידת הדתיות שלהן בשנים 1979-2014", הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (טרם פורסם).	לוח 5/א
הסקר החברתי, שנים מתאימות, אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.	לוחות 8/א-10/א
נתוני הרשויות המקומיות בישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והשנתון הסטטיסטי לירושלים, שנים מתאימות, אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.	לוחות 11/א, 12/א
נורמה גורוביץ ואילת כהן־קסטרו, "החרדים: תפרוסת גאוגרפית ומאפיינים דמוגרפים, חברתיים וכלכליים של האוכלוסייה בישראל 1996-2001", סדרת ניירות עבודה מס' 5, אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, יולי 2004.	

פרק ב

חינוך

הגדרות

פיקוח

חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, קובע את החלוקה של מערכת החינוך הישראלית לפי סוגי פיקוח:

- ממלכתי (מ"מ): תחת הפיקוח הכללי של משרד החינוך.
- ממלכתי-דתי (ממ"ד): בפיקוח מינהל החינוך הדתי במשרד החינוך.
- חרדי: מוכר גם כ"דתי אחר"¹⁰.

דרגי חינוך

דרג חינוך הוא שלב בהתקדמות – מלמידה בסיסית ללמידה מורכבת יותר. הלמידה כוללת את כל סוגי התכניות הקיימות באותו שלב. בישראל חמישה דרגי חינוך: קדם-יסודי, יסודי, על-יסודי (חטיבת ביניים וחטיבה עליונה), על-תיכוני וגבוה.

- **הדרג הקדם-יסודי.** השלב הראשון של הלמידה המאורגנת. דרג זה כולל גני ילדים בשלבי הטרומס-חובה (בני 3-4) ובשלב החובה (בני 5).
- **הדרג היסודי.** על פי החוק, גיל הכניסה לדרג זה הוא 6. הדרג כולל שש שנות לימוד (א'-ו'), אם כי ישנם מוסדות שהדרג היסודי בהם כולל שמונה שנות לימוד. דרג זה מקנה לתלמיד מיומנויות יסוד בקריאה, בכתיבה ובחשבון. הלמידה שיטתית.
- **הדרג העל-יסודי.** דרג זה כולל את חטיבת הביניים ואת החטיבה העליונה:
 - חטיבת ביניים: תת-דרג זה הוא המשך של הדרג היסודי וכולל שלוש שנות לימוד (ז'-ט'). למורים בדרג זה תחומי מומחיות ספציפיים, וההוראה היא ממוקדת מקצוע (שלא כמו בדרג היסודי).
 - חטיבה עליונה: תת-דרג זה כולל שלוש שנות לימוד (י'-י"ב), או חטיבה ארבע-שנתית (ט'-י"ב). מקצועות הלימוד ספציפיים יותר, ולצוות ההוראה הכשרה גבוהה יותר מזו שבדרג חטיבת הביניים.

10 חיים פורטנוי, **אפיון רמת הדתיות באוכלוסייה היהודית, על פי זיקה למוסדות חינוך**, סדרת ניירות טכניים מס' 19, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2007.

- **הדרג העל־תיכוני.** לימודים לקראת תעודה שלא לקראת תואר אקדמי. שתי דרישות לקבלת התעודה: תנאי הקבלה למוסד החינוכי הם השכלה תיכונית מלאה, והלימודים מתמקדים במיומנויות מעשיות, טכניות או מקצועיות ונועדו לאפשר השתלבות ישירה בשוק העבודה.
- **הדרג הגבוה.** לימודים לקראת תעודה אקדמית, תואר ראשון, תואר שני או תואר שלישי המוכרים על ידי המועצה להשכלה גבוהה. הלימודים מתקיימים באוניברסיטאות, במכללות אקדמיות או במכללות אקדמיות לחינוך.¹¹

מעמד משפטי¹²

- **מוסדות חינוך במעמד רשמי.** מוסדות בבעלות המדינה או בבעלות הרשות המקומית שפורסמו ברשומות כמוסדות רשמיים. במוסדות החינוך הרשמיים נכללים בעיקר בתי הספר של החינוך הממלכתי ושל החינוך הממלכתי־דתי ובייחוד בדרג היסודי ובדרג חטיבת הביניים. מוסדות רשמיים פועלים על פי תכנית הלימודים של משרד החינוך ונתונים לפיקוחו.
- **מוסדות חינוך במעמד מוכר שאינו רשמי.** כל מוסד חינוך שאינו נכלל בהגדרה של מוסד חינוך רשמי ופורסם ברשומות כמוסד שאינו רשמי.¹³ מוסדות אלו אינם בבעלות המדינה, אך יש להם הכרה ממשרד החינוך והם נתונים לפיקוחו. רבים ממוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי משתייכים לחינוך החרדי, ובעיקר לשתי רשתות החינוך הגדולות במגזר זה – מרכז החינוך העצמאי ומעיין החינוך התורני. יש גם בתי ספר במעמד זה המשתייכים לקהילות מְעֻדוֹת אחרות (למשל, בתי ספר ערביים נוצריים) וכן מספר קטן של בתי ספר בחינוך העברי בפיקוח הממלכתי או בפיקוח הממלכתי־דתי. גם מוסדות החינוך העל־יסודי (ארבע־שנתי) והחטיבה העליונה (שלוש־שנתי) רובם ככולם אינם מוסדות רשמיים, משום שהם לא הוכרו ככאלה ברשומות, אך שיש בהם כאלה שבבעלות הרשות המקומית או המדינה.¹⁴
- **מוסדות חינוך במעמד עצמאי.** בעבר מעמד עצמאי הוגדר כמעמד נפרד ממוסדות חינוך במעמד מוכר שאינו רשמי במסגרת מרכז החינוך העצמאי של אגודת ישראל. כיום המעמד "עצמאי" נבלע בקטגוריה "מוכר שאינו רשמי". המוסדות במעמד העצמאי היו זהים בהגדרתם למוסדות במעמד מוכר שאינו רשמי.¹⁵
- **מוסדות חינוך במעמד פְּטוּר.** מוסדות חינוך שמערכת החינוך הכירה בהם כמוסדות הפטורים ממילוי התנאים הכלליים שלה ואשר נקבעו להם תנאים מיוחדים הפוטרים

11 נתונים שנתיים 2015, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

12 אתי וייסבלאי, מערכת החינוך בישראל: סוגיות מרכזיות שנדונו בוועדת החינוך, התרבות והספורט, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 21.4.2013.

13 נתונים שנתיים 2015, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

14 וייסבלאי, לעיל הערה 12.

15 מתוך שיחה עם חיים פורטנוי, ראש תחום חינוך והשכלה, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

אותם ממילוי הוראת חוק חינוך חובה. מוסדות החינוך במעמד פטור מתנהלים בלי פיקוח שוטף של משרד החינוך.¹⁶

סעיף 5 לחוק לימוד חובה, התש"ט-1949, מאפשר לפטור תלמידים מהוראות החוק בתנאים מסוימים. על סמך סעיף זה הוקמו תלמודי תורה לתלמידי כיתות א'-ח', מערכת החינוך הכירה בהם כמוסדות הפטורים ממילוי התנאים הכלליים של מערכת החינוך, ונקבעו להם תנאים מיוחדים הפוטרים אותם ממילוי הוראות חוק לימוד חובה. מוסדות החינוך במעמד פטור אינם מקבלים עליהם את פיקוח המדינה, ואף על פי כן המדינה מתקצבת אותם חלקית.

נשירה ממערכת החינוך

תלמידים שהפסיקו את לימודיהם במערכת החינוך שבפיקוח משרד החינוך ולא עברו ללמוד במסגרת פורמלית אחרת (בתי ספר בפיקוח משרד הכלכלה, לשעבר משרד התמ"ת, או ישיבות גבוהות) נחשבים תלמידים נושרים.

לא נחשבים נושרים: תלמידים שעזבו את מערכת החינוך ושהו 100 ימים רצופים לפחות בחו"ל; ותלמידים שעזבו את מערכת החינוך וחזרו אליה בשנה שאחריה.¹⁷

יישוב

יישוב הלימודים של התלמידים (למעט בלוח 9, שבו היישוב הוא יישוב המגורים). נבחרו 12 היישובים שבהם מספר התלמידים הלומדים בפיקוח החרדי הוא הגדול ביותר בארץ.

נבחנים, זכאים ועומדים בדרישות הסף לקבלה לאוניברסיטאות

תעודת הבגרות היא תעודת הישגים הלימודיים של התלמיד. תלמידים הניגשים לבחינות בגרות וזכאים לתעודת בגרות שייכים למחזור אחד של מסיימי כיתות י"ב, שהוא המחזור של שנת הדיווח. מבחינת הישגי תעודת הבגרות אפשר לחלק את אוכלוסיית התלמידים לארבע קבוצות:

- (1) כלל התלמידים: כל מי שניגש לבחינות הבגרות או לא ניגש אליהן.
- (2) נבחנים: תלמידים שניגשו לבחינת בגרות אחת לפחות, במועד הראשי (קיץ) או במועד המשני (חורף), בלי קשר לתוצאות הבחינה.
- (3) זכאים: תלמידים שעמדו בכל הדרישות המקנות זכאות לתעודת בגרות.
- (4) עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות: תלמידים הזכאים לתעודת בגרות שיש בה ציון עובר ברמת 3 יחידות לימוד (לפחות) במתמטיקה, 4 יחידות (לפחות) באנגלית ועוד מקצוע מוגבר אחד (נוסף על אנגלית).¹⁸

16 מאיה חושן, **שנתון סטטיסטי לירושלים 2015**, מכון ירושלים לחקר ישראל.

17 **נתונים שנתיים 2015**, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

18 **ש.ם.**

מסד הנתונים של התלמידים

מסד הנתונים בנוי משלושה קבצים:

- (1) קובץ התלמידים של משרד החינוך: כל התלמידים שלומדים בבתי הספר של משרד החינוך (בחינוך היסודי, בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה), במוסדות חינוך המוגדרים רשמיים (חינוך ממלכתי וחינוך ממלכתי-דתי) ובמוסדות לימוד המוגדרים מוכרים שאינם רשמיים, שכלול בהם בעיקר החינוך החרדי.
- (2) קובץ התלמידים של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה (התמ"ת)/משרד הכלכלה: תלמידי כיתות ט'-י"ב הלומדים בבתי הספר לחניכים ובבתי ספר תעשייתיים שבפיקוח משרד התמ"ת, המשלבים לימודים ועבודה.
- (3) קובץ תלמידי הישיבות: תלמידי הישיבות הגבוהות ו"כוללים" המתוקצבים על ידי אגף הישיבות של משרד החינוך (לשעבר משרד הדתות).

מוסדות לימוד חרדיים תורניים

מוסדות חינוך שלומדים בהם תלמידים בני 16+ מסוג ישיבה גבוהה ו"כולל", אין נלמדים בהם לימודי חול, ולא מתקיימות בהם בחינות בגרות או בחינות חיצוניות אחרות. ישיבות גבוהות מיועדות לרווקים חרדים וה"כוללים" מיועדים לנשואים. במוסדות הלימוד התורניים אין פיקוח מטעם האגף לחינוך חרדי של משרד החינוך על תכנית הלימודים.¹⁹ להסברים על הסקר החברתי ראו להלן, חלק ההגדרות, פרק ה.

תמצית הממצאים

לחינוך החרדי חלק נכבד בחינוך העברי ובכלל מערכת החינוך בישראל. במרוצת השנים חל בו גידול דמוגרפי מהיר בצד שינויים מערכתיים ומבניים, ובהם הקמת המחוז החרדי במשרד החינוך. בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) 23% מהתלמידים בחינוך העברי למדו במוסד חינוכי בפיקוח חרדי, 17% מכלל מערכת החינוך. ואולם בהשפעת הגידול של החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי הואט בשנים תשס"ח-תשע"ג (2008-2013) קצב הגדילה של החינוך החרדי (0.5% בשנה) (לוח ב/1).

76% מהתלמידים בחינוך בפיקוח חרדי לומדים ברשתות המוכרות (החינוך העצמאי ומעין החינוך התורני) ו-24% במוסדות הפטור; 4% מהבנות לומדות במוסדות פטור ו-43% מהבנים. המגמה בעשור השנים תשס"ד-תשע"ג (2004-2013) היא התחזקות הרשתות המוכרות שאינן רשמיות: בשנת הלימודים תשס"ד (2004/5) למדו בהן 52% מהבנים, ובשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) – 57% (לוח ב/2).

19 נעמה טשנר, נתונים על מוסדות לימוד אקדמיים לציבור החרדי, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 23.1.2014.

מספר התלמידים הממוצע במוסד בפקוח חרדי (186) נמוך ממספר התלמידים הממוצע במוסד בפקוח של המוסדות הממלכתיים והממלכתיים-דתיים (299). זוהי הסיבה לכך ששיעור המוסדות החרדיים בחינוך העברי (35%) גבוה משיעור התלמידים החרדים בחינוך העברי היסודי (26%). (לוח ב/3).

היקף הנשירה מהמוסדות החרדיים – כ-3,000 תלמידים בשנה – גבוה מהיקף הנשירה מהמוסדות הממלכתיים או הממלכתיים-דתיים. עיקר הנשירה בחינוך העל-יסודי לבנים – גבוה פי שניים מזה שבחינוך הממלכתי (3.5% לעומת 1.7%, בהתאמה). בסך הכול מדובר בשיעור נשירה של כ-20% בחישוב שש-שנתי. היקף הנשירה הצטמק בכחצית מאז שנת הלימודים תשס"ז (2006/7) – אז הוא היה גבוה מ-6% לשנה בחינוך העל-יסודי לבנים (לוח ב/4).

שיעור הנבחנים החרדים בבחינות בגרות הוא 27%, לעומת 93% מתלמידי החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי. 10% בלבד זכאים לתעודת בגרות, לעומת כ-70% בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי. חלוקה לפי מין מעלה שכ-2% בלבד מן הבנים החרדים זכאים לתעודת בגרות, לעומת 17% מהבנות. בשנים תשס"ה-תשע"ג (2005-2013) ניכרת עלייה בשיעור הנבחנים החרדים במבחני בגרות כלשהם (27% בשנת הלימודים תשע"ג (2012/3) לעומת 23% בשנת הלימודים תשס"ה (2004/5), אך לא נרשם שינוי של ממש בשיעור הזכאים לתעודת בגרות (לוח ב/5). שיעור הנבחנים בערים החרדיות – הוותיקות (12%-22%) והחדשות (15%) – נמוך יחסית. לעומת זאת 50% מהתלמידים החרדים בערים המעורבות (אוכלוסייה חרדית ולא-חרדית) ניגשו בשנת הלימודים תשע"ב (2011/2) למבחני הבגרות, כגון חיפה וצפת (לוח ב/6).

תלמידי החינוך העל-יסודי החרדי נחלקים בין יישובים שכל התלמידים בהם, או כמעט כולם, חרדים (דוגמת בני ברק ומודיעין עילית), יישובים שבהם הם מהווים כחצית או יותר מן התלמידים (דוגמת ירושלים ובית שמש) ויישובים שהם מיעוט גדול בהם (דוגמת אשדוד ופתח תקווה) (לוח ב/7). קרוב ל-80% מן התלמידים, מהם מעל לשני שלישים מן הבנים, לומדים גם בגיל התיכון ביישוב המגורים שלהם. בשנות הלימודים תשס"ד-תשע"ג (2004-2013) חלה ירידה קלה בשיעור הבנות הלומדות מחוץ ליישוב המגורים שלהן (מ-16% ל-13%). לא כך אצל הבנים (לוחות ב/8, ב/9).

מספר תלמידי הישיבות והאברכים עמד בשנת 2015 על כ-108,000, 65% מהם אברכים והשאר תלמידי ישיבות. בשנים 2003-2015 גדלה אוכלוסייה זו בכ-4% בשנה, קצב דומה לקצב הגידול של האוכלוסייה החרדית. בשנים 2012-2014 ירד ב-8% מספר תלמידי הישיבות והאברכים, כנראה בגלל הפטור הנדרש לפי חוק הגיוס החדש ובעקבות הצמצום בתמיכת המדינה בישיבות וב"כוללים". בשנת 2015 שב ועלה מספרם ב-14.5%, בעקבות עדכון התמיכה התקציבית לישיבות ולכוללים עם חזרת המפלגות החרדיות לקואליציה (לוח ב/10).

בשנים 2013-2014 הצהירו בסקר החברתי של הלמ"ס 19% מהאוכלוסייה החרדית על לימודים בעבר או בהווה לתואר אקדמי – עלייה ניכרת לעומת השנים 2007-2008 (כ-15%). שיעור הנשים שהצהירו על לימודים לתואר אקדמי (23%) היה גדול בהרבה משיעור הגברים (15%). (לוח ב/11).

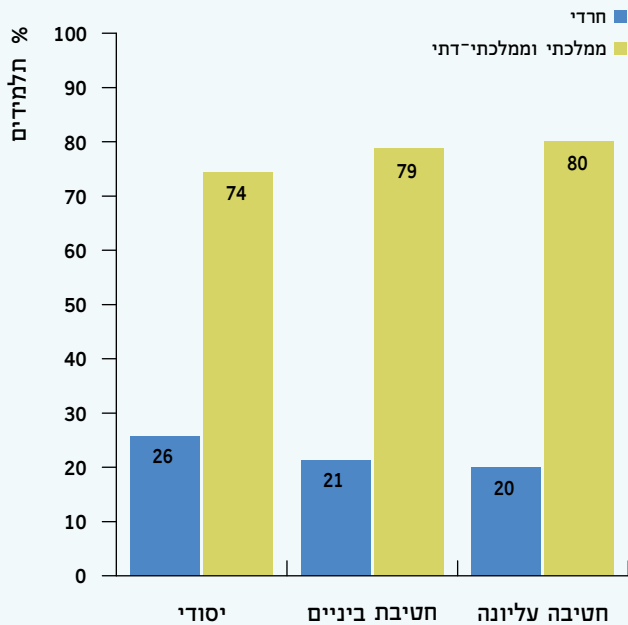
תלמידים לפי פיקוח (לוח ב/1)

תמונת מצב

בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) למדו בחינוך החרדי – היסודי והעל-יסודי – 271,700 תלמידים (שהם 23% מהחינוך העברי ו-17% מכלל התלמידים בישראל). רוב תלמידי החינוך החרדי (59%) לומדים בחינוך היסודי, לעומת 53% בחינוך העברי הכללי. חלקו של החינוך החרדי בכלל החינוך העברי הוא הגדול ביותר בחינוך היסודי (26%), אחריו בחטיבת הביניים (21%) ולבסוף בחטיבה העליונה (20%). הפער נובע בעיקר מקצב הגידול המהיר של האוכלוסייה החרדית, אבל ייתכן שגם מזליגה של תלמידים בחינוך החרדי בגיל חטיבת הביניים והחטיבה העליונה למערכות חינוך לא-חרדיות, בייחוד בפריפריה.

תרשים ב/1.א

תלמידים בחינוך העברי; לפי דרג חינוך ופיקוח; שנה"ל תשע"ג (2012/13)



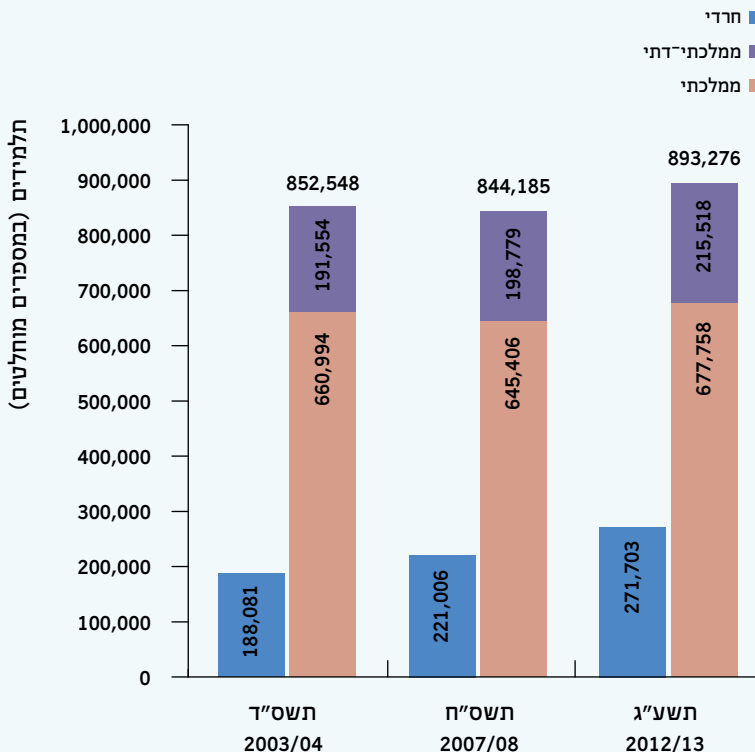
מגמות

קצב הגידול של החינוך החרדי מהיר וקבוע, ובשנות הלימודים תשס"ד-תשע"ג (2004-2013) הוא עמד על 4.2% בשנה, לעומת גידול של 0.5% בשנה בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי. כתוצאה מכך גדל חלקו של החינוך החרדי בחינוך העברי מ-18% בשנת הלימודים תשס"ד (2003/04) ל-23% בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13). בדרג מוסדות החינוך היסודי גדל החינוך החרדי בין שנת הלימודים תשס"ד לשנת הלימודים תשע"ג (2004-2013) מ-21% ל-26% מכלל החינוך העברי. חלקו של החינוך החרדי בחינוך הכללי גדל באותן שנים מ-14% ל-17%.

ואולם החל משנת הלימודים תשס"ח (2007/8) מתגבר גם קצב הגידול של החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי. התגברות זו הביאה לכך שבשנות הלימודים תשס"ח-תשע"ג (2008-2013) גדל חלקו של החינוך החרדי בכלל החינוך העברי ב-0.5% בשנה, לעומת עלייה של 0.7% בשנה בשנות הלימודים תשס"ד-תשס"ח (2004-2008).

תרשים ב/1.1

תלמידים לפי פיקוח; שנה"ל תשס"ד (2003/04), תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)



תלמידים בחינוך היסודי (לוחות ב/2, ב/3)

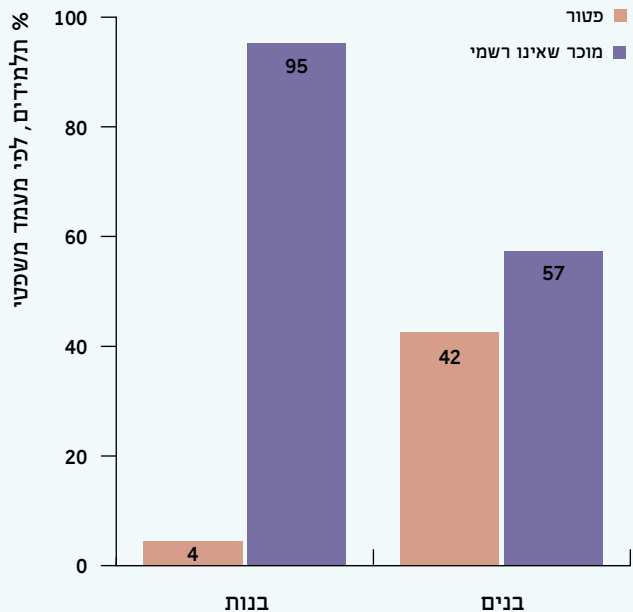
תמונת מצב

חוקי החינוך בישראל מכירים בשלושה סוגים של מוסדות חינוך, לפי מידת כפיפותם לפיקוח המדינה: מעמד רשמי, מעמד מוכר שאינו רשמי ומעמד פטור. מוסדות החינוך החרדי בישראל הם אחד משניים – או מוסדות במעמד מוכר שאינו רשמי (להלן: מוכר), המחויב ללימודי ליבה בהיקף רחב; או מוסדות במעמד פטור, שהיקף לימודי הליבה בהם קטן. **לוח 3** מתמקד בחינוך בפיקוח חרדי: 76% מתלמידי החינוך החרדי למדו בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) בחינוך זה (והשאר, 24%, למדו במוסדות פטור, שכולם חרדיים), לעומת רק 1% מתלמידי החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי.

מכלל הבנים בחינוך החרדי בכיתות א'-ו' 42% הם תלמידי פטור, לעומת 4% מהבנות החרדיות. פערים אלו נובעים מכך שבמגזר החרדי שוררת הסכמה על הצורך בלימודי ליבה מלאים לבנות לטובת הכשרתן לשוק העבודה, שלא כמו הבנים, שאמורים להתרכז בלימודים תורניים.

תרשים ב/2

תלמידים במגזר החרדי; לפי מעמד משפטי ומגדר; שנה"ל תשע"ג (2012/13)



מגמות

בשנות הלימודים תשס"ד-תשע"ג (2003/04-2012/13) עלה שיעור התלמידים החרדים בכיתות א'-ו' במוסדות המוכרים לעומת שיעורם במוסדות הפטור – מ-71% ל-76%. בקרב הבנים עלה שיעור התלמידים במוסדות המוכרים ב-5 נקודות אחוז (מ-52% ל-57%) וכך גם בקרב הבנות (מ-90% ל-95%). מספר התלמידים במוסדות הפטור לבנים עלה בקצב שנתי נמוך מקצב הגידול של החברה החרדית. בשנות הלימודים תשס"ד-תשס"ח (2007/08-2003/04), למשל, היה קצב הגידול השנתי שלהם 2.7%, ובשנות הלימודים תשס"ח-תשע"ג (2012/13-2007/08) – 1.8% בלבד.

מוסדות חינוך יסודיים (לוח ב/3)

תמונת מצב

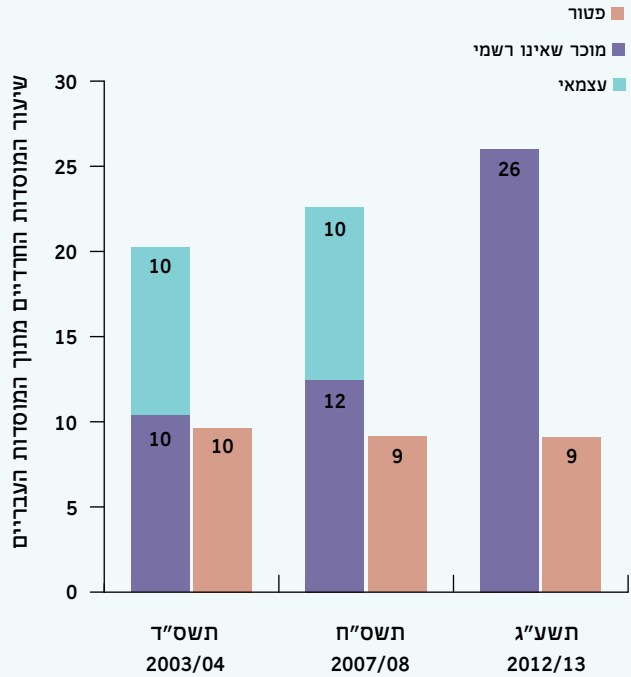
בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) היה שיעור התלמידים החרדים 26% מכלל החינוך העברי, אך מוסדות החינוך החרדיים היו 35% ממוסדות החינוך בחינוך העברי היסודי. בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) למדו בחינוך החרדי 201 תלמידים בממוצע למוסד. בחלוקה לזרמים, המספר הממוצע של תלמידים במוסדות במעמד מוכר (205) גדול ממספר התלמידים הממוצע במוסדות במעמד פטור (185). מוסדות אלו קטנים בהרבה מבתי הספר העבריים הלא-חרדיים, שבהם לומדים בממוצע 313 תלמידים למוסד (גדולים מהחרדיים ב-56%). הדבר נכון הן לבתי הספר הממלכתיים (גדולים ב-65%) והן לבתי הספר המשתייכים לזרם הממלכתי-דתי (גדולים ב-34%).

מגמות

בחינוך החרדי נרשמה החל בשנת הלימודים תשס"ד (2003/04) עלייה – תנודתית – במספר התלמידים למוסד, שלא כמו המצב במערכת החינוך העברית הכללית, שבה ניכרת יציבות יחסית. בחלוקה לפי מעמד משפטי, במוסדות המשתייכים לחינוך במעמד מוכר ישנה עלייה במספר התלמידים למוסד גם אם היא תנודתית. לעומת זאת במוסדות במעמד פטור ישנה יציבות רבה לאורך השנים (178 תלמידים למוסד בשנת הלימודים תשס"ד (2003/04) לעומת 181 תלמידים למוסד בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13)). בדומה למספר התלמידים גם קצב הגידול של המוסדות במעמד פטור אטי יותר (1%, לעומת 3% במוסדות במעמד מוכר).

תרשים ב/3

שיעור המוסדות החרדיים מתוך המוסדות העבריים;
שנה"ל תשס"ד (2003/04), תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)



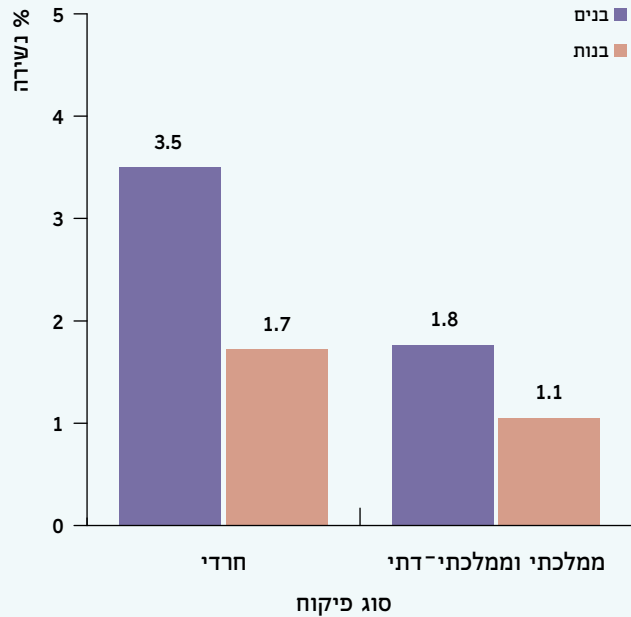
נשירה (לוח ב/4)

תמונת מצב

2,800 תלמידים נשרו ממערכת החינוך בפיקוח חרדי בשנת הלימודים תשע"א (2010/11). שיעור הנשירה בחינוך החרדי העל-יסודי (2.6%) גבוה בהרבה משיעור הנשירה בחינוך הממלכתי והממלכתי-ידי (1.4%). הפערים בולטים בעיקר בשיעור הבנים הנושרים ממוסדות הלימוד – פי שניים משיעור הנושרים מהחינוך הממלכתי והממלכתי-ידי (3.5% ו-1.8%, בהתאמה). נציין כי שיעור הנשירה לעיל הוא שיעור שנתי, ומכאן ששיעור הבנים במוסדות הלימוד בפיקוח חרדי בכיתות ז'-י"ב הוא כ-20%.

תרשים ב/4.4

נושרים מקרב תלמידי כיתות ז'-י"ב; לפי פיקוח ומגדר;
שנה"ל תשע"א (2010/11)

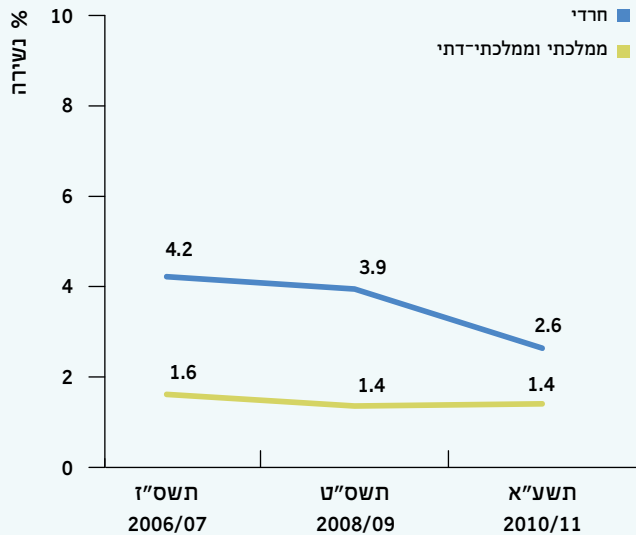


מגמות

בחינוך בפיקוח חרדי שיעור הנשירה יורד בהתמדה. בשנת הלימודים תשס"ז (2006/07), למשל, הוא היה 4.2%, ובשנת הלימודים תשע"א (2010/11) – 2.6%. אם בוחנים את שיעור הנשירה רק אצל הבנים, מגלים ירידה חדה – מ-6.2% בשנת הלימודים תשס"ז (2006/07) ל-3.5% בשנת הלימודים תשע"א (2010/11).

תרשים ב/4.1

נושרים מקרב תלמידי כיתות ז'-י"ב; לפי פיקוח; שנה"ל תשס"ז (2006/07), תשס"ט (2008/09), תשע"א (2010/11)



ייתכן ששיעור הנשירה הגבוה בקרב הבנים החרדים קשור לכך שאין כמעט בנמצא מוסדות לימוד שאינם ישיבות קטנות. הירידה בשיעור הנשירה תלויה, כפי הנראה, בהתפתחות של מוסדות המיועדים לנוער נושר ובו בד בהכרה הממשלתית במוסדות אלו.

זכאות לתעודת בגרות (לוחות ב/5, ב/6)

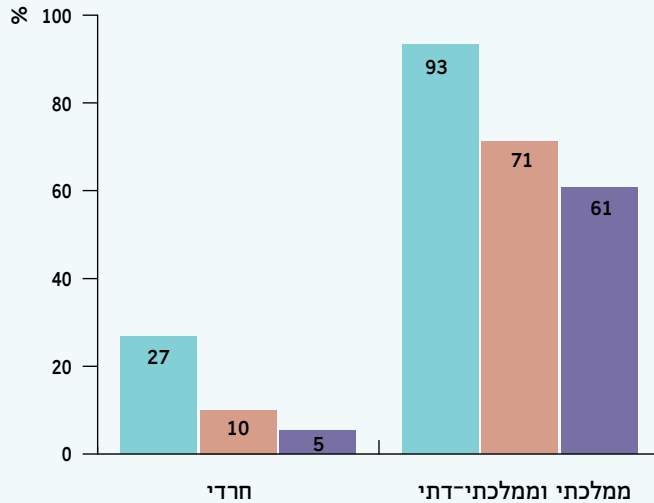
תמונת מצב

בשנת הלימודים תשע"ב (2011/12) נבחנו 27% מתלמידי י"ב במוסדות החינוך בפיקוח חרדי בבחינות הבגרות. שיעור זה נמוך מאוד בהשוואה לשיעור הנבחנים בבחינות הבגרות בבתי הספר הממלכתיים והממלכתיים-דתיים (93% באותה שנה). בקרב תלמידי כיתות י"ב הזכאים לתעודות בגרות, הפערים בין החינוך בפיקוח חרדי (10%) לבין החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי (71%) נותרים, מן הסתם, גדולים מאוד. הדבר נכון גם באשר לזכאים לתעודות בגרות העומדים בתנאי הסף לקבלה לאוניברסיטאות: 61% בחינוך העברי הלא-חרדי לעומת 5% בלבד בחינוך בפיקוח חרדי (וכ-50% מכלל הזכאים לתעודות בגרות בחינוך בפיקוח חרדי). פער ברור בתחום זה קיים בין הבנים לבנות במוסדות החינוך החרדיים: שיעור הבנות החרדיות הזכאיות לתעודת בגרות (17%) גבוה בהרבה משיעור הבנים הזכאים לה (2%).

תרשים ב/5.א

הניגשים לבחינות הבגרות, הזכאים לתעודת בגרות והעומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות; לפי פיקוח; שנה"ל תשע"ב (2011/12)

ניגשים לבחינות הבגרות
זכאים לתעודת בגרות
עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות

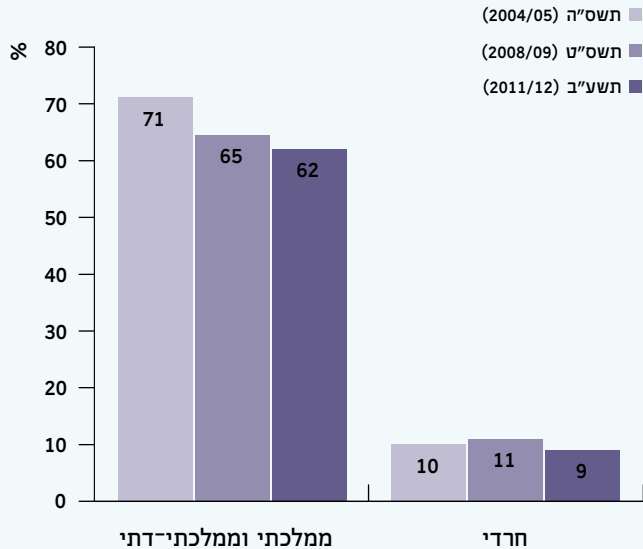


מגמות

הפערים בקרב הזכאים לתעודת בגרות בין החינוך החרדי ובין החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי גדלו עם השנים: בעוד שבחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי עלה שיעור הזכאים לתעודת בגרות מ-62% (תשס"ה, 2004/05) ל-71% (תשע"ב, 2011/12), שיעור הזכאים במגזר החרדי עלה בצורה מתונה יותר – מ-9% ל-10%. עלייה מובהקת יותר אפשר לראות בשיעור החרדים הנבחרים בבחינות בגרות כלשהן, גם אם אינם זכאים בסופו של דבר לתעודה: בשנת הלימודים תשס"ה (2004/05) – 23%; ובשנת הלימודים תשע"ב (2011/12) – 27%.

תרשים ב/5.5

בוגרי י"ב הזכאים לתעודת בגרות; לפי פיקוח; שנה"ל תשס"ה (2004/05), תשס"ט (2008/09), תשע"ב (2011/12)



נבחנים בבחינות בגרות לפי יישוב (לוח ב/6)

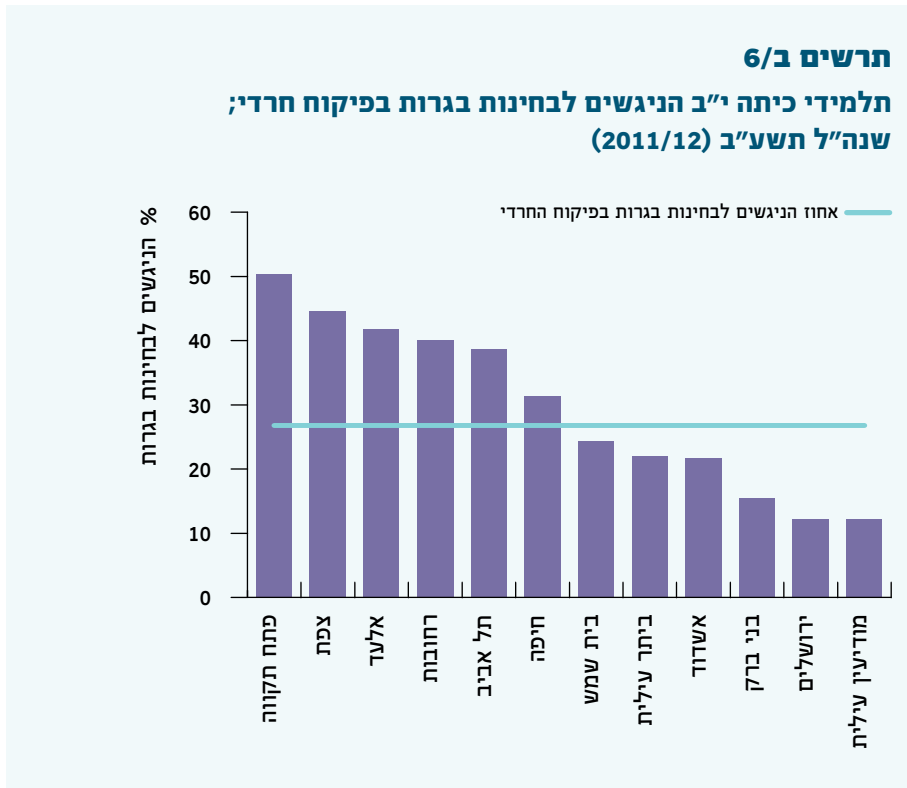
תמונת מצב

שיעור הנבחנים בבחינות הבגרות במגזר החרדי משתנה מאוד לפי אזור גאוגרפי: השיעור הנמוך ביותר נרשם בערים החרדיות הוותיקות – ירושלים (12%) ובני ברק (16%); שיעור גבוה במעט נרשם במרבית הערים החרדיות החדשות – מודיעין עילית (12%), ביתר עילית (22%), בית שמש (24%) ואלעד (42%); הערים המעורבות נהנות מהשיעורים הגבוהים ביותר – צפת (45%), פתח תקווה (50%) ונתניה (54%).

מגמות

במרבית היישובים לא השתנה שיעור הנבחנים החרדים לתעודת בגרות בין שנת הלימודים תשס"ה (2004/05) לשנת הלימודים תשע"ב (2011/12). היישובים שנרשמה בהם עלייה חדה בשיעור הנבחנים הם היישובים שהשיעור בהם היה נמוך מאוד בשנת הלימודים תשס"ה (2004/05) ושגם לאחר העלייה הוא נותר נמוך: בירושלים נרשם גידול מ-9% בשנת הלימודים תשס"ה (2004/05) ל-12% בשנת הלימודים תשע"ב (2011/12); ובבני ברק נרשם גידול דומה – מ-11% ל-16%.

היישוב היחידי שנרשמה בו ירידה בשיעור הנבחרים לתעודות בגרות הוא חיפה – בשנת הלימודים תשס"ה (2004/05) שיעור הנבחרים בחיפה מקרב החרדים היה 47%, ובשנת הלימודים תשע"ב (2011/12) – 31%. אפשר להסביר זאת בכך שחיפה הייתה יעד להגירה פנימית של אוכלוסייה חרדית שאינה משתתפת בבחינות הבגרות.



מוסדות חינוך על-ייסודיים (לוח ב/7)

תמונת מצב

הרוב המוחלט של מערכת החינוך החרדי העל-ייסודי מתרכז ביישובים שכל התלמידים בהם, או כמעט כולם, חרדים – בני ברק (94%), מודיעין עילית (97%), ביתר עילית (93%), אלעד (100%); ביישובים שהתלמידים החרדים בהם הם רוב (או כמחצית) – ירושלים (60%), בית שמש (53%), צפת (49%); וביישובים שהחרדים הם מיעוט בולט בהם – אשדוד (34%), פתח תקווה (28%).

מגמות

בשנות הלימודים תשס"ז-תשע"א (2010/11-2006/07) נרשם גידול בערים אחדות בשיעור התלמידים החרדים מכלל התלמידים בגלל גידול טבעי והגירת אוכלוסייה חרדית אל תוך הערים, למשל בירושלים (מ-55% ל-60%), באשדוד (מ-26% ל-34%) ובבית שמש (מ-37% ל-53%). בערים אחרות ניכרה יציבות בשיעור התלמידים החרדים, למשל בפתח תקווה (עלייה קלה מ-27% ל-28%), בחיפה ובתל אביב (ללא שינוי, 11% ו-10%, בהתאמה).

תלמידים לפי יישוב מגורים ויישוב לימודים (לוחות ב/8, ב/9)

תמונת מצב

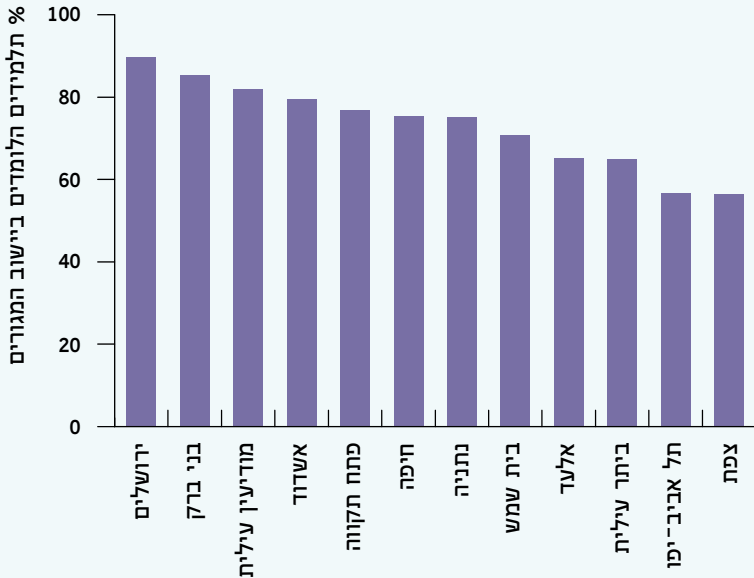
שני לוחות אלו נגזרים מאותם הנתונים אך הסך הכול שלהם אחר. בלוח הראשון אוכלוסיית התלמידים ביישוב היא הסך הכול, ואילו בלוח השני אוכלוסיית התלמידים בבתי הספר ביישוב היא הסך הכול. שני הלוחות מושפעים משני פרמטרים עיקריים: מגוון בתי הספר ביישוב ומגוון האוכלוסייה ביישוב. יישוב שיש בו אוכלוסייה חרדית קטנה, סביר שלא יהיה בו מענה לכל גוני האוכלוסייה החרדית שבו כבעיר שבה אוכלוסייה חרדית גדולה. רכיב אחר הוא אפשרויות הלימודים ליד יישוב המגורים. למשל, ייתכן שתלמיד מביתר עילית ילמד בירושלים כי המוסדות בה יוקרתיים ומגוונים.

ככל שגיל הילדים בחינוך החרדי עולה, כך עולה שיעור הלומדים מחוץ ליישוב המגורים שלהם. וכך, בגילאי החינוך היסודי רק 6% מן התלמידים לומדים מחוץ ליישוב המגורים, ואילו בגילאי החינוך העל-יסודי – 22%. עוד נמצא כי בני, יותר מבנות, נוטים להרחיק לטובת מקום לימודים, אולי כחלק מן האתוס של "הווה גולה למקום תורה". וכך, בגילאי החינוך העל-יסודי שיעור הבנים שלומדים מחוץ ליישוב המגורים שלהם (31%) גבוה בהרבה משיעור הבנות (13%). ולמרות כל הנאמר לעיל, 78% מהתלמידים החרדים לומדים במוסד על-יסודי ביישוב מגוריהם. יש לומר כי אין לדעת מהנתונים שבידינו את היקף הלימודים בפנימייה בחינוך העל-יסודי החרדי, כיוון שיש גם תלמידים שלומדים ומתגוררים בפנימייה ביישוב המגורים שלהם.

שיעור הבנים בחינוך העל-יסודי הלומדים מחוץ ליישוב המגורים שלהם בערים החרדיות הוותיקות והגדולות הוא 18% בירושלים ו-20% בבני ברק – נמוך מן הממוצע החרדי הארצי (31%). בשאר הערים החרדיות, למעט מודיעין עילית (28%), שיעור התלמידים הלומדים מחוץ ליישוב המגורים עולה במידה רבה על הממוצע החרדי הארצי. אצל הבנות המצב דומה. הסיבה לנתונים הללו היא האטרקטיביות הגדולה של ירושלים ובני ברק והתהליך האטי של ביסוס מוסדות חינוך ביישובים חרדיים חדשים או קטנים.

תרשים ב/7

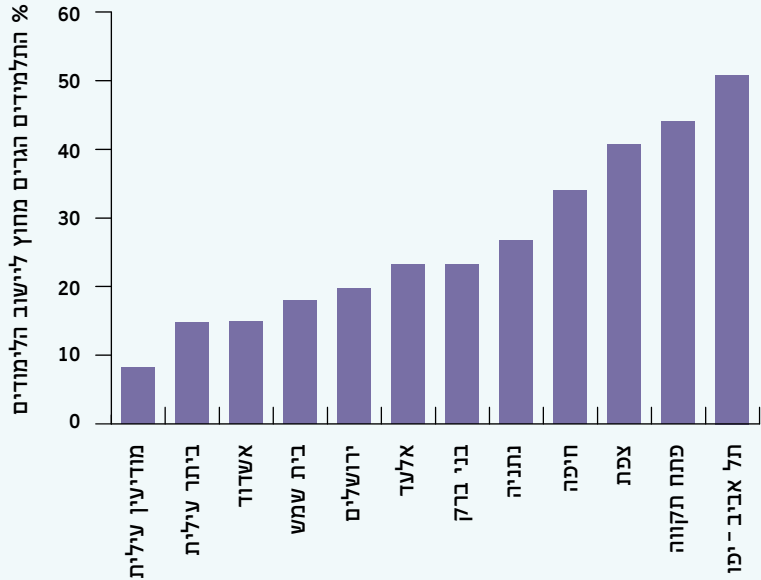
תלמידים בחינוך העלייסודי בפיקוח חרדי הלומדים ביישוב המגורים, מתוך כלל התלמידים המתגוררים בו; 2013



בבחינת תנועת התלמידים במספרים מוחלטים עולה תמונה המבדילה בין ערים ותיקות, ערים חדשות וערים שאוכלוסיית החרדים בהן קטנה. בירושלים ובבני ברק יש יותר תלמידים שמגיעים ללמוד בהן מתלמידים שיוצאים מהן ללמוד ביישוב אחר. ההפך קורה במודיעין עילית, בביתר עילית, באלעד ובאשדוד, שם יותר תלמידים יוצאים מהעיר ללימודים מחוצה לה מתלמידים שנכנסים אליה ללימודים. בתל אביב, בחיפה ובנתניה מספר התלמידים שיוצאים ללמוד מחוץ לעיר דומה למספר התלמידים שנכנסים ללמוד בה.

תרשים 8/ב

תלמידים בחינוך העל-יסודי בפיקוח חרדי הגרים מחוץ ליישוב הלימודים, מתוך כלל התלמידים הלומדים בו; 2013



מגמות

בחינוך העל-יסודי ישנה ירידה קלה בשיעור הלומדים מחוץ ליישוב המגורים: 24% בשנת הלימודים תשס"ד (2003/04), לעומת 22% בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13); וירידה גדולה יותר בקרב הבנות: בשנת הלימודים תשס"ד (2003/04) למדו 16% מן הבנות מחוץ ליישוב המגורים שלהן, לעומת 13% בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13).

תלמידי ישיבות ואברכים (לוח 10/ב)

תמונת מצב

מספר תלמידי הישיבות ואברכי ה"כולל" במוסדות חרדיים בשנת 2015 היה 108,390, מתוכם 67% אברכים. ל-76% מהאברכים פטור משירות בצה"ל. משמע, המשך הלימודים ב"כולל" הוא לא רק בגלל החלופה של שירות צבאי, אלא גם תוצאה משולבת של מוטיבציות דתיות, תרבותיות וחברתיות.

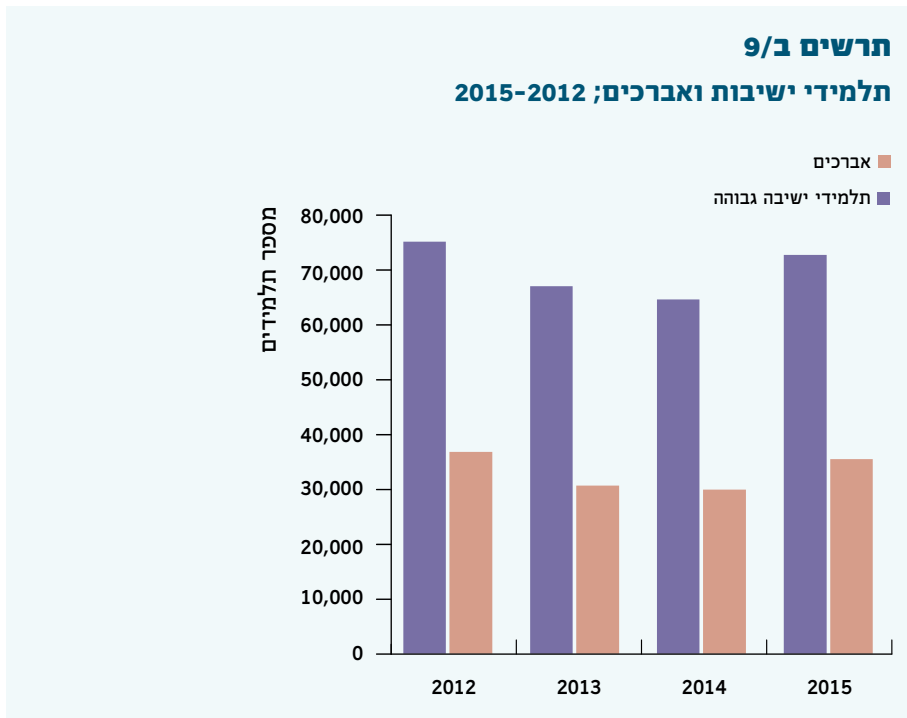
מגמות

בשנים 1999-2013 גדל מספרם של בני הישיבות והאברכים בהתמדה, בקצב של 4% לשנה (שנתון סטטיסטי לישראל 2015). בשנים 2012-2014 ירד ב-8% מספרם של תלמידי הישיבות ואברכי ה"כולל", למרות העלייה המתוארת לעיל והגידול הטבעי של האוכלוסייה החרדית, שהוא כ-4% בשנה. ירידה זו ניכרת יותר בקרב אברכי ה"כולל" (9%) מאשר בקרב תלמידי הישיבות (7%), ללא תלמידים המגיעים מחו"ל. אפשר להסביר אותה בכך שבתקופה זו למעלה מ-20 אלף תלמידי ישיבות ואברכים קיבלו פטור מהשירות הצבאי (מתוך הלומדים ב"כוללים", 73% היו פטורים ב-2015 משירות לעומת 67% ב-2013). פטור זה הסיר את החסם הצבאי ליציאה לשוק העבודה ואף העניק תמריצים לתלמידים שביקשו להשתלב בו.

עוד אפשר להסביר את הירידה בכך שבתקופה זו צנחה בכ-50% תמיכת המדינה בתלמידי ישיבות ובאברכי "כולל" שלא שירתו בצה"ל. צניחה זו השפיעה כנראה גם על מספר התלמידים והאברכים הלא-ישראלים, שירד ירידה חדה (89%) כיוון שבוטלה כמעט לחלוטין תמיכת המדינה בתלמידים אלו.

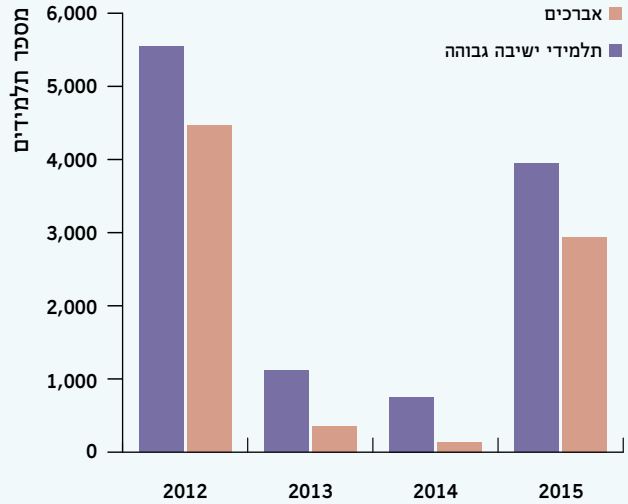
בשנת 2015 שבו המפלגות החרדיות לקואליציה והחזירו את גובה הקצבאות לתלמידי ישיבות, לאברכים, ולתלמידי חו"ל לאותו סכום שהיה לפני הקיצוץ בשנת 2012. בעקבות זאת עלה באותה שנה בשיעור ניכר מספר תלמידי הישיבות (8%), האברכים (8%) ותלמידי חו"ל (77%).

תנודתיות זו בנתוני תלמידי הישיבות והאברכים מחייבת מעקב גם בשנים הבאות.



תרשים ב/10

תלמידי חו"ל בישיבות ובכוללים; 2012-2015



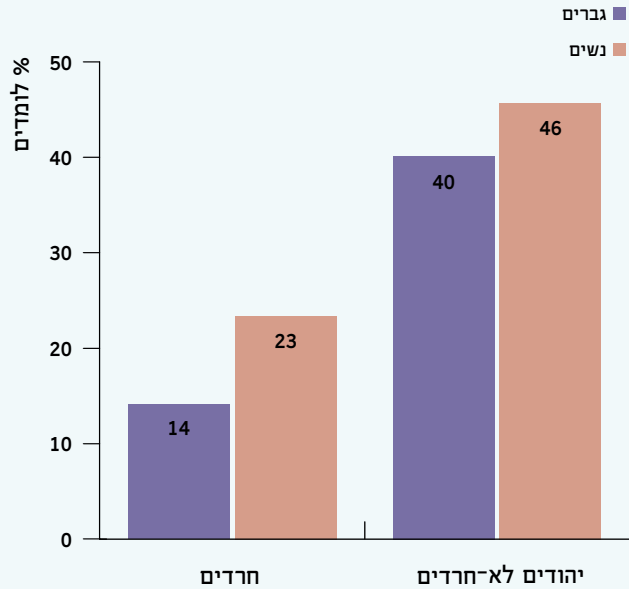
השכלה גבוהה (לוח ב/11)

תמונת מצב

בשנים 2013-2014 למדו לתואר אקדמי כ-19% מן האוכלוסייה החרדית, לעומת 42% מהאוכלוסייה היהודית הלא-חרדית ו-37% מכלל האוכלוסייה. לימודים אקדמיים מקובלים אצל גברים חרדים פחות משהם מקובלים אצל נשים חרדיות. וכך, שיעור הגברים החרדים שלמדו לתואר אקדמי בשנים אלו היה 15%, ושיעור הנשים – 23%.

תרשים ב/11

לומדים לתואר אקדמי בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2014-2013



מגמות

בשנים 2007-2014 עלה בהתמדה שיעור החרדים שלמדו לתואר אקדמי – מ-15% במוצע השנים 2007-2008 ל-19% בשנים 2013-2014. שיעור הלומדים באקדמיה עלה בשנים אלו גם בקרב הגברים (מ-11% ל-14%) וגם בקרב הנשים (מ-20% ל-23%).

לוחות חינוך

לוח ב/1

תלמידי החינוך היסודי והעל-יסודי; לפי מגדר, פיקוח ודרג חינוך;¹
שנה"ל תשס"ד (2003/04), תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)

ממלכתי וממלכתי-דתי ³			חינוך עברי לפי סוג פיקוח		סך הכול סך חינוך עברי	סך הכול ישראל	דרג חינוך	שנה
לפי סוג פיקוח		סך הכול	חרדי					
ממלכתי-דתי ³	ממלכתי		סך הכול	% חרדי מחינוך עברי	סך הכול			
סך הכול²								
191,554	660,994	852,548	18	188,081	1,040,629	1,369,629	סך הכול	תשס"ד (2004-2003)
100,763	313,306	414,069	21	109,560	523,629	714,411	יסודי	
46,962	171,060	218,022	16	41,606	259,628	341,181	חטיבת ביניים	
43,829	176,628	220,457	14	36,915	257,372	314,037	חטיבה עליונה	
198,779	645,406	844,185	21	221,006	1,065,191	1,444,131	סך הכול	תשס"ח (2008-2007)
107,190	317,126	424,316	23	129,822	554,138	769,330	יסודי	
47,114	163,791	210,905	19	48,217	259,122	352,214	חטיבת ביניים	
44,475	164,489	208,964	17	42,967	251,931	322,587	חטיבה עליונה	
215,518	677,758	893,276	23	271,703	1,164,979	1,588,232	סך הכול	תשע"ג (2013-2012)
118,367	341,720	460,087	26	159,088	619,175	848,723	יסודי	
51,075	171,792	222,867	21	60,403	283,270	392,008	חטיבת ביניים	
46,076	164,246	210,322	20	52,212	262,534	347,501	חטיבה עליונה	

1 דרג חינוך סטנדרטי (ראו הגדרות).

2 כולל לא ידוע.

3 בחטיבה העליונה – דתי בפיקוח המינהל לחינוך דתי במשרד החינוך.

שנה	דרג חינוך	סך הכול ישראל	חינוך עברי לפי סוג פיקוח				
			סך הכול חינוך עברי	חרדי		ממלכתי וממלכתי-דתי ³	
				סך הכול	% חרדי מחינוך עברי	סך הכול	לפי סוג פיקוח
				ממלכתי-דתי ³	ממלכתי	סך הכול	

בנים

תשס"ד (2004-2003)	סך הכול	697,804	530,014	97,655	18	432,359	337,224	95,135
	יסודי	366,306	267,543	56,314	21	211,229	160,456	50,773
	חטיבת ביניים	174,602	132,555	21,175	16	111,380	88,053	23,327
	חטיבה עליונה	156,896	129,916	20,166	16	109,750	88,715	21,035
תשס"ח (2008-2007)	סך הכול	732,881	540,044	112,019	21	428,025	329,938	98,087
	יסודי	393,730	282,447	66,130	23	216,317	162,629	53,688
	חטיבת ביניים	179,270	131,165	23,623	18	107,542	84,414	23,128
	חטיבה עליונה	159,881	126,432	22,266	18	104,166	82,895	21,271
תשע"ג (2013-2012)	סך הכול	807,172	593,267	139,033	23	454,234	347,558	106,676
	יסודי	434,885	316,697	81,423	26	235,274	175,631	59,643
	חטיבת ביניים	200,233	144,386	30,633	21	113,753	88,668	25,085
	חטיבה עליונה	172,054	132,184	26,977	20	105,207	83,259	21,948

בנות

תשס"ד (2004-2003)	סך הכול	671,820	510,612	90,425	18	420,187	323,768	96,419
	יסודי	348,103	256,085	53,246	21	202,839	152,849	49,990
	חטיבת ביניים	166,577	127,071	20,430	16	106,641	83,006	23,635
	חטיבה עליונה	157,140	127,456	16,749	13	110,707	87,913	22,794
תשס"ח (2008-2007)	סך הכול	711,245	525,145	108,987	21	416,158	315,466	100,692
	יסודי	375,596	271,689	63,692	23	207,997	154,495	53,502
	חטיבת ביניים	172,944	127,957	24,594	19	103,363	79,377	23,986
	חטיבה עליונה	162,705	125,499	20,701	16	104,798	81,594	23,204
תשע"ג (2013-2012)	סך הכול	781,060	571,712	132,670	23	439,042	330,200	108,842
	יסודי	413,838	302,478	77,665	26	224,813	166,089	58,724
	חטיבת ביניים	191,775	138,884	29,770	21	109,114	83,124	25,990
	חטיבה עליונה	175,447	130,350	25,235	19	105,115	80,987	24,128

3 בחטיבה העליונה – דתי בפיקוח המינהל לחינוך דתי במשרד החינוך.

לוח ב/2

תלמידי כיתות א'-ו'; לפי פיקוח, מעמד משפטי ומגדר; שנה"ל תשס"ד
(2003/04), תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)

שנה	מעמד משפטי	חינוך עברי לפי סוג פיקוח		
		סך הכול חינוך עברי		
		סך הכול	חודי	
		סך הכול	% פיקוח	
סך הכול				
תשס"ד (2004-2003)	סך הכול ¹	523,629	109,560	100
	רשמי	409,624	-	-
	מוכר שאינו רשמי	31,615	27,253	25
	עצמאי	50,091	50,091	46
	פטור	31,287	31,287	29
תשס"ח (2008-2007)	סך הכול ¹	554,138	129,822	100
	רשמי	418,450	-	-
	מוכר שאינו רשמי	43,688	37,909	29
	עצמאי	56,569	56,569	44
	פטור	35,422	35,335	27
תשע"ג (2013-2012)	סך הכול ¹	619,175	159,088	100
	רשמי	453,966	-	-
	מוכר שאינו רשמי	126,805	120,684	76
	עצמאי	37,979	37,979	24
	פטור	37,979	37,979	24

<<

1 כולל לא ידוע.

שנה	מעמד משפטי	חינוך עברי לפי סוג פיקוח	
		סך הכול חינוך עברי	
		חרדי	% פיקוח

בנים				
תשס"ד (2004-2003)	סך הכול ¹	267,543	56,314	100
	רשמי	208,635	-	-
	מוכר שאינו רשמי	18,606	16,059	29
	עצמאי	13,344	13,344	24
	פטור	26,465	26,465	47
תשס"ח (2008-2007)	סך הכול ¹	282,447	66,130	100
	רשמי	212,906	-	-
	מוכר שאינו רשמי	24,789	21,465	32
	עצמאי	14,296	14,296	22
	פטור	30,447	30,360	46
תשע"ג (2013-2012)	סך הכול ¹	316,697	81,423	100
	רשמי	231,945	-	-
	מוכר שאינו רשמי	49,998	46,669	57
	עצמאי	34,581	34,581	42
	פטור	34,581	34,581	42

בנות				
תשס"ד (2004-2003)	סך הכול ¹	256,085	53,246	100
	רשמי	200,988	-	-
	מוכר שאינו רשמי	13,009	11,194	21
	עצמאי	36,747	36,747	69
	פטור	4,822	4,822	9
תשס"ח (2008-2007)	סך הכול ¹	271,691	63,692	100
	רשמי	205,544	-	-
	מוכר שאינו רשמי	18,899	16,444	26
	עצמאי	42,273	42,273	66
	פטור	4,975	4,975	8
תשע"ג (2013-2012)	סך הכול ¹	302,478	77,665	100
	רשמי	222,021	-	-
	מוכר שאינו רשמי	76,807	74,015	95
	עצמאי	3,398	3,398	4
	פטור	3,398	3,398	4

1 כולל לא ידוע.

לוח ב/3

בתי ספר יסודיים; לפי פיקוח ומעמד משפטי; שנה"ל תשס"ד (2003/04),
תשס"ח (2007/08), תשע"ג (2012/13)

ממלכתי וממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול	חינוך עברי לפי סוג פיקוח		סך הכול חינוך עברי	סך הכול ישראל	מעמד משפטי	שנה
			חרדי					
			% חרדי מסוג פיקוח	סך הכול				
409	975	1,384	30	590	1,974	2,409	סך הכול	תשס"ד (2004-2003)
388	921	1,309	-	-	1,309	1,689	רשמי	
21	54	75	75	206	281	336	מוכר שאינו רשמי	
-	-	-	100	194	194	194	עצמאי	
-	-	-	100	190	190	190	פטור	
419	974	1,393	32	646	2,039	2,544	סך הכול	תשס"ח (2007-2008)
393	912	1,305	-	-	1,305	1,732	רשמי	
26	61	87	74	254	341	419	מוכר שאינו רשמי	
-	-	-	100	206	206	206	עצמאי	
-	1	1	99	186	187	187	פטור	
442	1,027	1,469	35	793	2,262	2,847	סך הכול	תשע"ג (2013-2012)
424	947	1,371	-	-	1,371	1,834	רשמי	
18	80	98	86	588	686	808	מוכר שאינו רשמי	
-	-	-	100	205	205	205	פטור	

לוח ב/4

נושאים מקרב תלמידי כיתות ז'-י"ב; לפי פיקוח ומגדר; שנה"ל תשס"ז (2006/07), תשס"ט (2008/09), תשע"א (2010/11)

חינוך עברי לפי סוג פיקוח				סך הכול ישראל	מגדר		
ממלכתי וממלכתי-דתי		סך הכול	סך הכול חינוך עברי				
ממלכתי- דתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול חרדי				
תשס"ז (2007-2006)							
92,055	335,620	427,675	91,940	519,615	680,344	סך הכול	תלמידים בתחילת שנה
44,906	171,419	216,325	48,162	264,487	345,452	בנים	
47,149	164,201	211,350	43,778	255,128	334,892	בנות	
1,796	5,110	6,906	3,882	10,788	17,919	סך הכול	נושאים ²
1,078	3,371	4,449	3,002	7,451	12,165	בנים	
718	1,739	2,457	880	3,337	5,754	בנות	
2.0	1.5	1.6	4.2	2.1	2.6	סך הכול	אחוז נשירה ³
2.4	2.0	2.1	6.2	2.8	3.5	בנים	
1.5	1.1	1.2	2.0	1.3	1.7	בנות	
תשס"ט (2009-2008)							
92,569	329,906	422,475	96,527	519,002	690,580	סך הכול	תלמידים בתחילת שנה
45,202	168,646	213,848	48,987	262,835	348,579	בנים	
47,367	161,260	208,627	47,540	256,167	342,001	בנות	
1,248	4,490	5,738	3,812	9,550	15,201	סך הכול	נושאים ²
818	2,873	3,691	2,909	6,600	10,285	בנים	
430	1,617	2,047	903	2,950	4,916	בנות	
1.3	1.4	1.4	3.9	1.8	2.2	סך הכול	אחוז נשירה ³
1.8	1.7	1.7	5.9	2.5	3.0	בנים	
0.9	1.0	1.0	1.9	1.2	1.4	בנות	



1 שבפיקוח משרד החינוך ולא עברו ללמוד במסגרת פורמלית אחרת. מסגרת פורמלית אחרת: מסגרות לימוד פורמליות שעליהן יש רישום בלמ"ס. חשוב לציין כי ייתכן שקיימים מוסדות לימוד אלטרנטיביים שלמ"ס אין רישום על הלומדים בהם.

2 נושאים מבתי ספר בפיקוח משרד החינוך שלא עברו למסגרת פורמלית אחרת.

3 "אחוז נשירה" הוא אחוז הנושאים מתוך התלמידים בתחילת השנה.

חינוך עברי לפי סוג פיקוח				סך הכול ישראל	מגדר	
ממלכתי וממלכתי-דתי			סך הכול חינוך עברי			
ממלכתי- דתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול חרדי			

תשע"א (2010-2011)

94,336	332,022	426,358	106,238	532,596	716,127	סך הכול	תלמידים בתחילת שנה
45,640	170,008	215,648	54,738	270,386	362,059	בנים	
48,696	162,014	210,710	51,500	262,210	354,068	בנות	
1,363	4,649	6,012	2,799	8,811	15,625	סך הכול	נושרים ²
837	2,962	3,799	1,914	5,713	10,171	בנים	
526	1,687	2,213	885	3,098	5,454	בנות	
1.4	1.4	1.4	2.6	1.7	2.2	סך הכול	אחוז נשירה ³
1.8	1.7	1.8	3.5	2.1	2.8	בנים	
1.1	1.0	1.1	1.7	1.2	1.5	בנות	

2 נושרים מבתי ספר בפיקוח משרד החינוך שלא עברו למסגרת פורמלית אחרת.

3 "אחוז נשירה" הוא אחוז הנושרים מתוך התלמידים בתחילת השנה.

לוח ב/5

תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות בגרות, הזכאים לתעודה והעומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות; לפי פיקוח; שנה"ל תשס"ה (2004/05), תשס"ט (2008/09), תשע"ב (2011/12)

שנה	תלמידים	חינוך עברי לפי סוג פיקוח				
		ממלכתי וממלכתי-דתי			סך הכל חינוך עברי	
		ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכל		
סך הכל	חרדי	סך הכל	סך הכל			
תשס"ה (2004-2005)	תלמידי כיתות י"ב ניגשים לבחינות הבגרות זכאים לתעודת בגרות עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	81,366	10,764	70,602	56,685	13,917
		66,840	2,436	64,404	51,650	12,754
		44,860	978	43,882	35,328	8,554
		38,927	461	38,466	31,330	7,136
אחוזים						
תשס"ו (2005-2006)	תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות הזכאים לתעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	100	100	100	100	100
		82	23	91	91	92
		55	9	62	62	61
		48	4	54	55	51
תשס"ז (2007-2008)	תלמידי כיתות י"ב ניגשים לבחינות הבגרות זכאים לתעודת בגרות עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	79,811	12,177	67,634	53,476	14,158
		65,339	2,959	62,380	49,267	13,113
		45,009	1,337	43,672	34,376	9,296
		38,537	712	37,825	30,090	7,735
אחוזים						
תשס"ח (2008-2009)	תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות הזכאים לתעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	100	100	100	100	100
		82	24	92	92	93
		56	11	65	64	66
		48	6	56	56	55

<<

1 כולל לא ידוע.

שנה	תלמידים	חינוך עברי לפי סוג פיקוח				
		ממלכתי וממלכתי-דתי		סך הכול	סך הכול חינוך עברי	
		ממלכתי	ממלכתי-דתי			
תשע"ב (2011-2012)	תלמידי כיתות י"ב ניגשים לבחינות הבגרות זכאים לתעודת בגרות עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	14,146	52,594	66,740	14,235	80,975
		13,291	48,971	62,262	3,812	66,074
		10,184	37,329	47,513	1,436	48,949
		8,428	32,100	40,528	753	41,281
	אחוזים					
	תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות הזכאים לתעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	100	100	100	100	100
		94	93	93	27	82
		72	71	71	10	60
60		61	61	5	51	
בנים						
תשס"ה ¹ (2004-2005)	תלמידי כיתות י"ב ניגשים לבחינות הבגרות זכאים לתעודת בגרות עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	6,427	28,203	34,630	4,665	39,295
		5,691	25,210	30,901	673	31,574
		3,414	16,086	19,500	115	19,615
		2,781	14,233	17,014	85	17,099
	אחוזים					
	תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות הזכאים לתעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	100	100	100	100	100
		89	89	89	14	80
		53	57	56	2	50
43		50	49	2	44	

<<

1 כולל לא ידוע.

שנה	תלמידים	חינוך עברי לפי סוג פיקוח				
		ממלכתי וממלכתי-דתי		סך הכל חינוך עברי	סך הכול	
		ממלכתי-דתי	ממלכתי			סך הכול
תשס"ט (2009-2008)	תלמידי כיתות י"ב ניגשים לבחינות הבגרות זכאים לתעודת בגרות עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	38,906	5,518	33,388	26,655	6,733
		31,008	870	30,138	24,094	6,044
		19,722	147	19,575	15,681	3,894
		17,113	115	16,998	13,810	3,188
		אחוזים				
תשע"ב (2012-2011)	תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות הזכאים לתעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	100	100	100	100	100
		80	16	90	90	90
		51	3	59	59	58
		44	2	51	52	47
		אחוזים				
תשע"ב (2012-2011)	תלמידי כיתות י"ב ניגשים לבחינות הבגרות זכאים לתעודת בגרות עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	39,608	6,541	33,067	26,405	6,662
		31,232	917	30,315	24,166	6,149
		21,923	113	21,810	17,491	4,319
		18,796	92	18,704	15,169	3,535
		אחוזים				
תשע"ב (2012-2011)	תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות הזכאים לתעודת בגרות העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	100	100	100	100	100
		79	14	92	92	92
		55	2	66	66	65
		47	1	57	57	53
		אחוזים				

<<

שנה	תלמידים	חינוך עברי לפי סוג פיקוח					
		ממלכתי וממלכתי-דתי		סך הכול	סך הכול		
		ממלכתי	ממלכתי-דתי				
בנות							
תשס"ה (2005-2004)	תלמידות כיתות י"ב ניגשות לבחינות הבגרות זכאיות לתעודת בגרות עומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות	40,870	5,482	35,388	28,109	7,279	
		34,728	1,675	33,053	26,139	6,914	
		24,930	845	24,085	19,024	5,061	
		21,585	364	21,221	16,932	4,289	
	אחוזים		100	100	100	100	100
	תלמידות כיתות י"ב הניגשות לבחינות הבגרות הזכאיות לתעודת בגרות העומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות	85	31	93	93	95	
		61	15	68	68	70	
		53	7	60	60	59	
		40,905	6,659	34,246	26,821	7,425	
	תשס"ט (2009-2008)	תלמידות כיתות י"ב ניגשות לבחינות הבגרות זכאיות לתעודת בגרות עומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות	40,905	6,659	34,246	26,821	7,425
			34,331	2,089	32,242	25,173	7,069
			25,287	1,190	24,097	18,695	5,402
			21,424	597	20,827	16,280	4,547
אחוזים		100	100	100	100	100	
תלמידות כיתות י"ב הניגשות לבחינות הבגרות הזכאיות לתעודת בגרות העומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות		84	31	94	94	95	
		62	18	70	70	73	
		52	9	61	61	61	
		40,905	6,659	34,246	26,821	7,425	



1 כולל לא ידוע.

חינוך עברי לפי סוג פיקוח					תלמידים	שנה
ממלכתי וממלכתי-דתי			חרדי	סך הכול חינוך עברי		
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול			
7,484	26,189	33,673	7,694	41,367	תלמידות כיתות י"ב ניגשות לבחינות הבגרות זכאיות לתעודת בגרות עומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות	תשע"ב (2012-2011)
7,142	24,805	31,947	2,895	34,842		
5,865	19,838	25,703	1,323	27,026		
4,893	16,931	21,824	661	22,485		
אחוזים						
100	100	100	100	100	תלמידות כיתות י"ב	
95	95	95	38	84	הניגשות לבחינות הבגרות	
78	76	76	17	65	הזכאיות לתעודת בגרות	
65	65	65	9	54	העומדות בדרישות הסף של האוניברסיטאות	

**תלמידי כיתות י"ב הניגשים לבחינות הבגרות; לפי פיקוח; יישובים נבחרים;
שנה"ל תשס"ה (2004/05), תשס"ט (2008/09), תשע"ב (2011/12)**

חינוך עברי לפי סוג פיקוח					תלמידי כיתות י"ב	שנה	יישוב
ממלכתי וממלכתי-דתי			סך הכול חינוך עברי	סך הכול חינוך עברי			
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול					
13,917	56,685	70,602	10,764	81,366	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	סך הכול, חינוך עברי,
12,754	51,650	64,404	2,436	66,840			
92	91	91	23	82			
14,158	53,476	67,634	12,177	79,811	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	
13,113	49,267	62,380	2,959	65,339			
93	92	92	24	82			
14,146	52,594	66,740	14,235	80,975	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
13,291	48,971	62,262	3,812	66,074			
94	93	93	27	82			
1,595	2,626	4,221	3,470	7,691	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	
1,449	2,322	3,771	311	4,082			
91	88	89	9	53			
1,690	2,337	4,027	3,953	7,980	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	
1,521	2,137	3,658	285	3,943			
90	91	91	7	49			
1,588	2,150	3,738	4,422	8,160	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
1,449	1,963	3,412	541	3,953			
91	91	91	12	48			



חינוך עברי לפי סוג פיקוח					תלמידי כיתות י"ב	שנה	יישוב
ממלכתי וממלכתי-דתי			סך הכול חינוך עברי	סך הכול חרדי			
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול					
234	148	382	2,325	2,707	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	בני ברק
216	129	345	249	594			
92	87	90	11	22			
199	100	299	2,530	2,829	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	
176	96	272	262	534			
88	96	91	10	19			
158	88	246	2,737	2,983	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
138	75	213	425	638			
87	85	87	16	21			
431	1,867	2,298	416	2,714	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	אשדוד
375	1,712	2,087	85	2,172			
87	92	91	20	80			
438	1,726	2,164	652	2,816	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	
400	1,649	2,049	139	2,188			
91	96	95	21	78			
423	1,708	2,131	845	2,976	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
398	1,665	2,063	184	2,247			
94	97	97	22	76			

<<

חינוך עברי לפי סוג פיקוח				תלמידי כיתות י"ב	שנה	יישוב	
ממלכתי וממלכתי-דתי			סך הכול				
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול	סך הכול	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול	שנה	יישוב
289	272	561	189	750			
241	238	479	46	525			
83	88	85	24	70			
339	259	598	323	921	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	בית שמש
326	230	556	85	641			
96	89	93	26	70			
491	246	737	602	1,339	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	בית שמש
434	226	660	146	806			
88	92	90	24	60			
..	159	195	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	בית שמש
..	26	47			
..	16	24			
46	3	49	317	366	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	ביתר עילית
28	3	31	45	76			
61	(100)	63	14	21			
..	550	611	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	ביתר עילית
..	121	170			
..	22	28			

<<

חינוך עברי לפי סוג פיקוח				תלמידי כיתות י"ב	שנה	יישוב
ממלכתי וממלכתי-דתי			סך הכול			
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול	סך הכול	חינוך עברי	
..	148	164	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004
..	9	19		
..	6	12		
..	277	298	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008
..	23	39		
..	8	13		
..	532	557	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011
..	65	88		
..	12	16		
461	1,588	2,049	300	2,349	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004
439	1,459	1,898	161	2,059		
95	92	93	54	88		
431	1,445	1,876	324	2,200	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008
415	1,342	1,757	187	1,944		
96	93	94	58	88		
546	1,484	2,030	352	2,382	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011
528	1,387	1,915	177	2,092		
97	93	94	50	88		

מודיעין עלית

כיתח תקווה



חידון עברי לפי סוג פיקוח				סך הכול חידון עברי	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול	שנה	יישוב
ממלכתי וממלכת־יודתי			חרדי				
ממלכת־יודתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול				
137	179	316	126	442	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	צפת
124	145	269	29	298			
91	81	85	23	67			
155	188	343	161	504	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	
148	163	311	77	388			
95	87	91	48	77			
152	169	321	204	525	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
150	151	301	91	392			
99	89	94	45	75			
..	104	128	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	
..	39	58			
..	38	45			
..	200	243	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	אלעד
..	97	137			
..	49	56			
..	263	324	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
..	110	164			
..	42	51			

<<

חינוך עברי לפי סוג פיקוח					תלמידי כיתות י"ב	שנה	יישוב
ממלכתי וממלכתי-דתי			סך הכול	סך הכול			
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול	סך הכול	חינוך עברי		
349	2,874	3,223	217	3,440	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	תל אביב
325	2,728	3,053	79	3,132			
93	95	95	36	91			
275	2,534	2,809	233	3,042	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	
260	2,393	2,653	81	2,734			
95	94	94	35	90			
269	2,524	2,793	233	3,026	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
246	2,380	2,626	90	2,716			
91	94	94	39	90			
276	2,555	2,831	126	2,957	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	
259	2,415	2,674	59	2,733			
94	95	94	47	92			
250	2,143	2,393	225	2,618	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	חיפה
238	2,040	2,278	101	2,379			
95	95	95	45	91			
212	2,063	2,275	195	2,470	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
203	1,963	2,166	61	2,227			
96	95	95	31	90			



חינוך עברי לפי סוג פיקוח					תלמידי כיתות י"ב	שנה	יישוב
ממלכתי וממלכתי-דתי			חרדי	סך הכול חינוך עברי			
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול	סך הכול				
344	962	1,306	173	1,479	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ה 2005-2004	רחובות
331	859	1,190	59	1,249			
96	89	91	34	84			
345	921	1,266	138	1,404	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשס"ט 2009-2008	
323	785	1,108	38	1,146			
94	85	88	28	82			
302	931	1,233	187	1,420	תלמידי כיתות י"ב – סך הכול מהם: ניגשו לבחינות הבגרות אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מתוך תלמידי כיתות י"ב	תשע"ב 2012-2011	
280	820	1,100	75	1,175			
93	88	89	40	83			

תלמידים במוסדות חינוך על-יסודיים; לפי פיקוח ומגדר; יישובים נבחרים¹;
שנה"ל תשס"ז (2006/07), תשס"ט (2008/09), תשע"א (2010/11)

ממלכתי וממלכתי-דתי			חינוך עברי לפי סוג פיקוח				שנת לימודים	יישוב	
			סך הכול	בנות	בנים	% חרדי מחינוך עברי			סך הכול
7,037	9,738	16,775	9,326	11,295	55	20,621	37,396	ירושלים	תשס"ז
7,113	9,152	16,265	9,945	10,559	56	20,504	36,769		תשס"ט
6,723	8,655	15,378	10,465	12,666	60	23,131	38,509		תשע"א
855	176	1,031	6,140	7,945	93	14,085	15,116	בני ברק	תשס"ז
795	155	950	6,329	7,536	94	13,865	14,815		תשס"ט
745	137	882	6,516	7,570	94	14,086	14,968		תשע"א
905	5,752	6,657	1,296	1,035	26	2,331	8,988	אשדוד	תשס"ז
1,165	5,400	6,565	1,647	1,308	31	2,955	9,520		תשס"ט
1,127	5,443	6,570	1,988	1,389	34	3,377	9,947		תשע"א
1,651	4,482	6,133	1,235	1,073	27	2,308	8,441	פתח תקווה	תשס"ז
1,571	4,392	5,963	1,305	1,130	29	2,435	8,398		תשס"ט
1,734	4,393	6,127	1,308	1,085	28	2,393	8,520		תשע"א
..	524	764	100	1,288	1,288	מודיעין עילית	תשס"ז
..	702	553	100	1,255	1,255		תשס"ט
49	894	985	97	1,879	1,928		תשע"א
832	615	1,447	542	322	37	864	2,311	בית שמש	תשס"ז
801	565	1,366	711	406	45	1,117	2,483		תשס"ט
998	648	1,646	983	862	53	1,845	3,491		תשע"א
..	243	529	100	772	772	ביתר עילית	תשס"ז
..	527	486	100	1,013	1,013		תשס"ט
116	777	888	93	1,665	1,781		תשע"א
1,286	9,383	10,669	775	401	10	1,176	11,845	תל אביב-יפו	תשס"ז
1,119	9,095	10,214	716	..	10	1,110	11,324		תשס"ט
1,074	8,813	9,887	716	391	10	1,107	10,994		תשע"א

1. היישוב שבו נמצא מוסד הלימודים.



חינוך עברי לפי סוג פיקוח							שנת לימודים	יישוב	
ממלכתי וממלכתי-דתי			חרדי						סך הכול חינוך עברי
ממלכתי-דתי	ממלכתי	סך הכול	בנות	בנים	% חרדי מחינוך עברי	סך הכול			
928	8,435	9,363	561	647	11	1,208	10,571	תשס"ז	חיפה
797	7,989	8,786	557	670	12	1,227	10,013	תשס"ט	
712	8,011	8,723	540	516	11	1,056	9,779	תשע"א	
2,382	4,331	6,713	433	140	8	573	7,286	תשס"ז	נתניה
2,486	4,240	6,726	469	196	9	665	7,391	תשס"ט	
2,144	3,855	5,999	501	535	15	1,036	7,035	תשע"א	
..	223	429	100	652	652	תשס"ז	אלעד
..	306	576	100	882	882	תשס"ט	
..	404	599	100	1,003	1,003	תשע"א	
450	498	948	250	421	41	671	1,619	תשס"ז	צפת
429	483	912	212	597	47	809	1,721	תשס"ט	
411	448	859	236	592	49	828	1,687	תשע"א	

לוח ב/8

תלמידים במוסדות חינוך בפיקוח חרדי; לפי מגדר, יישוב המגורים (יישובים נבחרים), לימודים ביישוב המגורים ודרג החינוך; 2013

אחוזים

יישוב המגורים		סך הכול			בנים			בנות	
סך הכול גרים ביישוב	לומדים ביישוב	לומדים מחוץ ליישוב	סך הכול גרים ביישוב	לומדים ביישוב	לומדים מחוץ ליישוב	סך הכול גרות ביישוב	לומדות ביישוב	לומדות מחוץ ליישוב	
100	87	13	100	83	17	100	92	8	
100	94	6	100	93	7	100	95	5	
100	78	22	100	69	31	100	87	13	
סך הכול חינוך לפי יישובים									
100	94	6	100	90	10	100	98	2	
100	92	8	100	89	11	100	96	4	
100	91	9	100	88	12	100	93	7	
100	90	10	100	84	16	100	97	3	
100	88	12	100	84	16	100	92	8	
100	88	12	100	82	18	100	94	6	
100	87	13	100	83	17	100	91	9	
100	87	13	100	81	19	100	93	7	
100	85	15	100	81	19	100	91	9	
100	85	15	100	77	23	100	93	7	
100	76	24	100	70	30	100	82	18	
100	75	25	100	72	28	100	77	23	



בנות			בנים			סך הכול			יישוב המגורים
לומדות מחוץ ליישוב	לומדות ביישוב	סך הכול גרות ביישוב	לומדים מחוץ ליישוב	לומדים ביישוב	סך הכול גרים ביישוב	לומדים מחוץ ליישוב	לומדים ביישוב	סך הכול גרים ביישוב	
חינוך עליסודי לפי יישובים									
2	98	100	18	82	100	10	90	100	ירושלים
9	91	100	28	72	100	18	82	100	מודיעין עילית
10	90	100	20	80	100	15	85	100	בני ברק
6	94	100	36	64	100	21	79	100	אשדוד
14	86	100	33	67	100	23	77	100	פתח תקווה
9	91	100	39	61	100	25	75	100	חיפה
25	75	100	44	56	100	35	65	100	אלעד
14	86	100	43	57	100	29	71	100	בית שמש
11	89	100	34	66	100	25	75	100	נתניה
15	85	100	52	48	100	35	65	100	ביתר עילית
33	67	100	52	48	100	44	56	100	צפת
39	61	100	49	51	100	43	57	100	תל אביב-יפו

לוח ב/9

תלמידים במוסדות חינוך בפיקוח חרדי; לפי מגדר, יישוב הלימודים (יישובים נבחרים), מגורים ביישוב הלימודים ודרג החינוך; 2013

אחוזים

בנות			בנים			סך הכול			יישוב הלימודים
גרות מחוץ ליישוב	גרות ביישוב	סך הכול לומדות ביישוב	גרים מחוץ ליישוב	גרים ביישוב	סך הכול לומדים ביישוב	גרים מחוץ ליישוב	גרים ביישוב	סך הכול לומדים ביישוב	
11	89	100	19	81	100	15	85	100	סך הכול
7	93	100	9	91	100	8	92	100	חינוך יסודי
17	83	100	33	67	100	25	75	100	חינוך על-יסודי
סך הכול חינוך לפי יישובים									
5	95	100	7	93	100	6	94	100	מודיעין עילית
4	96	100	11	89	100	8	92	100	ביתר עילית
5	95	100	12	88	100	9	91	100	בית שמש
6	94	100	13	87	100	10	90	100	אשדוד
5	95	100	15	85	100	10	90	100	אלעד
7	93	100	16	84	100	12	88	100	ירושלים
8	92	100	19	81	100	14	86	100	בני ברק
15	85	100	14	86	100	14	86	100	נתניה
17	83	100	23	77	100	20	80	100	חיפה
13	87	100	31	69	100	22	78	100	צפת
21	79	100	34	66	100	28	72	100	כתח תקווה
36	64	100	28	72	100	33	67	100	תל אביב-יפו

«

בנות			בנים			סך הכול			יישוב הלימודים
גרות מחוץ ליישוב	גרות ביישוב	סך הכול לומדות ביישוב	גרים מחוץ ליישוב	גרים ביישוב	סך הכול לומדים ביישוב	גרים מחוץ ליישוב	גרים ביישוב	סך הכול לומדים ביישוב	
חינוך על-יסודי לפי יישובים									
4	96	100	13	87	100	8	92	100	מודיעין עילית
5	95	100	26	74	100	15	85	100	ביתר עילית
9	91	100	27	73	100	18	82	100	בית שמש
9	91	100	23	77	100	15	85	100	אשדוד
7	93	100	36	64	100	23	77	100	אלעד
11	89	100	27	73	100	20	80	100	ירושלים
14	86	100	32	68	100	23	77	100	בני ברק
28	72	100	26	74	100	27	73	100	נתניה
27	73	100	42	58	100	34	66	100	חיפה
22	78	100	53	47	100	41	59	100	צפת
31	69	100	56	44	100	44	56	100	פתח תקווה
54	46	100	46	54	100	51	49	100	תל אביב-יפו

לוח ב/10

תלמידי ישיבות ואברכים; לפי מוסד; 2012-2015

שיעור גידול שנתי, 2012-2015	שנה				סוג מוסד
	2015	2014	2013	2012	
-1.1	108,390	94,677	97,904	112,103	סך הכול
0.3	31,579	29,202	29,613	31,290	תלמידי ישיבה גבוהה
-10.7	3,948	751	1,115	5,545	תלמידי חו"ל בישיבה גבוהה
-0.4	69,923	64,581	66,814	70,798	אברכי כולל מהם:
4.0	48,519	42,909	41,745	43,160	אברכי כולל פטורי שירות
-10.7	16,086	16,644	19,778	22,105	אברכי כולל דחויי שירות
-13.0	2,940	143	362	4,470	אברכי חו"ל בכולל

לוח ב/11

לומדים לתואר אקדמי ובעלי תואר אקדמי בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2007-2014

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
סך הכול				
38	15	37	34	2008-2007
38	15	36	34	2009-2008
39	17	37	35	2010-2009
40	18	38	35	2011-2010
40	18	38	35	2012-2011
42	19	40	37	2013-2012
43	19	41	38	2014-2013

גברים

36	11	34	32	2008-2007
36	11	34	32	2009-2008
37	12	35	33	2010-2009
38	11	36	33	2011-2010
39	13	36	34	2012-2011
40	15	37	35	2013-2012
40	14	38	35	2014-2013

נשים

40	20	39	36	2008-2007
40	19	39	36	2009-2008
41	22	40	37	2010-2009
42	23	41	37	2011-2010
42	23	41	37	2012-2011
44	23	42	39	2013-2012
46	23	44	41	2014-2013

המקורות ללוחות

לוחות ב/1-9/ב עיבודי המחברים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, גף חינוך, השכלה וכוחות הוראה.	
לוח ב/10 האגף למוסדות תורניים במשרד החינוך.	
לוח ב/11 הסקר החברתי, שנים מתאימות, אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.	

פרק ג

רווחה ורמת חיים

הגדרות

בלוחות המוסד לביטוח לאומי בפרק זה חרדים מוגדרים כמי שיש להם בן משפחה אשר מוסד הלימודים האחרון שלו היה ישיבה והם מגדירים את משפחתם חרדית.²⁰ ההגדרה מזהה את האוכלוסייה החרדית בסקר הוצאות והכנסות על פי מאפייניהם כפי שהם משתקפים בסקר החברתי של הלמ"ס. ההגדרה בסקר החברתי נקבעת על פי הזיהוי העצמי של משתתפי הסקר (כלומר, הגדרה סובייקטיבית) באמצעות רגרסיה המופעלת על שתי שנות סקרי הוצאות – בשנת הסקר ובשנה שקדמה לה. גם בסקר ביטחון תזונתי הגדרת חרדים היא לפי זיהוי עצמי של משתתפי הסקר (כלומר, הגדרה סובייקטיבית).

קו העוני ותחולת העוני

המוסד לביטוח לאומי מגדיר עוני כתופעה של מצוקה יחסית המוערכת בזיקה לרמת החיים המאפיינת את החברה הכללית. משפחה נחשבת ענייה כאשר תנאי חייה ירודים במידה ניכרת מתנאי החיים האופייניים לחברה כולה; לא כאשר אין ביכולתה לרכוש סל מוצרים בסיסי כלשהו הנדרש לקיומה.

שיטת המדידה של עוני מבוססת על שלושה עקרונות:

- (1) התייחסות להכנסה הפנויה של משפחה כאל ההכנסה הרלוונטית לבחינת תופעת העוני. ההכנסה הפנויה מוגדרת ההכנסה הכלכלית של משפחה בתוספת תשלומי העברה (תשלומים המתקבלים שלא בתמורה לפעילות כלכלית, כגון קצבאות הביטוח הלאומי) ובניכוי המסים הישירים (מס הכנסה, ביטוח לאומי וביטוח בריאות).
- (2) התייחסות להכנסה הפנויה החציונית של האוכלוסייה כאל ההכנסה המייצגת של החברה.
- (3) התאמת רמת החיים למספר הנפשות במשפחה. תוספת ההכנסה הנחוצה למשפחה כדי לשמור על רמת חיים קבועה פוחתת עם הגידול במספר הנפשות במשפחה. כדי להשוות את רמת החיים של משפחות בגודל שונה נקבע סולם שקילות, המתרגם את מספר הנפשות במשפחה למספר נפשות תקניות. כבסיס לסולם נקבעה משפחה בת שתי נפשות, שמיוחס לה ערך של שתי נפשות תקניות.

Daniel Gottlieb and Leonid Kushnir, "Social Policy Targeting and Binary Information Transfer between Surveys," *Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal* 3 (June 23, 2009) 20

קו עוני מחושב לנפש תקנית ומוגדר כרמת הכנסה השווה ל-50% מההכנסה הפנויה החציונית לנפש תקנית.

משפחה בישראל נחשבת ענייה כאשר הכנסתה הפנויה, המחולקת למספר הנפשות התקניות שבה, נמוכה מקו העוני לנפש תקנית. את קו העוני למשפחה אפשר לחשב באופן דומה – על ידי הכפלת קו העוני לנפש תקנית במספר הנפשות התקניות במשפחה.

בדומה למדינות רבות במערב, ניתוח ממדי העוני בישראל מתבסס בעיקרו על שני מדדי העוני המקובלים – תחולת העוני ועומק העוני וחומרתו.

מדד תחולת העוני מציין את היקף העוני במונחים של שיעור המשפחות, הנפשות או הילדים העניים בכלל האוכלוסייה.

מדד פער ההכנסות משקף את עומק העוני. פער העוני של משפחה ענייה כלשהי מוגדר כהפרש שבין קו העוני לבין הכנסתה בפועל. פער ההכנסות של האוכלוסייה כולה מוגדר כממוצע פערי העוני של כל המשפחות העניות.²¹

תשלומי העברה הם תשלומים שלא בתמורה לפעילות כלכלית, כגון קצבאות הביטוח הלאומי, תמיכות ממוסדות ומיחידים בארץ ובח"ל.

במונח **מסים** הכוונה למסים ישירים: מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות.²²

ביטחון תזונתי

על פי הגדרות ארגון הבריאות העולמי, ביטחון תזונתי מושתת על שלושה עיקרים:

- (1) זמינות מזון: הבטחת הספקה עקבית של כמויות מזון מספיקות.
- (2) נגישות למזון: הבטחת די משאבים למשפחה כדי שתוכל להשיג מזון בכמות מספקת.
- (3) שימוש במזון: בחינת תנאי התברואה והמים ומודעות המשפחה לשימוש הולם במזון.

בשאלון סקר הביטחון התזונתי שערך המוסד לביטוח לאומי בשנים 2011-2012 נשאלו מבוגרים בגילים 18 ומעלה שאלות שנועדו לברר את הסיכון לאי-ביטחון תזונתי במשפחה. לפי התשובות שויך כל משק בית לאחת מקטגוריות סולם הביטחון התזונתי: ביטחון תזונתי; אי-ביטחון תזונתי קל/מתון; אי-ביטחון תזונתי קשה.

משק בית (=משפחה) – יחידה של יחיד או זוג עם ילדים עד גיל 24 (אם הילדים אינם נשואים).²³

21 **מדידת העוני ומקורות הנתונים**, המוסד לביטוח לאומי, סקירה שנתי 2014.

22 מאיה חושן, **השנתון הסטטיסטי לירושלים 2015**, מכון ירושלים לחקר ישראל.

23 מירי אנדבלד, נתנאלה ברקלי, ויטה אברהמוב, אלכסנדר גאליה ודניאל גוטליב, **סקר ביטחון תזונתי**

2012: ממצאים סוציו-כלכליים עיקריים, מחקרים לדיון 115, המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר

והתכנון, מרץ 2014.

הכנסות

הכנסה כלכלית – הכנסה מעבודה, מפנסיה או מהון.

הכנסה כספית ברוטו למשק בית – כל ההכנסות הכספיות השוטפות של משק הבית, לפני הניכויים למיניהם. הכנסה זו מורכבת מהכנסות של כל בני משק הבית מעבודה שכירה או עצמאית, מהכנסות מרכוש, מריבית ומדיבידנדים, וכן מהכנסות שוטפות מתמיכות ומפנסיות. לא נכללים תקבולים חד-פעמיים, כגון ירושה או פיצויים, ולא הכנסות הנובעות משימוש בדיוור עצמי או סוגים שונים של הכנסות בעין (הכנסה שאינה בכסף אלא בשירותים או במצרכים).

הכנסה כספית נטו למשק בית – ההכנסה הכספית ברוטו כמוגדר לעיל, בניכוי תשלומי החובה (מס הכנסה וביטוח לאומי, ומשנת 1995 – גם ביטוח בריאות).²⁴

להסברים על הסקר החברתי ראו להלן, חלק ההגדרות, פרק ה.

תמצית הממצאים

היקף העוני והשפעתו על רמת החיים בחברה החרדית גדולים במיוחד בהשוואה לחברה הישראלית בכללותה. ואכן, בפרק זה ניוכח לדעת כי שיעורי העוני בציבור זה גבוהים מאוד. ולמרות זאת, ושלא כמצופה, האוכלוסייה החרדית מדווחת על שביעות רצון רבה ממצבה החברתי והכלכלי, יותר מהחברה הכללית.

שיעור האוכלוסייה מתחת לקו העוני בחברה החרדית גבוה בהרבה מהשיעור המקביל בכלל האוכלוסייה (52% לעומת 19%); שיעורי העוני במגזר החרדי יציבים מאז שנת 2006 (**לוח 1/ג**). מרבית המשפחות החרדיות נמצאות מתחת לקו העוני, ושיעור הילדים החרדים העניים גבוה ביותר – 67% (**לוח 2/ג**). לרבע מהאוכלוסייה החרדית אין ביטחון תזונתי (**לוח 3/ג**), וההכנסה לנפש נמוכה ב-47% מאלו שבציבור הכללי (**לוח 4/ג**). עם זאת, שיעור המצהירים שהם מרוצים מאוד מחייהם כפול בקרב החרדים מהשיעור בחברה הכללית, וגם המצהירים כי הם שבעי רצון ממצבם הכלכלי גבוה אצל החרדים יותר מבכלל האוכלוסייה (**לוחות 5/ג, 6/ג, 7/ג**).

שיעור בעלי הדירות בשתי קבוצות האוכלוסייה דומה – כ-75% (**לוח 8/ג**). עם זאת, שיעור החרדים שברשותם יותר מדירה אחת נמוך מזה שבחברה היהודית הלא-חרדית (7% לעומת 10%) (**לוח 9/ג**). מחירה של דירה ממוצעת בחמישה יישובים חרדיים נבחרים (אלעד, בית שמש, מודיעין עילית, ביתר עילית ובני ברק) נמוך ממחיר דירה ממוצעת בישראל. עליות המחירים הגבוהה ביותר הייתה בבית שמש, אחריה בבני ברק ובאלעד, ולבסוף בביתר עילית ובמודיעין עילית. (**לוח 10/ג**).

הפער בין הקבוצות נותר גבוה בהצהרה על בעלות על רכב (37% בחברה החרדית לעומת 77% בחברה הכללית), אך בדומה למדדי צרכנות אחרים ניכר גם כאן בשנים 2004-2014 גידול בשיעור הבעלות על רכב במגזר החרדי (לוח ג/11).

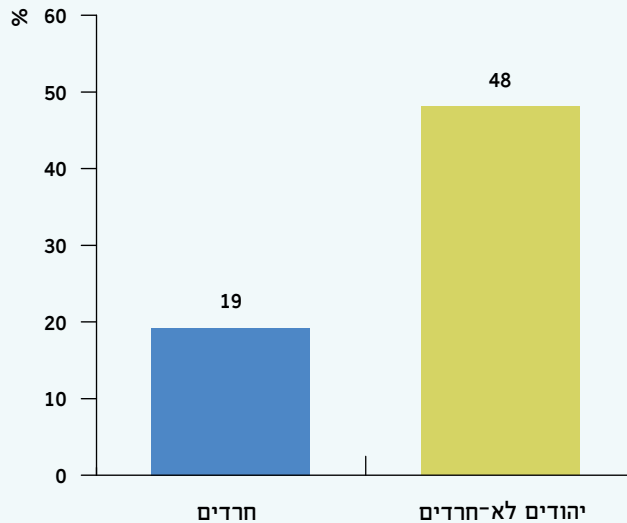
תחולת העוני (לוחות ג/1, ג/2)

תמונת מצב

לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנת 2013, הכנסתן של 19% מהמשפחות בישראל נמוכה מקו העוני לאחר הוספת תשלומי העברה ומסים (לפני הוספת תשלומים אלו שיעורן עמד על 29%). באוכלוסייה החרדית שיעור זה גבוה בהרבה – 52% (64% לפני הוספת התשלומים); ובאוכלוסייה היהודית הלא-חרדית – 12% (22% לפני הוספת התשלומים). את הפער העצום בשיעורי תחולת העוני בין חרדים ללא-חרדים אפשר להסביר במבנה משק הבית החרדי, המאופיין במשפחות גדולות, בשיעור נמוך של גברים בשוק העבודה ובהכנסתם הנמוכה באופן יחסי. באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית תשלומי ההעברה משפיעים משמעותית על שיעור העוני. ב-2013, למשל, 22% מהיהודים הלא-חרדים היו מתחת לקו העוני, ולאחר תשלומי ההעברה – 12%.

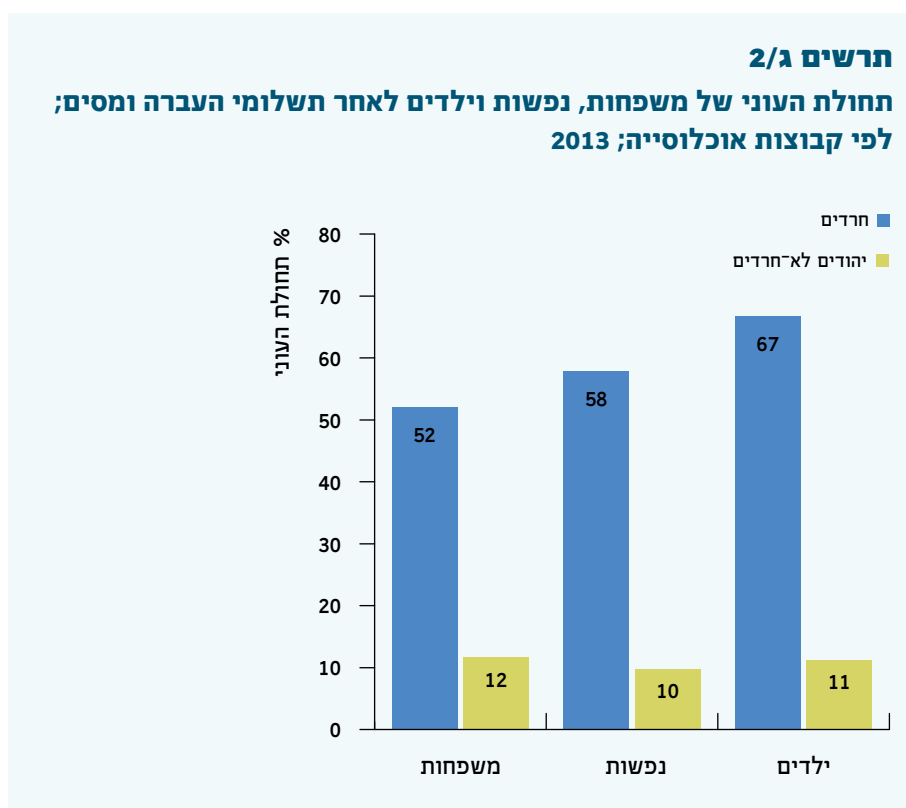
תרשים ג/1

ירידה בתחולת העוני לאחר תשלומי העברה ומסים;
לפי קבוצת אוכלוסייה; 2013



לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנת 2013, **שיעור הנפשות באוכלוסייה החרדית מתחת לקו העוני לאחר תשלומי העברה ומסים (58%) גבוה משיעורן בכלל האוכלוסייה (22%) ומשיעורן באוכלוסיית היהודים הלא־חרדים (10%). שיעור המשכחות באוכלוסייה החרדית מתחת לקו העוני הוא 52% – גבוה משיעורן באוכלוסיית הכללית (19%) ומשיעורן באוכלוסיית היהודים הלא־חרדים (12%).**

הפערים בין הקבוצות גדולים יותר כאשר מחשבים את תחולת העוני בקרב ילדים. **שיעור הילדים החרדים מתחת לקו העוני לאחר תשלומי העברה (67%) גבוה מאוד יחסית לשיעורם בכלל האוכלוסייה (31%) ובאוכלוסיית היהודים הלא־חרדים (11%).** הסיבה היא מספר הילדים הגבוה במשפחה חרדית ממוצעת בצד שיעור תעסוקה ושכר של הוריהם הנמוכים מן הממוצע.



מגמות

בשנים 2003–2013 נרשמה עלייה של 16% בתחולת העוני בציבור החרדי לאחר תשלומי ההעברה. מדובר במגמה הפוכה למתרחש בציבור הכללי, שם נרשמה ירידה קלה בשיעור המשפחות העניות. בין השנים 2003–2005 חלה עלייה חדה בתחולת העוני למשפחות חרדיות – מ-45% ל-58% – בעקבות הקיצוץ בקצבאות הילדים ובתשלומי ההעברה בתכנית החירום הכלכלית של שנת 2003. בשנת 2006 חלה ירידה קלה בתחולת העוני ל-52%, שיעור שנוטר יציב עד לשנת 2013.

בשנים 2003–2013 נרשמה עלייה בשיעור המשפחות באוכלוסייה החרדית מתחת לקו העוני, לאחר תשלומי העברה ומסים, מ-45% ל-52%, שלא כמו המגמה באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית, שבה ירד שיעור המשפחות שמתחת לקו העוני מ-13% ל-12%. כפי שצוין העלייה המשמעותית בשיעור העוני אצל האוכלוסייה החרדית התרחשה בשנים 2003–2005, והיא מוסברת על ידי הקיצוץ בקצבאות הילדים והעלייה ביוקר המחיה בשנים אלו. משנת 2006 יש יציבות בשיעורי העוני בחברה החרדית.

ביטחון תזונתי (לוח ג/3)

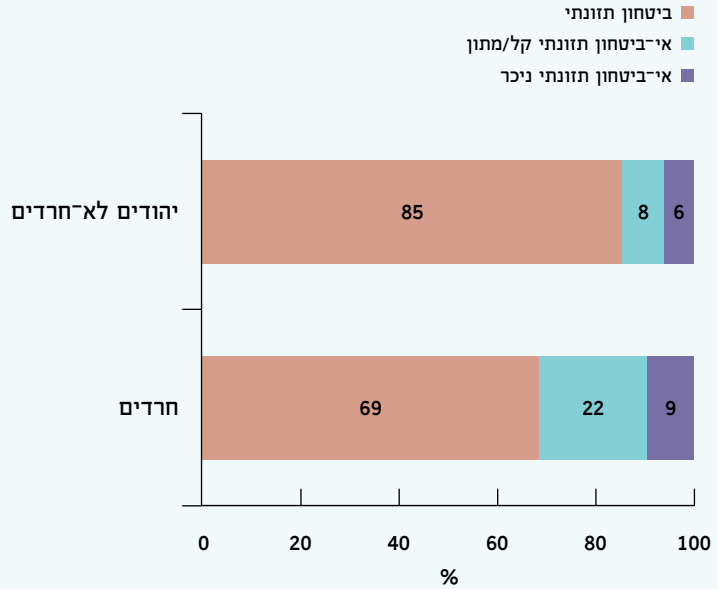
לפי הגדרת המוסד לביטוח לאומי, רמת הביטחון התזונתי כוללת זמינות של מזון, משאבים לרכישת מזון ואיכות המזון מבחינה תברואתית ותזונתית.

לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנים 2011–2012, שיעור **המשפחות** באוכלוסייה החרדית החיות באי-ביטחון תזונתי קל, מתון או גדול (26%) גבוה משיעורן בכלל האוכלוסייה (19%) ומשיעורן באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (13%). פער זה בין חרדים ללא-חרדים קטן לעומת מדד תחולת העוני, שבו השיעור בקרב החרדים גבוה פי ארבעה מהשיעור בקרב לא-חרדים. נתון זה מלמד שרק חלק מהמשפחות החרדיות הנמצאות מתחת לקו העוני חיות באי-ביטחון תזונתי.

הפערים בין הקבוצות נותרים בעינם גם כאשר מחשבים את האי-ביטחון התזונתי בקרב **ילדים**. שיעור הילדים השרויים באי-ביטחון תזונתי באוכלוסייה החרדית (36%) גבוה משיעורם בכלל האוכלוסייה (31%) ומשיעורם באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (18%).

תרשים 3/ג

רמת ביטחון תזונתי בקרב נפשות; לפי קבוצות אוכלוסייה; 2011-2012



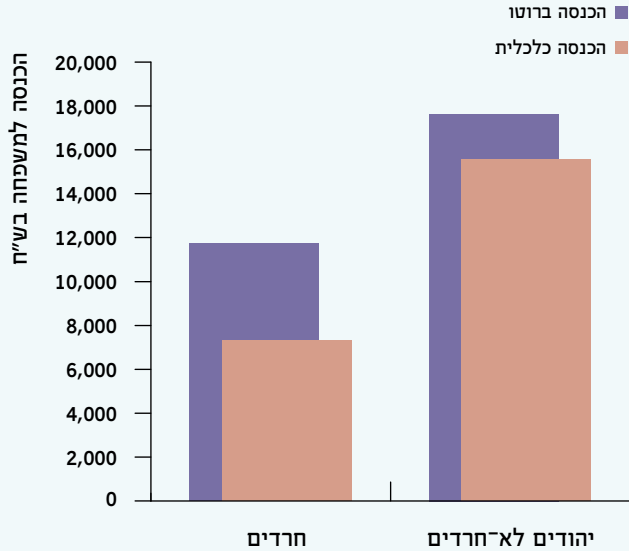
הכנסה (לוח 4/ג)

תמונת מצב

לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנת 2012, ההכנסה ברוטו של משפחה חרדית (11,736 ש"ח) נמוכה בהרבה מההכנסה ברוטו של משפחה יהודית לא-חרדית (17,643 ש"ח). ההכנסה ברוטו לנפש במשפחה חרדית (4,860 ש"ח) נמוכה ב-46% מההכנסה לנפש במשפחה יהודית לא-חרדית (7,079 ש"ח). פער זה מוסבר בכך שהתא המשפחתי החרדי מבוסס בדרך כלל על מפרנס אחד, לרוב אישה, ובכך שמספר הנפשות במשק הבית החרדי גדול. יכול להיות שבמציאות הפערים קטנים יותר, שכן בציבור החרדי יש הכנסות רבות מתרומות ומעבודה שאינה מווחת. אבחנה זו מתאששת על ידי הפער שבין ההכנסה הכלכלית להכנסה ברוטו אצל האוכלוסייה החרדית לעומת האוכלוסייה הלא-חרדית.

תרשים 4/ג

הכנסה חודשית לנפש תקנית; לפי סוג הכנסה וקבוצת אוכלוסייה; 2012



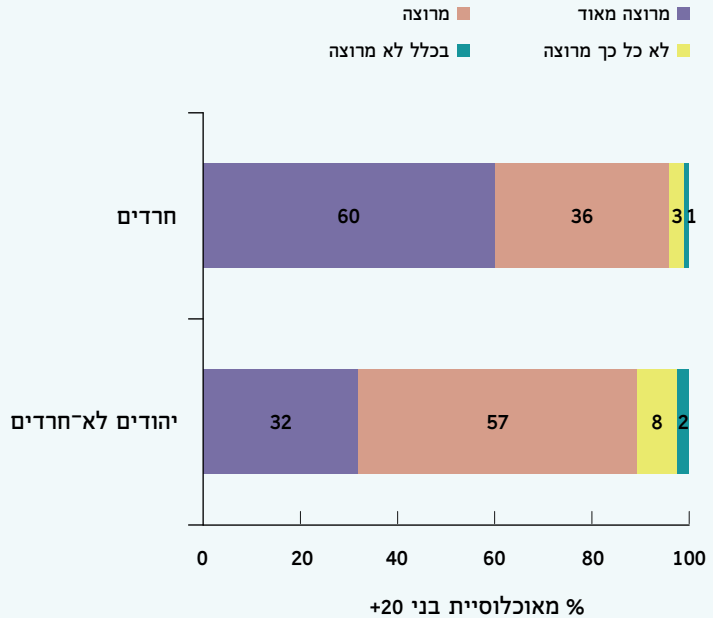
מדדי שביעות רצון (לוחות ג/5-ג/7)

תמונת מצב

לפי ממוצע הסקר החברתי לשנים 2013-2014, שיעור החרדים שהצהירו שהם מרוצים או מרוצים מאוד מהחיים (96%) גבוה משיעור היהודים הלא-חרדים שהצהירו כך (89%) וכן משיעור המצהירים כך בכלל האוכלוסייה (87%). מידת שביעות הרצון בשלוש קבוצות האוכלוסייה גבוהה מאוד, והיא דומה למדדים שנמצאו בשנים 2003-2004. הבדל גדול יותר בין הקבוצות נמצא בקרב המצהירים שהם מרוצים מאוד מהחיים, שם שיעור החרדים (60%) גבוה בהרבה משיעור היהודים הלא-חרדים (32%). יש לציין כי השיעור הגבוה בעניין זה מוכר ממגוון סקרים ומחקרים – כולם מלמדים על מענה קבוע של שביעות רצון גבוהה מצד אוכלוסייה חרדית בתחומים רבים.

תרשים 5/ג

שביעות רצון מהחיים בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2013-2014

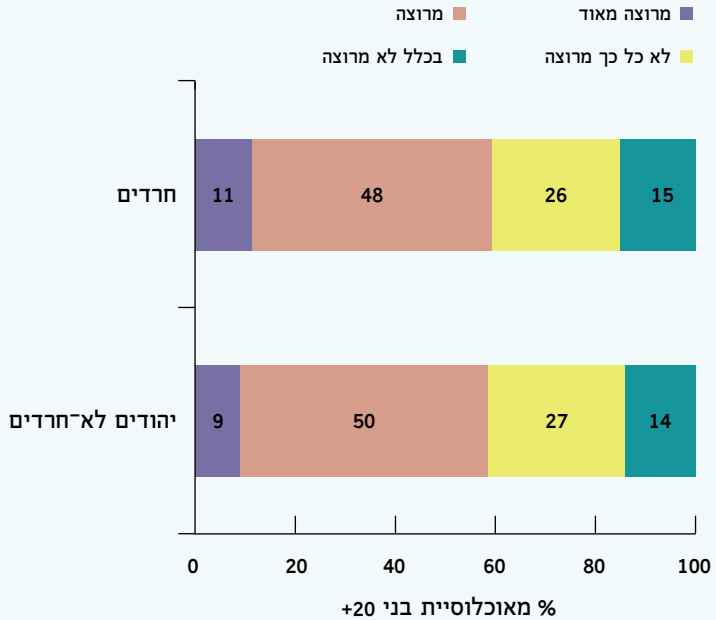


לפי ממוצע הסקר החברתי לשנים 2013-2014, שיעור החרדים שהצהירו על שביעות רצון ממצבם הכלכלי (59%) שווה לשיעור מי שהצהירו כך באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (59%) וגבוה מעט מכלל האוכלוסייה (55%). נציין שנתונים אלו יציבים לאורך השנים.

קשה להתעלם מן הפער בין נתוני העוני הגבוהים בציבור החרדי לבין שביעות הרצון של ציבור זה ממצבו הכלכלי. שיעור החרדים הגבוה שהביעו שביעות רצון רבה יכול לנבוע משתי סיבות: האחת, הנטייה של חרדים לראות בחיוב אורח חיים צנוע מבחינה כלכלית לעומת הנהייה בחברה המודרנית להשיג יותר מבחינה כלכלית; והאחרת, הנטייה של נשאלים חרדים להיות ייצוגיים בסקרים חיצוניים ולהימנע מהצהרה שלילית על חייהם.

תרשים ג/6

שביעות רצון מהמצב הכלכלי בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2013-2014

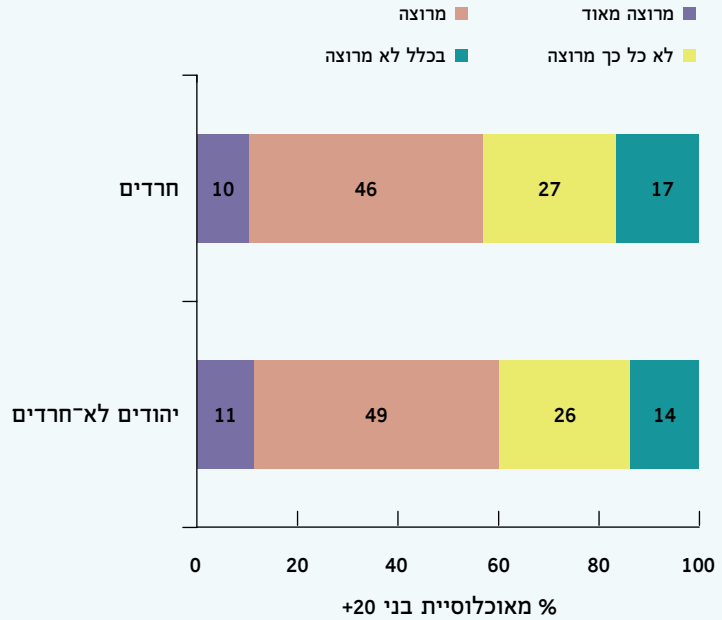


מגמות

בשנים 2013-2014 העלה ממוצע נתוני הסקר החברתי פערים קטנים בין שלוש קבוצות האוכלוסייה – חרדית, יהודית לא-חרדית וכלל האוכלוסייה – בשביעות הרצון מההכנסה. בכלל האוכלוסייה ובקרב האוכלוסייה הלא-חרדית הביעו שביעות רצון מהכנסתם 60%; אצל החרדים עמד שיעורם על 56%. זהו אחד התחומים היחידים שלא נמצא בהם כמעט הבדל בין האוכלוסיות. עם זאת שביעות הרצון מההכנסה בקרב כלל האוכלוסייה והאוכלוסייה היהודית הלא-חרדית עלתה מאז השנים 2003-2004 מ-50% ל-60% ואצל החרדים מ-52% ל-57%.

תרשים ג/7

שביעות רצון מההכנסה בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2013

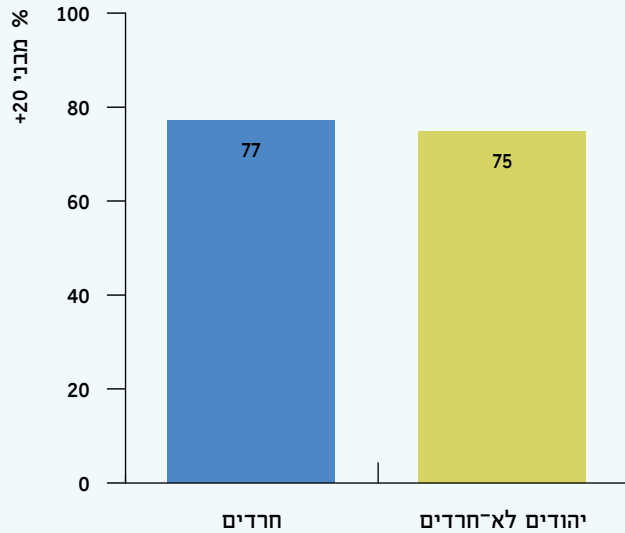


דיוור (לוחות ג/8-ג/10)

בממוצע השנים 2014-2013 החזיקו 74% מאוכלוסיית בני 20+ בישראל דירה בבעלותם. שיעור דומה נמצא באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (75%) ובאוכלוסייה החרדית (77%). בנתונים אלו לא חל שינוי ממשי בעשור האחרון. דמיון זה של האוכלוסייה החרדית לכלל האוכלוסייה ראוי לציון לנוכח העוני של אוכלוסייה זו מבחינת הכנסות.

תרשים 8/ג

בעלות על דירה בקרב בני +20; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014



בעלות על יותר מדירה אחת (לוח 9/ג)

תמונת מצב

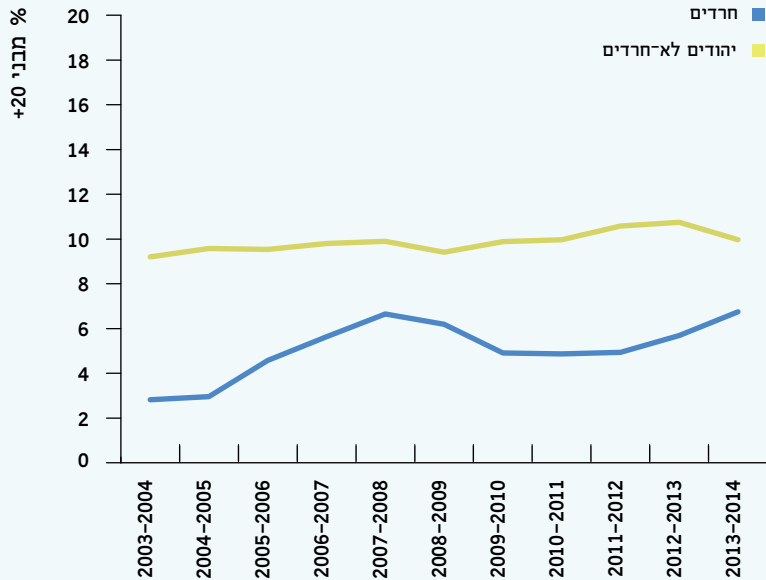
בממוצע השנים 2013-2014 החזיקו 9% מבני +20 בכלל האוכלוסייה יותר מדירה אחת בבעלותם ו-10% באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית. שיעור נמוך יותר נרשם באוכלוסייה החרדית – 7% הצהירו שבבעלותם יותר מדירה אחת.

מגמות

בשנים 2003-2014 נרשם גידול בשיעור בעלי יותר מדירה אחת, בייחוד במגזר החרדי. וכך, בעוד שבאוכלוסייה הלא-חרדית עלה שיעורם מ-9% ל-10%, באוכלוסייה החרדית הוא עלה מ-3% ל-7%.

תרשים ג/9

בעלות על יותר מדירה אחת בקרב בני +20;
לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2003



מחיר ממוצע של דירה, יישובים נבחרים (לוח ג/10)

תמונת מצב

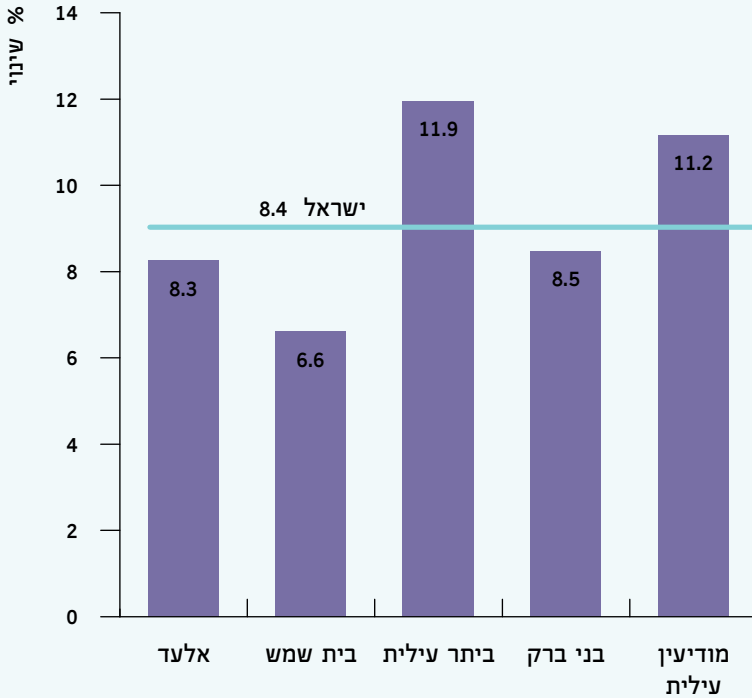
בשנת 2013 היה מחיר ממוצע של דירה בחמשת היישובים החרדיים הנבחרים (אלעד, בית שמש, מודיעין עילית, ביתר עילית ובני ברק) בין 1,023,000 ש"ח (במודיעין עילית) ל-1,209,000 ש"ח (בבני ברק). מחירים אלו נמוכים במעט מן המחיר הממוצע של דירה בישראל, שעמד באותה שנה על 1,260,700 ש"ח.

מגמות

בשנת 2008 מחיר ממוצע של דירה בחמשת היישובים החרדיים הנבחרים (אלעד, בית שמש, מודיעין עילית, ביתר עילית ובני ברק) היה בין 595,000 ש"ח (במודיעין עילית) ל-792,000 ש"ח בבית שמש. המחיר הממוצע של דירה בישראל באותה שנה היה 832,000 ש"ח. העלייה השנתית הממוצעת ביישובים החרדיים (למעט בית שמש) הייתה גבוהה מן הממוצע השנתי הארצי באותן שנים (8.7%). בביתר עילית, למשל, עלה מחיר הדירות בשיעור שנתי של 12.1%. פערים אלו יכולים להיות מוסברים במצוקת הדיור במגזר החרדי, שיכולה להיות גבוהה מזו שבכלל האוכלוסייה.

תרשים ג/10

שינוי במחירי דירות למגורים; בישראל וביישובים נבחרים; 2014-2008



זמינות לרכב (לוח ג/11)

תמונת מצב

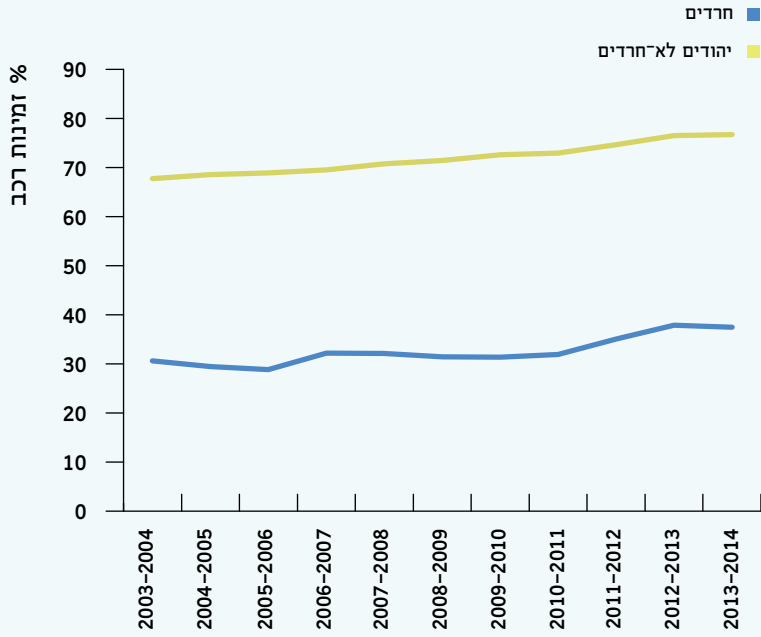
בשנים 2013-2014 היה שיעורם של בני 20+ באוכלוסייה החרדית שברשותם רכב (37%) נמוך בהרבה משיעור בני אותם גילים שהצהירו באוכלוסייה הלא-חרדית על בעלות על רכב (77%). אפשר לתלות פער זה ביוקר הקנייה והאחזקה של מכוניות בישראל ובתפיסת השימוש בתחבורה ציבורית בציבור החרדי כחלק יום-יומי ובלתי נפרד מאורח החיים.

מגמות

בשנים 2003-2014 נרשמה עלייה בשיעור החרדים בני 20+ שהצהירו כי ברשות משק הבית שהם חיים בו יש רכב זמין – מ-31% ל-37%. בקרב יהודים לא-חרדים נרשמה באותן שנים עלייה אטית יותר – מ-68% ל-77%. ייתכן שקצב עלייה זה מבטא שינוי ברמת החיים של משפחות חרדיות ואימוץ אורחות חיים המקובלים בכלל החברה.

תרשים ג/11

זמינות לרכב בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014



לוחות רווחה ורמת חיים

לוח ג/1

תחולת העוני של משפחות; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2013

אחוזים

שנה	סך הכול ישראל	מזה: יהודים		
		סך הכול	חרדים	
לא־חרדים				
לפני תשלומי העברה ומסים				
2003	34	30	67	29
2004	34	30	73	28
2005	34	30	73	28
2006	33	29	68	27
2007	32	28	66	26
2008	32	28	71	26
2009	33	29	67	27
2010	33	28	63	26
2011	33	28	66	26
2012	30	26	63	24
2013	29	24	64	22
לאחר תשלומי העברה ומסים				
2003	19	15	45	13
2004	20	16	51	14
2005	21	16	58	14
2006	20	15	52	13
2007	20	15	50	13
2008	20	15	55	13
2009	20	15	53	13
2010	20	14	50	13
2011	20	14	52	12
2012	19	14	47	13
2013	19	14	52	12



שנה	סך הכול ישראל	מזה: יהודים		
		סך הכול	חרדים	לא־חרדים
שיעור הירידה בתחולת העוני לאחר תשלומי העברה ומסים				
2003	43	51	32	53
2004	40	47	29	49
2005	39	47	21	50
2006	39	49	23	52
2007	38	47	24	50
2008	38	46	23	50
2009	38	47	21	51
2010	39	49	21	52
2011	39	49	21	53
2012	36	45	25	48
2013	35	44	19	48

לוח ג/2

תחולת העוני של משפחות, נפשות וילדים לאחר תשלומי העברה ומסים; לפי קבוצות אוכלוסייה; 2003-2013

אחוזים

מדרים	שנה	סך הכול ישראל	מזה: יהודים		
			סך הכול	חרדים	
תחולת עוני, משפחות	2003	19	15	45	
	2004	20	16	51	
	2005	21	16	58	
	2006	20	15	52	
	2007	20	15	50	
	2008	20	15	55	
	2009	20	15	53	
	2010	20	14	50	
	2011	20	14	52	
	2012	19	14	47	
	2013	19	14	52	
	תחולת עוני, נפשות	2003	22	16	48
		2004	24	17	57
2005		25	17	63	
2006		25	16	57	
2007		24	16	56	
2008		24	16	61	
2009		25	17	59	
2010		24	16	56	
2011		25	16	58	
2012		23	16	54	
2013		22	14	58	



מדרים	שנה	סך הכול ישראל	מזה: יהודים	
			סך הכול	חרדים
לא-חרדים				
תחולת עוני, ילדים	2003	31	21	52
	2004	33	24	63
	2005	35	24	69
	2006	36	24	63
	2007	34	24	65
	2008	34	24	68
	2009	36	25	66
	2010	35	24	64
	2011	36	24	65
	2012	34	23	63
	2013	31	20	67
יחס פער ההכנסות, משכחות	2003	31	29	35
	2004	33	31	36
	2005	33	31	37
	2006	34	31	36
	2007	34	32	37
	2008	34	33	39
	2009	36	33	39
	2010	36	35	39
	2011	35	32	38
	2012	34	30	34
	2013	33	30	35

לוח ג/3

רמת ביטחון תזונתי בקרב משפחות, נפשות וילדים; 2012-2011

אחוזים

מזה: יהודים			סך הכול ישראל	רמת ביטחון		
לא־חרדים	חרדים	סך הכול				
87	74	86	81		בביטחון תזונתי	משפחות
7	17	8	10	קל/מתון/	באי־ביטחון תזונתי	
6	9	6	9	ניכר		
85	69	84	76		בביטחון תזונתי	נפשות
8	22	10	13	קל/מתון/	באי־ביטחון תזונתי	
6	9	6	11	ניכר		
82	64	78	69		בביטחון תזונתי	ילדים
12	26	15	18	קל/מתון/	באי־ביטחון תזונתי	
6	10	7	13	ניכר		

לוח ג/4

הכנסה חודשית; לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג הכנסה; 2012

שקלים חדשים

מזה: יהודים			סך הכול ישראל	סוג הכנסה	
לא־חרדים	חרדים	סך הכול			
15,558	7,313	15,508	14,532	כלכלית	משפחה
17,643	11,736	17,607	16,591	ברוטו	
14,631	10,663	14,607	13,843	נטו	
6,136	2,618	6,114	5,623	כלכלית	נפש תקנית
7,079	4,860	7,066	6,528	ברוטו	
5,892	4,459	5,883	5,458	נטו	

לוח ג/5

שביעות רצון מהחיים בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים סך הכול (לא כולל לא ידוע)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שביעות רצון מהחיים	שנים (ממוצע דו־שנתי)
100	100	100	100	סך הכול	2003-2004
27	62	30	28	מרוצה מאוד	
56	35	54	54	מרוצה	
14	3	13	14	לא כל כך מרוצה	
4	0	3	4	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2004-2005
27	60	29	27	מרוצה מאוד	
57	36	55	55	מרוצה	
13	3	12	13	לא כל כך מרוצה	
4	1	3	4	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2005-2006
27	61	29	27	מרוצה מאוד	
57	35	55	55	מרוצה	
13	2	12	13	לא כל כך מרוצה	
4	1	3	4	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2006-2007
29	63	31	29	מרוצה מאוד	
57	34	55	55	מרוצה	
12	2	11	12	לא כל כך מרוצה	
3	1	3	3	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2007-2008
29	62	32	30	מרוצה מאוד	
57	34	55	56	מרוצה	
11	3	10	11	לא כל כך מרוצה	
3	1	3	3	בכלל לא מרוצה	



לא־חרדים	חרדים	יהודים סך הכול (לא כולל לא ידוע)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שביעות רצון מהחיים	שנים (ממוצע דו־שנתי)
100	100	100	100	סך הכול	2009-2008
30	62	32	31	מרוצה מאוד	
57	35	56	56	מרוצה	
10	3	10	11	לא כל כך מרוצה	
3	1	3	3	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2010-2009
31	63	34	34	מרוצה מאוד	
57	34	55	54	מרוצה	
10	3	9	10	לא כל כך מרוצה	
2	1	2	2	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2011-2010
34	65	37	37	מרוצה מאוד	
55	32	53	52	מרוצה	
9	3	9	9	לא כל כך מרוצה	
2	0	2	2	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2012-2011
34	66	37	36	מרוצה מאוד	
54	31	52	52	מרוצה	
10	2	9	10	לא כל כך מרוצה	
2	0	2	3	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2013-2012
32	62	35	32	מרוצה מאוד	
56	34	54	54	מרוצה	
9	3	9	11	לא כל כך מרוצה	
3	1	2	3	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2014-2013
32	60	34	31	מרוצה מאוד	
57	36	55	56	מרוצה	
8	3	8	10	לא כל כך מרוצה	
2	1	2	3	בכלל לא מרוצה	

לוח 6/ג

שביעות רצון מהמצב הכלכלי בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה;
2014-2003

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שביעות רצון מהמצב הכלכלי	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)			
100	100	100	100	סך הכול	2003-2004
7	12	7	7	מרוצה מאוד	
43	45	43	41	מרוצה	
31	27	31	31	לא כל כך מרוצה	
19	16	19	21	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2004-2005
7	12	7	7	מרוצה מאוד	
44	45	44	42	מרוצה	
31	28	31	31	לא כל כך מרוצה	
18	15	18	20	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2005-2006
7	14	8	8	מרוצה מאוד	
46	44	46	44	מרוצה	
29	28	29	30	לא כל כך מרוצה	
17	13	17	19	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2006-2007
8	15	8	8	מרוצה מאוד	
48	49	48	45	מרוצה	
29	24	29	31	לא כל כך מרוצה	
15	12	15	16	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2007-2008
8	14	8	8	מרוצה מאוד	
49	53	49	46	מרוצה	
29	23	29	31	לא כל כך מרוצה	
14	10	14	15	בכלל לא מרוצה	



לא־חרדים	חרדים	יהודים סך הכול (לא כולל לא ידוע)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שביעות רצון מהמצב הכלכלי	שנים (ממוצע דו־שנתי)
100	100	100	100	סך הכול	2008-2009
9	14	9	9	מרוצה מאוד	
50	51	50	47	מרוצה	
28	24	28	29	לא כל כך מרוצה	
14	10	13	15	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2009-2010
10	15	10	11	מרוצה מאוד	
51	49	50	48	מרוצה	
27	26	27	27	לא כל כך מרוצה	
12	10	12	14	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2010-2011
10	16	11	12	מרוצה מאוד	
51	51	51	49	מרוצה	
26	25	26	26	לא כל כך מרוצה	
12	9	12	13	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2011-2012
9	17	10	10	מרוצה מאוד	
50	51	50	48	מרוצה	
27	24	27	27	לא כל כך מרוצה	
14	8	13	15	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2012-2013
8	14	9	8	מרוצה מאוד	
49	48	49	46	מרוצה	
28	27	28	29	לא כל כך מרוצה	
15	12	15	17	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2013-2014
9	11	9	9	מרוצה מאוד	
50	48	49	46	מרוצה	
27	26	27	28	לא כל כך מרוצה	
14	15	14	16	בכלל לא מרוצה	

שביעות רצון מההכנסה בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014

אחוזים

שנים (ממוצע דו-שנתי)	שביעות רצון מהכנסה	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יהודים	
			סך הכול(לא כולל לא ידוע)	חרדים
2003-2004	סך הכול	100	100	100
	מרוצה מאוד	9	9	9
	מרוצה	40	43	41
	לא כל כך מרוצה	33	29	33
	בכלל לא מרוצה	18	19	18
2004-2005	סך הכול	100	100	100
	מרוצה מאוד	9	12	10
	מרוצה	40	40	41
	לא כל כך מרוצה	31	30	31
	בכלל לא מרוצה	19	18	18
2005-2006	סך הכול	100	100	100
	מרוצה מאוד	10	13	11
	מרוצה	42	37	43
	לא כל כך מרוצה	30	34	29
	בכלל לא מרוצה	18	17	18
2006-2007	סך הכול	100	100	100
	מרוצה מאוד	10	10	10
	מרוצה	45	42	45
	לא כל כך מרוצה	29	32	29
	בכלל לא מרוצה	16	16	16
2007-2008	סך הכול	100	100	100
	מרוצה מאוד	8	8	9
	מרוצה	46	50	46
	לא כל כך מרוצה	30	26	29
	בכלל לא מרוצה	16	16	16



לא־חרדים	חרדים	יהודים סך הכול(לא כולל לא ידוע)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שביעות רצון מהכנסה	שנים (ממוצע דו־שנתי)
100	100	100	100	סך הכול	2009-2008
10	10	10	10	מרוצה מאוד	
47	51	47	46	מרוצה	
28	22	28	29	לא כל כך מרוצה	
15	17	15	15	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2010-2009
12	12	12	12	מרוצה מאוד	
48	51	48	47	מרוצה	
27	24	27	27	לא כל כך מרוצה	
13	13	13	14	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2011-2010
12	13	12	12	מרוצה מאוד	
49	49	49	48	מרוצה	
26	27	26	26	לא כל כך מרוצה	
13	11	13	13	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2012-2011
12	13	12	12	מרוצה מאוד	
49	50	49	49	מרוצה	
26	25	26	26	לא כל כך מרוצה	
13	12	13	13	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2013-2012
11	10	11	11	מרוצה מאוד	
48	49	48	48	מרוצה	
27	27	27	27	לא כל כך מרוצה	
14	15	14	15	בכלל לא מרוצה	
100	100	100	100	סך הכול	2014-2013
11	10	11	11	מרוצה מאוד	
49	46	49	47	מרוצה	
26	27	26	27	לא כל כך מרוצה	
14	17	14	15	בכלל לא מרוצה	

לוח 8/ג

בעלות על דירה בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	בעלי דירה	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)			
100	100	100	100	סך הכול	2006-2007
75	79	76	75	כן	
25	21	24	25	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2007-2008
75	80	75	75	כן	
25	20	25	25	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2008-2009
75	79	76	76	כן	
25	21	24	24	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2009-2010
75	78	76	75	כן	
25	22	24	25	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2010-2011
75	77	75	75	כן	
25	23	25	25	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2011-2012
75	76	75	75	כן	
25	24	25	25	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2012-2013
75	76	75	74	כן	
25	24	25	26	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2013-2014
75	77	75	74	כן	
25	23	25	26	לא	

<<

לוח ג/9

בעלות על יותר מדירה אחת בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה;
2014-2003

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	דירה נוספת בבעלותך	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)			
100	100	100	100	סך הכול	2003
9	3	9	8	כן	2004-2003
91	97	91	92	לא	2004-2003
100	100	100	100	סך הכול	2004
10	3	9	8	כן	2005-2004
90	97	91	92	לא	2005-2004
100	100	100	100	סך הכול	2005
10	5	9	8	כן	2006-2005
90	95	91	92	לא	2006-2005
100	100	100	100	סך הכול	2006
10	6	9	8	כן	2007-2006
90	94	91	92	לא	2007-2006
100	100	100	100	סך הכול	2007
10	7	10	9	כן	2008-2007
90	93	90	91	לא	2008-2007
100	100	100	100	סך הכול	2008
9	6	9	8	כן	2009-2008
91	94	91	92	לא	2009-2008
100	100	100	100	סך הכול	2009
10	5	9	8	כן	2010-2009
90	95	91	92	לא	2010-2009



לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	דירה נוספת בבעלותך	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)			
100	100	100	100	סך הכול	2011-2010
10	5	10	8	כן	
90	95	90	92	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2012-2011
11	5	10	9	כן	
89	95	90	91	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2013-2012
11	6	10	9	כן	
89	94	90	91	לא	
100	100	100	100	סך הכול	2014-2013
10	7	10	9	כן	
90	93	90	91	לא	

לוח ג/10

מחירים ממוצעים של דירות למגורים חדשות ויד שנייה; לפי מספר חדרים; יישובים נבחרים; 2008-2014

באלפי שקלים

שנים	סך הכול ישראל	יישוב				
		אלעד	בית שמש	ביתר עילית	בני ברק	מודיעין עילית
סך הכול דירות חדשות ויד שנייה						
2008	831.7	750.4	791.7	581.0	785.4	594.9
2009	942.5	916.0	851.9	761.2	921.8	736.9
2010	1,080.7	1,005.1	1,002.5	846.7	1,062.7	870.7
2011	1,147.0	1,162.7	1,069.8	875.0	1,151.5	911.7
2012	1,180.1	1,107.3	1,072.4	1,018.9	1,128.8	918.5
2013	1,278.7	1,190.0	1,106.0	1,031.2	1,195.4	1,025.7
2014	1,349.8	1,207.6	1,161.9	1,143.2	1,278.8	1,122.0
שיעור שינוי שנתי ממוצע, 2014-2008	8.4	8.3	6.6	11.9	8.5	11.2
דירות שלושה חדרים						
2008	543.9	619.7	503.8	526.3	686.6	558.8
2009	610.1	727.6	647.8	675.2	843.8	671.9
2010	682.6	848.5	726.4	760.9	902.8	777.2
2011	743.4	964.9	811.8	827.3	986.2	824.5
2012	794.2	939.3	830.6	896.6	1,006.8	843.0
2013	852.8	969.0	882.2	978.1	1,071.7	956.5
2014	876.4	1,009.9	895.2	1,046.0	1,096.0	1,023.2
שיעור שינוי שנתי ממוצע, 2014-2008	8.3	8.5	10.1	12.1	8.1	10.6

<<

שנים	סך הכול ישראל	יישוב				
		אלעד	בית שמש	ביתר עילית	בני ברק	
מודיעין עילית						
דירות ארבעה חדרים						
2008	840.7	744.0	720.4	599.4	950.6	639.6
2009	963.8	887.8	819.5	694.7	1,074.4	752.3
2010	1,094.7	1,032.3	957.6	831.1	1,198.5	890.7
2011	1,173.1	1,223.6	1,029.7	835.0	1,326.7	955.9
2012	1,193.2	1,161.1	1,056.5	987.2	1,337.7	986.1
2013	1,260.3	1,204.8	1,120.8	1,065.2	1,363.1	1,048.6
2014	1,328.1	1,194.9	1,150.0	1,185.0	1,432.1	1,149.2
שיעור שינוי שנתי ממוצע, 2014-2008	7.9	8.2	8.1	12.0	7.1	10.3
דירות חמישה חדרים						
2008	1,217.5	923.4	1,092.0	766.4	1,184.4	776.6
2009	1,361.2	1,120.6	1,005.9	875.1	1,371.9	949.3
2010	1,538.8	1,256.7	1,275.6	1,080.2	1,639.0	1,113.7
2011	1,643.0	1,447.1	1,273.9	1,178.2	1,685.0	1,197.5
2012	1,651.0	1,488.2	1,321.1	1,209.6	1,608.9	1,258.5
2013	1,718.9	1,473.8	1,378.0	1,189.3	1,637.4	1,294.0
2014	1,808.8	1,492.4	1,465.4	1,355.5	1,754.7	1,416.5
שיעור שינוי שנתי ממוצע, 2014-2008	6.8	8.3	5.0	10.0	6.8	10.5

לוח ג/11

זמינות¹ לרכב² בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014

אחוזים

שנים (ממוצע דו-שנתי)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יהודים	לא־חרדים
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)	
2004-2003	63	65	31
2005-2004	63	66	29
2006-2005	64	66	29
2007-2006	65	67	32
2008-2007	67	68	32
2009-2008	67	68	31
2010-2009	68	69	31
2011-2010	68	69	32
2012-2011	70	71	35
2013-2012	72	73	38
2014-2013	73	73	37

1 שאלת הסקר הייתה האם עומד לרשות משק הבית רכב.

2 רכב פרטי או מסחרי במשקל כולל של עד 4 טון.

המקורות ללוחות

לוחות ג/1-ג/4 עיבודים על פי נתוני המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון.

לוחות ג/5-ג/10 הסקר החברתי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לוח ג/11 נתוני משרד הבינוי והשיכון.

הגדרות

בכמה מהלוחות המובאים בפרק זה הוגדר **חרדי** לפי הגדרת המועצה הלאומית לכלכלה. וכך, **חרדי** הוא מי שלפחות אחד משני הכללים הבאים חל עליו:

(א) מי שדווח בסקר כוח אדם של הלמ"ס כי סוג בית הספר האחרון שלו או של אחד מבני משפחתו היה מדרשה או ישיבה גדולה.

(ב) מי שמתגורר באחד מ"יישובי הגרעין" החרדיים: רכסים, כפר חב"ד, ביתר עילית, כוכב יעקב, מודיעין עילית, קרית יערים, עמנואל, מיצד (אֶסְפֶּר), מתתיהו, אלומה.²⁵

יישובי הגרעין החרדיים נבחרו בהתאם לניתוח של הלמ"ס (המבוסס על עבודתן של נורמה גורוביץ ואילת כהן־קסטרו²⁶) ועל הערכה פנימית ועדכנית של הלמ"ס. יתרונה העיקרי של הגדרה זו הוא המהימנות הגבוהה של נתוניה על פני זמן, הנובעת בעיקר מכך שהמדגם גדול. חסרונה העיקרי הוא שהיהווי בה מסתמך על התנהגות נגלית של הפרטים ולא על זיהוי ישיר וודאי. משום כך נמתחה עליה ביקורת, למשל שהיא לוקה בזיהוי־חסר ובאומדן־חסר של המגזר החרדי. חיסרון נוסף הוא המספר הקטן יחסית של שאלות בסקר.²⁷

השתתפות בכוח העבודה

משתתפים בכוח העבודה. בני 20+ שהיו בגדר "מועסקים" או "בלתי מועסקים" בשבוע הקובע,²⁸ לפי ההגדרות שלהלן:

■ **מועסקים.** בני 20+ שעבדו בשבוע הקובע בעבודה כלשהי, לפחות שעה אחת, בתמורה לשכר או לרווח או בתמורה אחרת; בני משפחה שעבדו ללא תשלום בפעילות עסקית של המשפחה; אנשים השוהים במוסדות שעבדו 15 שעות ויותר בשבוע; ואנשים שנעדרו זמנית מעבודתם הרגילה.

25 בלוח 3 בשנתון – "הכנסה ממוצעת וחציונית מעבודה שכירה של בני 25–64 לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר" – מצוינים היישובים החרדיים בני ברק, קריית ספר ואלעד.

26 נורמה גורוביץ ואילת כהן־קסטרו, "החרדים: תפרוסת גאוגרפית ומאפיינים דמוגרפים, חברתיים וכלכליים של האוכלוסייה בישראל 1996–2001", סדרת ניירות עבודה מס' 5, **אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה**, יולי 2004.

27 חגי לוין ורוני הכהן, **שיטות לזיהוי ואפיון כמותי של המגזר החרדי**, המועצה הלאומית לכלכלה, יולי 2010.

28 השבוע הקובע הוא השבוע המסתיים בשבת שלפני הפקידה בסקר.

■ **בלתי מועסקים.** בני 20+ שלא עבדו כלל בשבוע הקובע, חיפשו עבודה באופן פעיל בארבעת השבועות שקדמו לו והיו יכולים להתחיל לעבוד בשבוע הקובע אילו הוצעה להם עבודה מתאימה ("זמינים לעבודה").

אינם משתתפים בכוח העבודה. בני 20+ שלא היו בגדר "מועסקים" או "בלתי מועסקים" בשבוע הקובע. קבוצה זו כוללת עקרות בית, תלמידים, קשישים, מתנדבים, בלתי מסוגלים לעבוד, אנשים החיים מפנסיה וכו', שלא עבדו אפילו שעה אחת בשבוע הקובע. כן נכללים בקבוצה זו אנשים השוהים במוסדות שעבדו פחות מ־15 שעות בשבוע הקובע.

מעמד בעבודה. הסיווג לפי מעמד בעבודה מחלק את המועסקים לשלוש קבוצות:

- **שכירים.** עבדו אצל מישהו אחר בתמורה לשכר יומי, חודשי או קבלני או בתמורה אחרת כלשהי; עצמאים הרשומים כ"חברה בע"מ" ומקבלים את שכרם מהחברה.
- **מעבידים.** מעסיקים אנשים אחרים בשכר או בתמורה אחרת כלשהי או שותפים בעסק המעסיק אחרים, בכלל זה בעלי משק חקלאי המעסיקים עובדים תמורת שכר.
- **עצמאים.** עובדים בעסק שלהם או במשק שלהם ואינם מעסיקים אחרים בשכר או בתמורה אחרת.

חברי קואופרטיבים. חברים בקואופרטיבים או באגודות שיתופיות המשתתפים ברווחים נוסף על שכרם, בכלל זה חברים במושב שיתופי.

חברי קיבוצים. חברי קיבוץ העובדים בקיבוץ ללא שכר (אם הם מקבלים שכר מהקיבוץ או ממעסיק מחוץ לקיבוץ הם נחשבים שכירים). כולל: חברי קיבוצים, מועמדים לחברות, קרובי חברים המתגוררים בקביעות בקיבוצים וקבוצות הכשרה.

בני משפחה ללא תשלום. אנשים שעבדו 15 שעות או יותר בשבוע הקובע בעסקי המשפחה שלהם, ללא שכר או תמורה כלשהי.

בסקר החברתי קובצו לקטגוריה אחת הקטגוריות "שכיר" (שכיר או חבר בקואופרטיב) "עצמאי" (עצמאי בעל עסק או מנהל חברה בע"מ); "אחר" (חבר קיבוץ או בן משפחה העובד ללא תשלום).²⁹

היקף משרה

עבודה בהיקף מלא. עובדים שעבדו 35 שעות או יותר בשבוע הקובע. מניין השעות כולל את השעות שהעובד עבד למעשה, בכלל זה שעות נוספות, עם או בלי תשלום, שעות המתנה ושעות הכנה הקשורות לעבודה, אפילו אם אינן מבוצעות במקום העבודה.

עבודה בהיקף חלקי. עובדים שעבדו בשבוע הקובע בין שעה אחת ל־34 שעות.³⁰

29 **נתונים שנתיים 2015**, הלשכה המרכזית לישראל.

30 **ש.ש.**

ענף כלכלי

הענף שאליו משתייך המפעל או המוסד. החל מ־2011 מחליף הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 2011 את הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 1993. הסיווג החדש מבוסס על המלצות האו"ם לסיווג האחיד של ענפי הכלכלה, בהתאמות למבנה המשק הישראלי. הלוחות שלהלן מבוססים על הסיווג לשנת 2011 (פירוט ענפי הכלכלה ותיאוריהם מופיעים באתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה).³¹

הכנסות ושכר

הכנסה חודשית ברוטו לשכיר. ההכנסה המתקבלת מחלוקה לשלושה של ההכנסה התלת־חודשית ברוטו הנסקרת בסקר.

הכנסה תלת־חודשית ברוטו היא ההכנסה לפני ניכויים ותשלום מסים מכל מקומות העבודה שבהם הועסק הנסקר תמורת שכר ומשכורת בשלושת החודשים שהסתיימו בחודש שלפני ביקור הסוקר. הכנסה זו כוללת את כל התוספות, כגון תשלום עבור שעות נוספות, דמי הבראה, ביגוד או פרמיות. ההכנסה התלת־חודשית תחולק לשלושה גם אצל שכירים שעבדו רק חודש אחד או שניים מתוך שלושת החודשים שלגביהם הם נסקרים. במקרים כאלה תהיה ההכנסה החודשית הממוצעת שחושבה להם נמוכה, בדרך כלל, מהמשכורת שהם קיבלו בפועל בחודשים שהם עבדו בהם.

הכנסה ברוטו לשכיר לשעת עבודה. ההכנסה המתקבלת מחלוקה של ההכנסה התלת־חודשית ברוטו בסך כל שעות העבודה בשלושת החודשים הנ"ל.³²

שכר ממוצע לחודש עבודה. תוצאת החלוקה של סכומי השכר ששולמו לשכירים במספר חודשי העבודה שעבדו בשנת המס המדווחת (שנה קלנדרית: ינואר-דצמבר).

שכר ממוצע לחודש בשנה. התוצאה המתקבלת מהחלוקה של סך כל השכר ששולם לשכירים במשך שנה ב־12 חודשי עבודה אפשריים בשנה. השכר הממוצע מייצג את רמת ההשתכרות של העובד השכיר בחישוב שנתי.

שכר ברוטו לחודש. כל התשלומים ברוטו ששולמו לעובד שכיר במשך החודש, כגון שכר יסוד, תוספות יוקר, תוספות ותק, מקדמות, תשלומים בעבור שעות נוספות, פרמיות, תגמולים, קצובות, מענקים ותוספות למיניהן (שוטפים או חד־פעמיים), כמו כוננויות, תורנויות, משכורת 13, קצובת נסיעה, גמול השכלה, גמול השתלמות, תשלומים בעבור אחזקת רכב או דמי הבראה. השכר ברוטו אינו כולל הוצאות נלוות שהמעסיק מפריש לקרנות (כגון קרנות פנסיה או ביטוח בעבור השכירים), למס מקביל או למס מעסיקים.³³

31 "הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 2011", אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

32 סקר הכנסות, אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

33 מרק רוזנברג, "סקרים תקופתיים: שכר והכנסות מעבודה לפי יישוב ומשתנים כלכליים שונים 2013", אתר המוסד לביטוח לאומי, אוקטובר 2015.

משפחת עובדים. משפחה (עם או בלי ילדים) שלפחות אחד מבני הזוג בה עובד בעבודה שכירה או עצמאית, או משפחה שיש בה הורה יחיד שאינו נשוי (רווק, אלמן או גרוש, עם או בלי ילדים) שיש לו הכנסה מעבודה שכירה או מעבודה עצמאית. ההכנסה המשפחתית כוללת את הכנסות בני הזוג או ההורה היחיד, בלי לצרף את הכנסותיהם של הילדים או את הכנסותיהם של בני משפחה אחרים, גם אם הם חיים במשק בית אחד.³⁴

להסברים על הסקר החברתי ראו להלן, חלק ההגדרות, פרק ה.

תמצית הממצאים

תעסוקת חרדים היא אחד ממוקדי הדיון הציבורי על מקומה של הקהילה החרדית בחברה הישראלית. פרק זה מראה שיש פערים עמוקים בשיעורי ההשתתפות בכוח העבודה, בשיעורי התעסוקה וברמת ההכנסה של פרטים ושל משקי בית חרדיים לעומת כלל האוכלוסייה ולעומת שאר האוכלוסייה היהודית.

שיעור ההשתתפות של האוכלוסייה החרדית בכוח העבודה עומד על 65%, לעומת 87% בקרב יהודים לא־חרדים. הפער בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה בולט יותר אצל הגברים – 53% בקרב חרדים לעומת 91% באוכלוסייה היהודית הלא־חרדית. אצל הנשים הפער בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה קטן יותר: 78% מהנשים החרדיות עובדות, לעומת 84% מהנשים היהודיות הלא־חרדיות. שיעור הבלתי מועסקים מקרב השייכים לגילאי כוח העבודה ירד בחדות בין השנים 2003 ל־2015 באוכלוסייה היהודית הלא־חרדית, לעומת ירידה מתונה יותר באוכלוסייה החרדית (לוח ד/1).

שיעור התעסוקה הוא הנתון המצוטט ביותר כאשר עוסקים בתעסוקת חרדים. וכך, שיעור התעסוקה של גברים חרדים עמד בשנת 2015 על 50%, לעומת 87% בקרב יהודים לא־חרדים; אצל הנשים החרדיות עמד שיעור התעסוקה על 73%, לעומת 81% אצל הנשים היהודיות הלא־חרדיות. עם זאת, בשנים 2003–2015 עלה שיעור התעסוקה במגזר החרדי בחדות – מ־36% ל־50% בקרב גברים ומ־51% ל־73% בקרב נשים (לוח ד/2).

פערים בין האוכלוסייה החרדית לכלל האוכלוסייה ניכרים גם בגובה ההכנסה – העובדים החרדים (נשים וגברים) הרוויחו בממוצע השנים 2013–2014 71% מן השכר הממוצע במשק. אצל הגברים הפער נובע בעיקר משכר שעתי נמוך (83% מכלל האוכלוסייה), ואילו אצל הנשים הוא נובע בעיקר מעבודה בחלקיות משרה (78% מכלל האוכלוסייה) (לוח ד/3). השוואה בין נתוני המוסד לביטוח לאומי על ארבע ערים חרדיות לבין הנתונים על כלל האוכלוסייה מעלה פערים גדולים יותר, ועל פיה ההכנסה הממוצעת של עובד חרדי היא 65% מההכנסה הממוצעת של כלל העובדים במשק (לוח ד/10). השילוב של שיעורי תעסוקה נמוכים – גם בקרב גברים וגם בקרב נשים – עם הכנסה נמוכה יחסית יוצר מצב שרמת

34 מאיה חושן, **השנתון הסטטיסטי לירושלים 2015**, מכון ירושלים לחקר ישראל.

ההכנסה של משק בית חרדי ממוצע בארבע הערים החרדיות הייתה ב־2013 46% מן ההכנסה הממוצעת בכלל משקי הבית בישראל (לוח ד/11).

הפערים בהיקפי התעסוקה בין חרדים ללא־חרדים מתבטאים בכך ש־38% מן העובדים החרדים עבדו בממוצע השנים 2013–2014 פחות מ־35 שעות בשבוע, לעומת 19% מכלל העובדים היהודים הלא־חרדים. הפער בשעות העבודה בולט בקרב נשים חרדיות יותר מאשר בקרב גברים חרדים: בעוד 59% מהנשים החרדיות עובדות פחות מ־35 שעות בשבוע, רק 24% מהנשים היהודיות הלא־חרדיות עובדות בהיקף דומה (לוחות ד/4, ד/5). 49% מהחרדים העובדים בהיקף חלקי מנמקים זאת באי־מצאת עבודה בהיקף מלא ובצורך לטפל בילדיהם, לעומת 29% באוכלוסייה היהודית הלא־חרדית הטוענים כך. לעומת זאת שיעור העובדים בהיקף מוגבל בשל אופייה של המשרה ובשל אי־רצון לעבוד בהיקף מלא הוא 28% – דומה לאוכלוסייה היהודית הלא־חרדית (25%) (לוח ד/6).

תחומי התעסוקה של עובדים חרדים שונים במידה רבה מאלו של יהודים לא־חרדים: 33% מן הגברים החרדים עובדים בחינוך ו־23% בתעשייה ובשירותים עסקיים, לעומת 5% ו־40% (בהתאמה) מהגברים היהודים הלא־חרדים. 53% מהמועסקות החרדיות עוסקות בחינוך, לעומת 18% מהנשים היהודיות הלא־חרדיות. שיעורן של נשים חרדיות בתעשייה ובשירותים עסקיים הוא 13%, ושל הנשים הלא־חרדיות – 23%. בשנים 2001–2011 חלה ירידה מ־64% ל־53% בשיעור הנשים החרדיות העוסקות בחינוך (לוח ד/7).

שיעור העצמאים מכלל העובדים במגזר החרדי נמוך משיעור העצמאים בקרב יהודים לא־חרדים (12% לעומת 15%). נעיר כי הפער קיים רק אצל הגברים. שיעור הנשים החרדיות העצמאיות, לעומתם, דומה לשיעור שאר הנשים היהודיות העצמאיות – 10% (לוח ד/8).

שיעור העובדים החרדים בעלי תכנית פנסיה קרוב מאוד לשיעור המקביל בכלל העובדים במשק – 86% מן המועסקים. בתחום זה חלה עלייה – מ־62% ל־86% – בשיעור העובדים החרדים בעלי תכנית פנסיה, בתקופה של שש שנים (לוח ד/9).

השוואה בין ארבע הערים החרדיות במגוון פרמטרים העלתה שהעיר אלעד ניצבת בראש מבחינת שיעורי התעסוקה ורמת ההכנסה הממוצעת של עובדיה, ואחריה – בסדר יורד – בני ברק, ביתר עילית ומודיעין עילית (לוחות ד/10, ד/11).

השתתפות בכוח העבודה (לוחות ד/1, ד/2)

תמונת מצב

שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בקרב האוכלוסייה החרדית בגילאי העבודה העיקריים (25–64) בשנת 2015 היה 65%, נמוך מהשיעור באוכלוסייה היהודית הלא־חרדית (87%). שיעור ההשתתפות בקרב גברים חרדים היה 53% – נמוך משיעורם בקרב הגברים היהודים הלא־חרדים (91%). בקרב הנשים הפערים היו קטנים יותר: נשים חרדיות – 78%; נשים יהודיות לא־חרדיות – 84%. שיעור ההשתתפות של הנשים החרדיות בכוח העבודה עלה על שיעור ההשתתפות של הנשים בכלל האוכלוסייה (75%).

מתוך המשתתפים בכוח העבודה, שיעור הבלתי מועסקים באוכלוסייה החרדית (6%) היה גבוה משיעור הבלתי מועסקים באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (4%). שיעור הבלתי מועסקים בקרב הגברים החרדים היה 7% ובקרב הנשים – 6%.

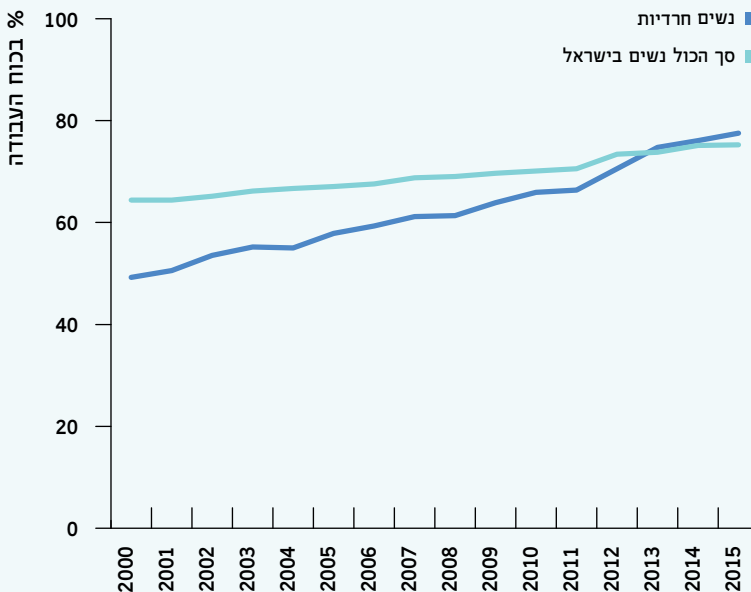
מגמות

כאשר בוחנים את המגמות בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה בשנים 2003-2015 ניכר לעין שהשינוי באוכלוסייה החרדית (מ-48% ל-65%) גדול מהשינוי באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (מ-80% ל-87%). שיעור ההשתתפות של גברים חרדים עלה באותן שנים מ-41% ל-54%, ושיעור ההשתתפות של נשים חרדיות מ-55% ל-78%. תופעה נוספת הראויה לציון היא שבעוד שבשנים 1995-2002 ירד שיעור ההשתתפות של הגברים החרדים בכוח העבודה, הוא נמצא מאז במגמת עלייה רצופה.

בשנים 2003-2015 חלה ירידה חדה בשיעור הבלתי מועסקים היהודים הלא-חרדים – מ-9% ל-4%, בעוד שבאוכלוסייה החרדית היא הייתה מתונה יותר (6%). כתוצאה מכך נוצר פער בין שתי קבוצות האוכלוסייה במשקלם היחסי של הבלתי מועסקים.

תרשים 1/ד

השתתפות בכוח העבודה של נשים בגילים 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2000-2015

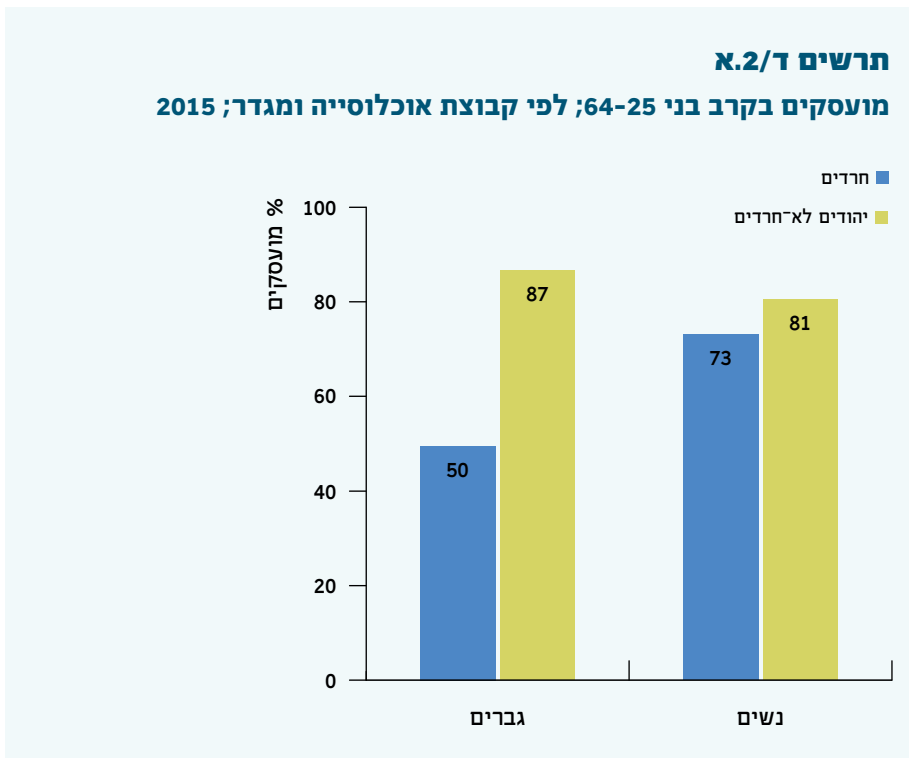


שיעורי תעסוקה (לוח ד/2)

תמונת מצב

שיעור התעסוקה באוכלוסייה החרדית בגילאי העבודה העיקריים (25-64) בשנת 2015 (61%) היה נמוך משיעור התעסוקה בקרב האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (84%) ומשיעור התעסוקה בכלל האוכלוסייה (77%).

שיעור התעסוקה בקרב גברים חרדים בשנת 2015 היה נמוך במידה רבה מזה שבקרב יהודים לא-חרדים: שיעור הגברים החרדים המועסקים עמד על 50%, לעומת 87% בקרב הגברים היהודים הלא-חרדים. הפערים בין נשים חרדיות לנשים לא-חרדיות קטנים בהרבה – שיעור הנשים החרדיות המועסקות היה 73%, לעומת 81% בקרב הנשים היהודיות הלא-חרדיות.



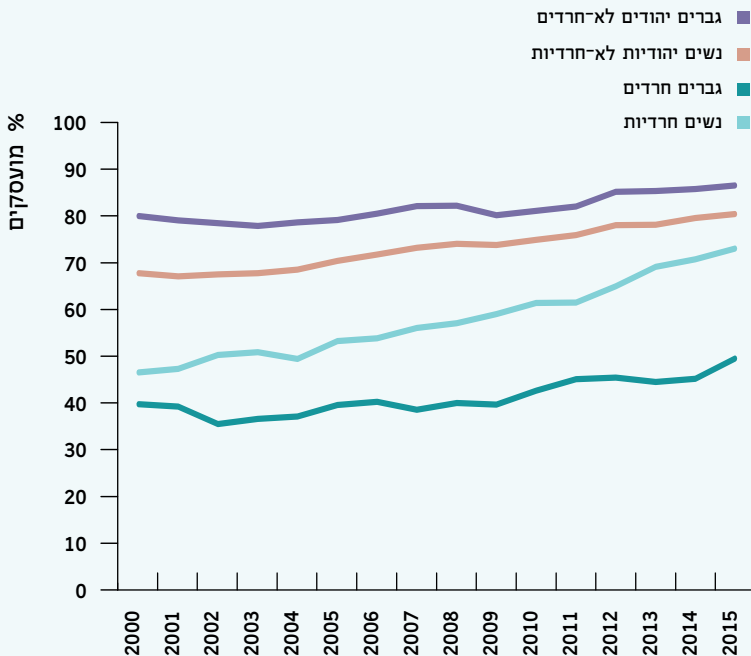
מגמות

שיעור התעסוקה הנמוך ביותר בקרב החרדים (42%) נרשם ב-2002 – 35% אצל הגברים ו-50% אצל הנשים. מאז חלה עלייה רצופה אצל שני המינים: אצל הגברים שיעור התעסוקה עלה ל-50% ואצל הנשים ל-73%. שנת 2015 התייחדה בכך שלראשונה מאז 1995 50% מן הגברים החרדים עובדים לפרנסתם.

מגמת העלייה בשיעורי התעסוקה אצל גברים חרדים ונשים חרדיות הייתה מתונה בשנים 2009-2003. כך, אצל גברים שיעור התעסוקה עלה מ-37% ל-40% ואצל נשים מ-51% ל-59%. מגמת העלייה בשיעורי התעסוקה בקרב חרדים התחזקה בשנים 2009-2015 – אצל הגברים נרשמה עלייה מ-40% ל-50% ואצל הנשים – מ-59% ל-73%.

חרשים ד/2.1

מועסקים בקרב בני 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2000-2015



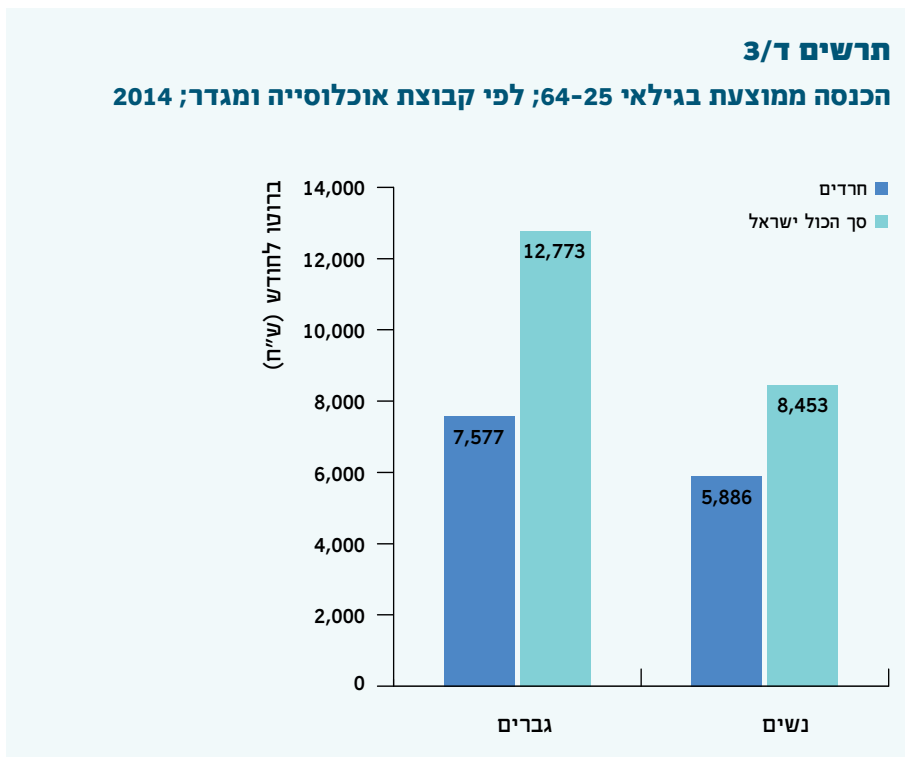
הכנסה (לוח ד/3)

תמונת מצב

בשנים 2013-2014 הייתה ההכנסה החודשית הממוצעת לנפש מעבודה שכירה באוכלוסייה החרדית 7,387 ש"ח – נמוכה ב-29% מההכנסה הממוצעת בכלל האוכלוסייה (10,382 ש"ח). הפער מוסבר בהיקף שעות העבודה במגזר החרדי – 83% מהיקף שעות העבודה בכלל האוכלוסייה ושכר שעתי העומד על 86% מכלל האוכלוסייה.

בשנים 2013-2014 ההכנסה הממוצעת החודשית של גברים חרדים הייתה 8,944 ש"ח, לעומת 12,452 ש"ח בכלל אוכלוסיית הגברים (72%). הנשים החרדיות השתכרו בממוצע 5,862

ש"ח בחודש, לעומת 8,260 ש"ח בכלל אוכלוסיית הנשים (71%). בקרב הגברים הפער נובע בעיקר משכר שעתי נמוך (83% מכלל הגברים) ואילו בקרב הנשים בעיקר בגלל חלקיות משרה (78% מכלל הנשים). לעומת זאת, שעות העבודה של גברים חרדים עומדות על 90% משעות העבודה של כלל הגברים, וכך גם רמת ההכנסה השעתיית של נשים חרדיות (90%) ביחס לכלל הנשים.



מגמות

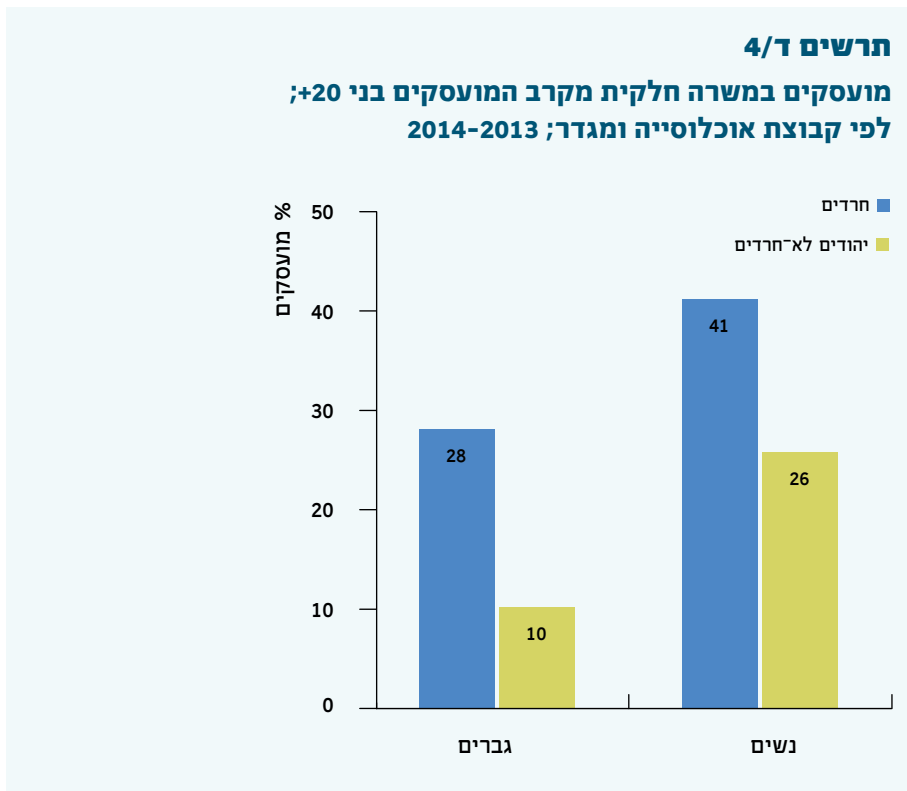
בשנת 2003 עמד שיעור ההכנסה של עובדים חרדים על 76% מכלל העובדים במשק, והוא ירד עד לשנת 2010 ל-70%. מאז ועד 2013-2014 הוא שומר על יציבות. בקרב הגברים החרדים חלה באותן שנים ירידה קלה בשיעור ההכנסה מכלל הגברים העובדים (מ-76% ל-72%), ואילו בקרב הנשים החרדיות חלה ירידה גדולה יותר בשיעור ההכנסה מכלל הנשים העובדות (מ-83% ל-71%).

היקף משרה (לוחות ד/4-ד/6)

תמונת מצב

שיעור החרדים שעבדו במשרה מלאה במוצע השנים 2013-2014 (64%) היה נמוך משיעור מי שעבדו במשרה מלאה באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (82%); שיעור החרדים שעבדו פחות מ-35 שעות שבועיות (36%) היה גבוה בהרבה משיעור מי שעבדו בהיקף שעות זה באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (18%).

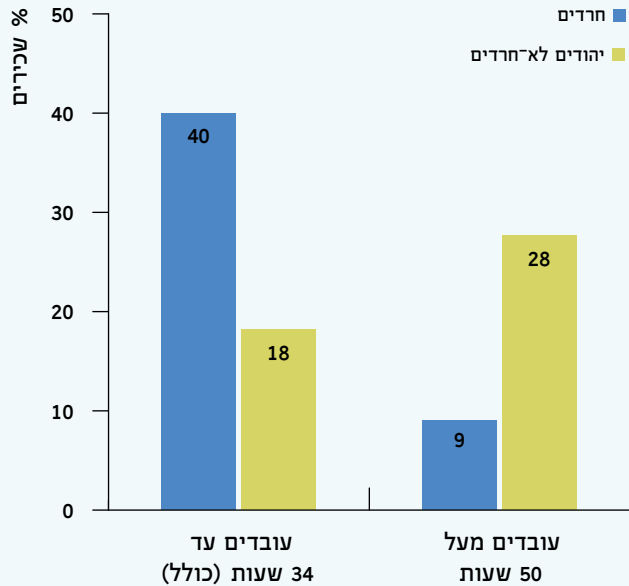
שיעור הגברים החרדים שעבדו במשרה מלאה (72%) היה נמוך במידה רבה מהשיעור באוכלוסיית הגברים הכללית (90%); הפער בהיקף העבודה ניכר גם אצל הנשים החרדיות, ש-59% מהן עבדו במשרה מלאה לעומת 76% מהנשים היהודיות הלא-חרדיות.



מלוח ד/5 עולה ששיעור החרדים (גברים ונשים) שעבדו למעלה מ-50 שעות שבועיות (9%) היה נמוך בהרבה משיעור מי שעבדו בהיקף שעות זה באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (28%); שיעור הגברים החרדים שעבדו למעלה מ-50 שעות שבועיות (17%) היה נמוך משיעורם בכלל האוכלוסייה (41%). שיעור הנשים החרדיות שעבדו למעלה מ-50 שעות שבועיות (3%) היה נמוך בהרבה משיעורן באוכלוסיית הנשים הלא-חרדיות (15%).

תרשים 5/ד

שעות עבודה של שכירים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2013-2014



מגמות

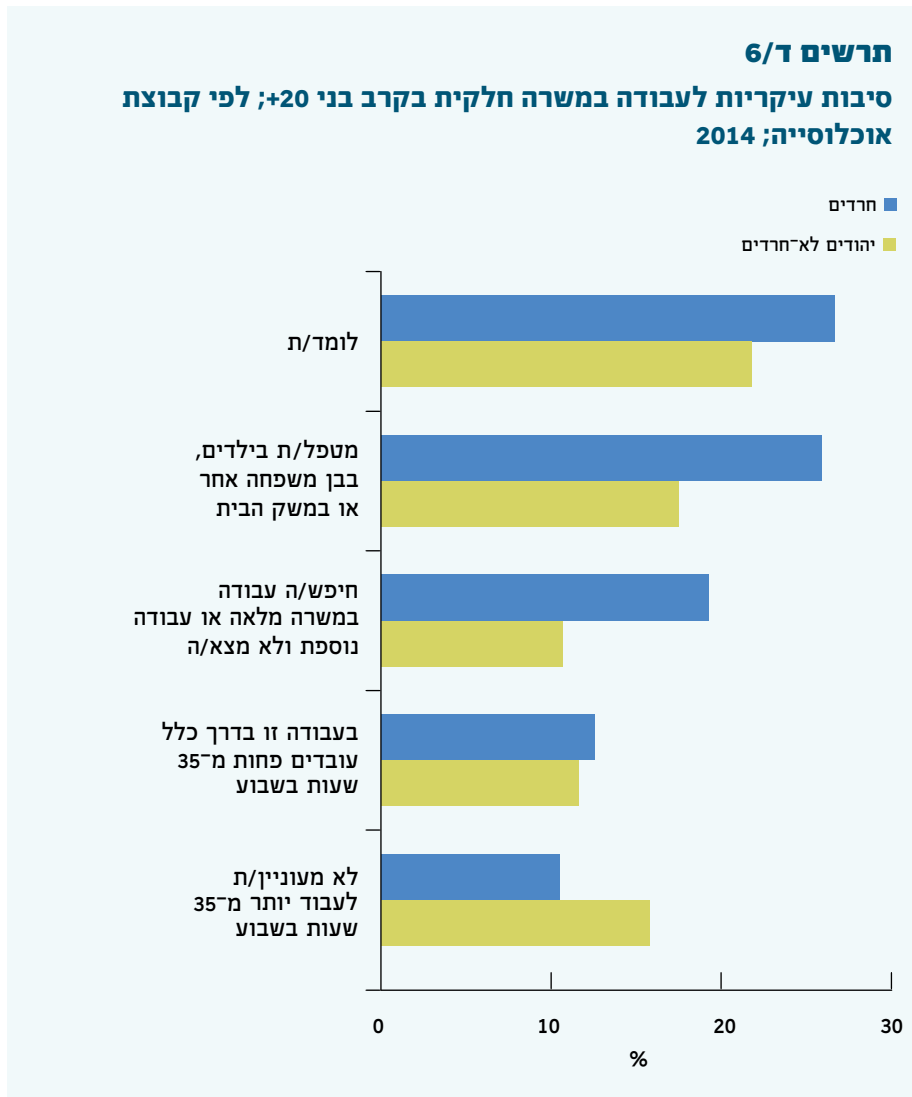
בשנים 2008-2014 לא חל שינוי בהיקף המשרה – לא של השכירים החרדים ולא של השכירים הלא-חרדים – והפערים בין שתי הקבוצות נותרו יציבים. אולם ניתן לראות שינוי בחלוקה הפנימית בין גברים חרדים לנשים חרדיות: באותן שנים ירד חלקם של גברים חרדים העובדים במשרה מלאה מ-75% ל-72%. לעומת זאת אצל הנשים החרדיות חלה עלייה בשיעור העובדות משרה מלאה – מ-54% ל-59%.

סיבות לעבודה במשרה חלקית (לוח ד/6)

תמונת מצב

עובדים במשרה חלקית נשאלו בסקר החברתי בשנים 2013-2014 מהן הסיבות העיקריות שלהם לעבוד במשרה חלקית. מתברר שהסיבות העיקריות של העובדים החרדים שונות מאלו של העובדים היהודים הלא-חרדים. בקרב העובדים החרדים שתי הסיבות המובילות היו: חיפוש עבודה במשרה מלאה או בעבודה נוספת ולא מצא (25% מהעובדים החרדים; 17% מהעובדים היהודים הלא-חרדים); מטפל בילדים, בבן משפחה אחר או במשק הבית (24% מהעובדים החרדים; 13% מהעובדים היהודים הלא-חרדים).

לעומת פערים אלו לא נמצא פער גדול בין חרדים ולא־חרדים בנימוק הקשור לאופי המשרה בעבודה הספציפית שבה הם עבדו (16% ו־13%, בהתאמה). שיעור דומה (12%) בשתי קבוצות האוכלוסייה נמצא גם בקרב מי שנמנעו מלעבוד יותר מ־34 שעות שבועיות. עם זאת שיעור החרדים שנמנעו מסיבות אחרות מעבודה במשרה מלאה היה נמוך מאוד: שיעור הנמנעים בגלל מחלה או מום (4%, לעומת 11%) ושיעור הנמנעים מפאת פנסיה או גיל מבוגר (1%, לעומת 9%).



מועסקים לפי ענף כלכלי (לוח ד/7)

תמונת מצב

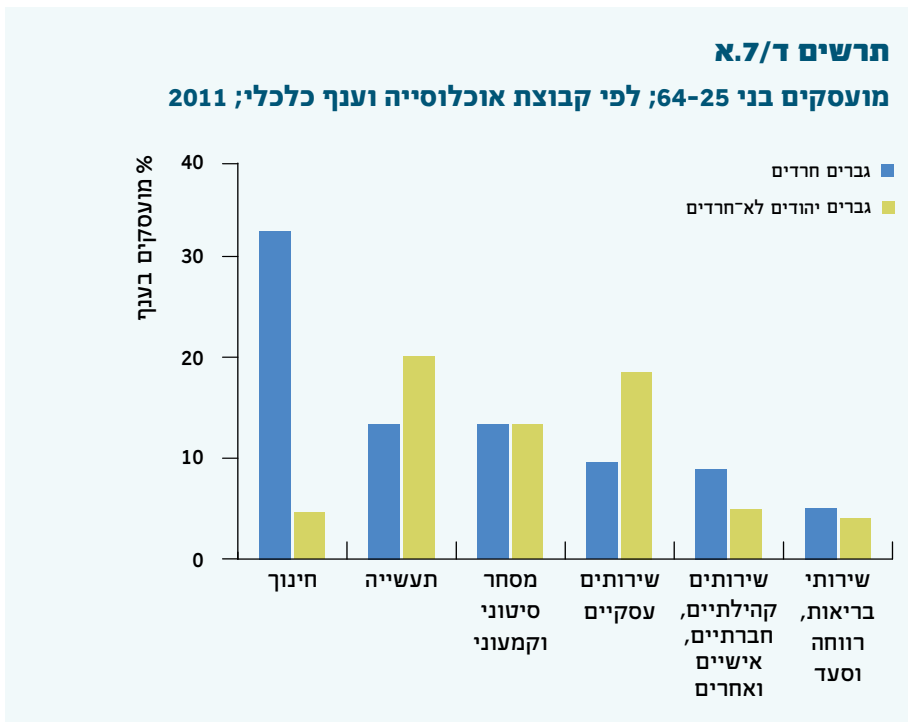
בשנת 2011 היו הבדלים גדולים בענפי התעסוקה ובשיעור המועסקים בהם בין עובדים חרדים לעובדים יהודים לא-חרדים.

וכך – שיעור הגברים החרדים שהועסקו בחינוך (33%) היה גבוה משיעור הגברים שהועסקו בתחום זה באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (5%); הענפים הבולטים אצל הגברים היהודים הלא-חרדים היו תעשייה (20%) ושירותים עסקיים (19%). שיעור המועסקים החרדים בענפים אלו היה 13% ו-10%, בהתאמה.

בקרב הנשים הפערים היו דומים: שיעור הנשים החרדיות שהועסקו בשירותים עסקיים ובתעשייה (13%) היה נמוך מאוד בהשוואה לעמיתותיהן היהודיות הלא-חרדיות (23%). לעומת זאת שיעור הנשים החרדיות שהועסקו בחינוך (53%) היה גבוה בהרבה משיעור המועסקות בתחום זה באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (18%).

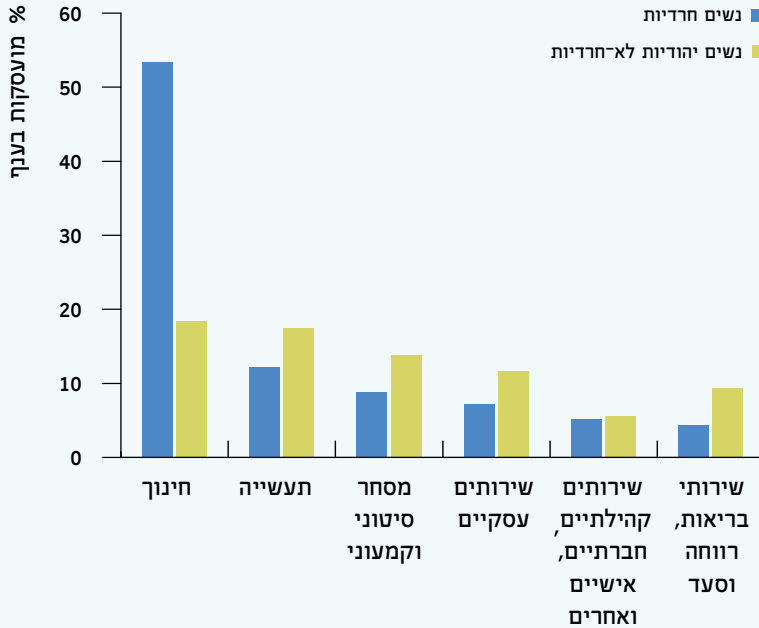
מגמות

בענפי התעסוקה של גברים חרדים לא חלו שינויים ניכרים בשנים 2001-2011. לעומת זאת בקרב הנשים החרדיות הגיוון התעסוקתי גדל, והדבר התבטא בירידה בשיעור המועסקות מקרבן בחינוך (מ-64% ל-53%) ובעלייה בשיעור המועסקות מקרבן בענפים אחרים.



תרשים ד/7.1

מועסקות בנות 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה וענף כלכלי; 2011



עצמאים (לוח ד/8)

תמונת מצב

שיעור העצמאים באוכלוסייה החרדית בממוצע השנים 2013-2014 (12%) נמוך במעט משיעורם של העצמאים באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (14%). הפער ניכר אצל הגברים, שכן שיעור העצמאים החרדים (14%) נמוך משיעורם בקרב הגברים היהודים הלא-חרדים (19%). לעומת זאת שיעור הנשים העצמאיות בקרב החרדיות שווה לשיעור העצמאיות בקרב היהודיות הלא-חרדיות (9%).

תרשים ד/8

עצמאים בקרב מועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2013-2014



מגמות

לא ניתן להצביע על שינויים בתחום זה בין השנים 2006 ל-2014.

תנאים סוציאליים בעבודה (לוח ד/9)

תמונת מצב

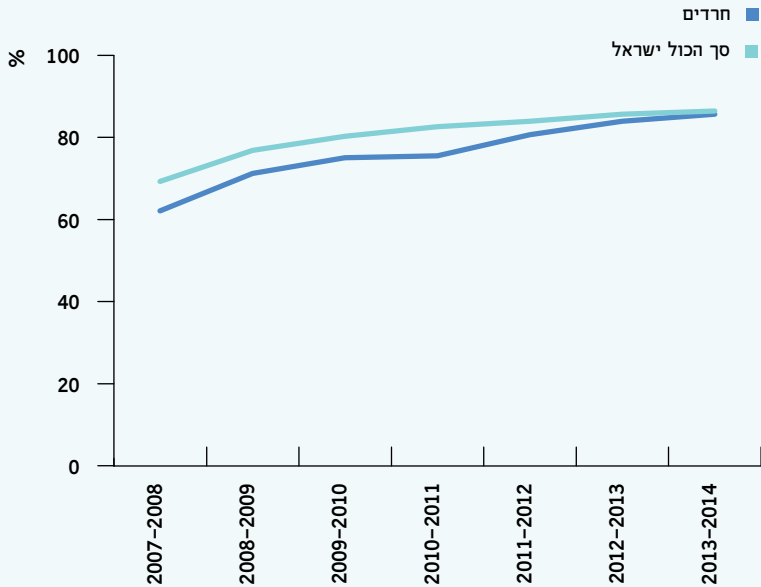
בשנים 2013-2014 היה שיעור העובדים החרדים בעלי תכנית פנסיה (86%) נמוך רק במעט משיעור בעלי תכנית פנסיה באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (89%) וזהה לשיעור בכלל האוכלוסייה (86%)

מגמות

בשנים 2008-2014 חלה עלייה ניכרת בשיעור העובדים החרדים בעלי תכנית פנסיה, וכן בשיעור של כלל המפרישים לפנסיה. אפשר להסביר זאת בצווי ההרחבה להפרשה לפנסיה חובה, שנכנסו לתוקף בינואר 2008. שינויים אלו גרמו לעלייה בשיעור העובדים החרדים בעלי תכנית פנסיה מ-62% בממוצע השנים 2007-2008 ל-86% בממוצע השנים 2013-2014. עלייה מתונה יותר נרשמה בשיעור העובדים היהודים הלא-חרדים המחזיקים בתכנית פנסיה באותן שנים – מ-73% ל-89%. וכך, הפער בין העובדים החרדים בעלי תכנית פנסיה לבין העובדים היהודים הלא-חרדים בעלי תכנית פנסיה, שעמד על 11 נקודות אחוז, הצטמצם ל-3 נקודות אחוז.

תרשים ד/9

עבודה הכוללת תכנית פנסיה בקרב מועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2007



שכר עובדים לפי יישוב (לוחות ד/10, ד/11)

על פי נתוני המוסד לביטוח לאומי, רמת ההכנסה של שכירים לחודש בשנה בארבע הערים החרדיות בני ברק, אלעד, מודיעין עילית וביתר עילית בשנים 2012-2013 הייתה נמוכה ביותר מ־3,000 ש"ח מזו של השכירים בכלל האוכלוסייה.³⁵ שכרם לחודש בשנה של גברים שכירים בכלל האוכלוסייה היה גבוה ב־3,897 ש"ח משכרם של גברים שכירים ביישובים החרדיים; שכרן לחודש בשנה של הנשים השכירות בכלל האוכלוסייה היה גבוה ב־1,965 ש"ח משכרן של הנשים השכירות ביישובים החרדיים.

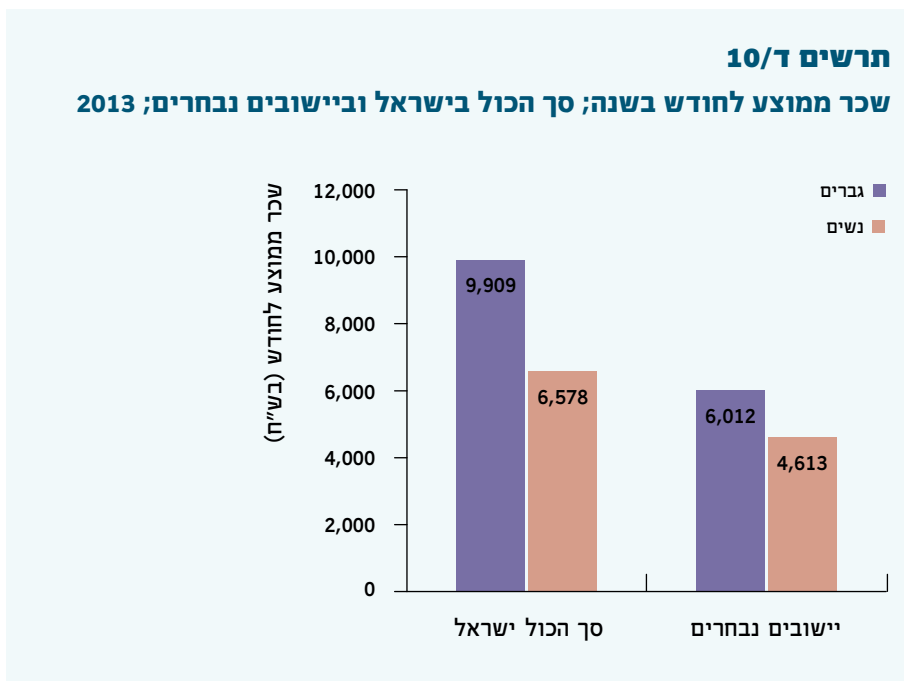
מתוך ארבע הערים הנבחרות לעיל ההכנסה הממוצעת לחודש בשנה הגבוהה ביותר ליחיד הייתה בשנים אלו באלעד (5,808 ש"ח), ואחריה בבני ברק (5,330 ש"ח). משכורת שכיר

35 לשם השוואה ראו את נתוני הלמ"ס בלוח 3 לפרק זה. יש להעיר כי נתוני המוסד לביטוח לאומי כוללים את כלל העובדים ביישובים אלו (גם מי שמתחת לגיל 25 וגם מי שמעל גיל 64) ואת כלל המתגוררים ביישובים אלו בלי קשר לשאלה אם הם חרדים אם לאו. מנגד, נתוני הלמ"ס מבוססים על הגדרת המועצה הלאומית לכלכלה לחרדיות, הכוללת מוסד לימודים אחרון או מגורים ביישוב חרדי.

לחודש בשנה באלעד הייתה גבוהה ב-31% מהמשכורת לשכיר במודיעין עילית. יש לציין כי באלעד ובבני ברק יש מספר לא מבוטל של תושבים לא-חרדים.

ההכנסה הממוצעת לחודש בשנה של גברים בביתר עילית (5,479 ש"ח) בשנים אלו הייתה גבוהה במעט מההכנסה הממוצעת של גברים במודיעין עילית (5,053 ש"ח), ולהפך: ההכנסה הממוצעת לחודש בשנה של הנשים העובדות במודיעין עילית (4,122 ש"ח) הייתה גבוהה מההכנסה הממוצעת של הנשים בביתר עילית (3,752 ש"ח). אפשר להסביר זאת באופי השונה של הערים: ביתר עילית, המאופיינת כעיר חסידית, מאפשרת לגברים לצאת לעבודה ביתר קלות מן הגברים הליטאים במודיעין עילית. לעומת זאת במודיעין עילית תעסוקת הנשים ממוסדת ומאורגנת באזורי תעסוקה.

בשנת 2013 נרשמה עלייה של 2.8% בשכר הממוצע לחודש של שכירים ביישובים החרדיים בהשוואה לשנת 2012, ובדומה לעלייה שנרשמה בכלל האוכלוסייה (2.9%). שיעור השינוי בשכר הממוצע לחודש בשנה של הנשים ביישובים החרדיים (3.8%) היה גבוה מזה שבקרב הגברים החרדים (1.5%).

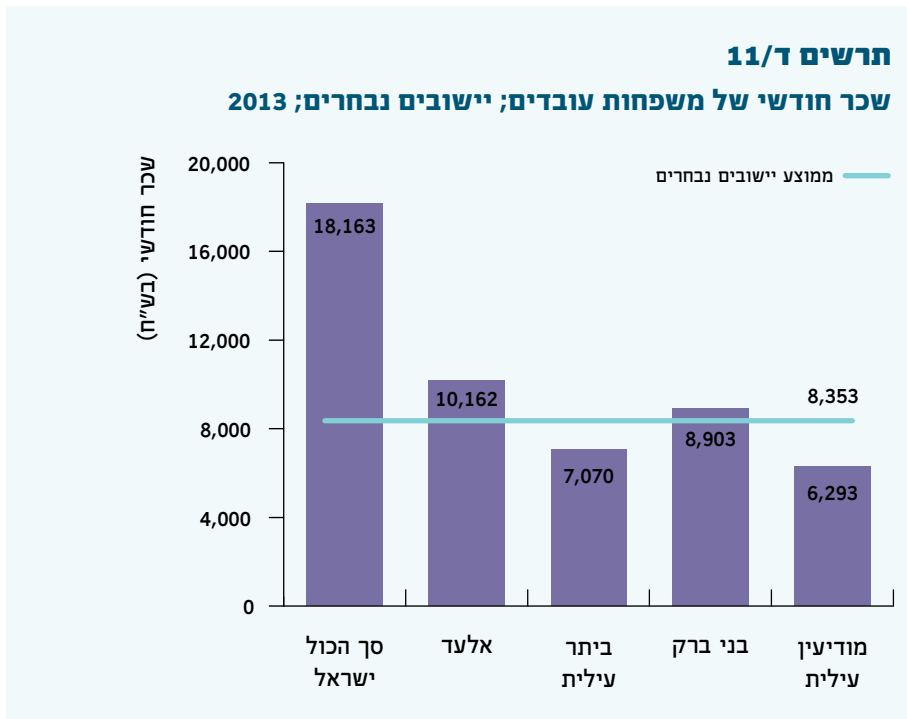


שכר ממוצע של משפחות עובדים (לוח ד/11)

תמונת מצב

ההכנסה הממוצעת מעבודה בשנת 2013 של משקי בית בישראל (18,163 ש"ח לחודש בשנה) הייתה גבוהה ב-117% מההכנסה הממוצעת מעבודה של משקי בית ביישובים החרדיים הנבחרים (8,353 ש"ח לחודש בשנה).³⁶ רמת ההכנסה הנמוכה ביישובים הנבחרים נובעת משיעורי תעסוקה נמוכים, שעות עבודה מעטות יחסית ומהכנסה נמוכה יחסית בקרב הגברים החרדים והנשים החרדיות ומסבירה את שיעורי העוני הגבוהים במגזר החרדי. ועוד: משקי הבית החרדיים גדולים ממשקי הבית בכלל האוכלוסייה, והדבר מגדיל את הפער בהכנסה לנפש בין משקי הבית.

העיר אלעד הייתה היישוב שבו רמת ההכנסה של משקי הבית ביישובים החרדיים הנבחרים הייתה הגבוהה ביותר (10,162 ש"ח). מודיעין עילית הייתה היישוב שרמת ההכנסה בו הייתה הנמוכה מכל היישובים הנבחרים (6,293 ש"ח), אך היא גם הייתה היישוב שבו שיעור השינוי בהכנסה בשנים 2012-2013 היה הגדול ביותר (9%).



36 ראו לעיל בסעיף "המתודולוגיה" (עמ' 15) בעניין הפער בין נתוני המוסד לביטוח לאומי לנתוני הלמ"ס.

לוח ד/1

כוח העבודה בקרב בני 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 1995-2015

אחוזים

שנים	סך הכול ישראל			חרדים ¹			יהודים לא-חרדים		
	השתתפות בכוח העבודה		מזה:	השתתפות בכוח העבודה		מזה:	השתתפות בכוח העבודה		מזה:
	בלתי מועסקים	מועסקים		בלתי מועסקים	מועסקים		בלתי מועסקים	מועסקים	
סך הכול									
1995	72	95	5	51	95	5	77	95	5
1996	72	95	5	52	95	5	77	94	6
1997	72	94	6	47	97	3	77	94	6
1998	72	93	7	47	95	5	77	93	7
1999	73	92	8	47	92	8	78	93	7
2000	73	93	7	46	93	7	79	93	7
2001	73	92	8	46	94	6	79	92	8
2002	73	91	9	46	92	8	79	92	8
2003	74	91	9	48	91	9	80	91	9
2004	74	91	9	48	89	11	80	91	9
2005	74	92	8	51	91	9	81	93	7
2006	74	93	7	52	90	10	81	94	6
2007	75	94	6	52	91	9	82	95	5
2008	76	95	5	52	93	7	82	95	5
2009	76	93	7	53	92	8	82	94	6
2010	76	94	6	56	92	8	83	95	5
2011	77	95	5	57	93	7	83	95	5
2012	79	94	6	60	91	9	86	95	5
2013	79	95	5	61	92	8	86	95	5
2014	80	95	5	62	92	8	87	95	5
2015	81	95	5	65	94	6	87	96	4

1 חרדים לפי מוסד לימודים אחרון ו/או מגורים ביישובי הגרעין החרדיים: רכסים, כפר חב"ד, ביתר עילית, כוכב יעקב, מודעין עילית, קרית יערים, עמנואל, מיצד (אספר), מתתיהו ואלומה.

יהודים לא־חרדים			חרדים ¹			סך הכול ישראל			שנים
מזה:		השתתפות בכוח העבודה	מזה:		השתתפות בכוח העבודה	מזה:		השתתפות בכוח העבודה	
בלתי מועסקים	מועסקים		בלתי מועסקים	מועסקים		בלתי מועסקים	מועסקים		
4	96	87	4	96	51	4	96	84	1995
5	95	86	5	95	51	5	95	83	1996
6	94	85	4	96	44	6	94	83	1997
6	94	85	5	95	44	7	93	82	1998
7	93	85	8	92	43	7	93	82	1999
6	94	85	9	91	44	7	93	82	2000
7	93	85	5	95	41	8	92	82	2001
8	92	85	9	91	39	9	91	81	2002
8	92	85	10	90	41	9	91	81	2003
8	92	85	13	87	42	8	92	82	2004
7	93	85	11	89	44	8	92	81	2005
6	94	86	11	89	45	7	93	82	2006
5	95	86	10	90	43	6	94	82	2007
5	95	86	7	93	43	5	95	83	2008
6	94	86	10	90	44	7	93	82	2009
6	94	86	10	90	47	6	94	82	2010
5	95	87	7	93	48	5	95	83	2011
5	95	90	10	90	50	6	94	86	2012
5	95	90	8	92	48	5	95	85	2013
5	95	90	10	90	50	5	95	86	2014
4	96	91	7	93	53	4	96	86	2015

גברים



1 חרדים לפי מוסד לימודים אחרון ו/או מגורים ביישובי הגרעין החרדיים: רכסים, כפר חב"ד, ביתר עילית, כוכב יעקב, מודעין עילית, קרית יערים, עמנואל, מיצד (אספר), מתתיהו ואלומה.

יהודים לא־חרדים			חרדים ¹			סך הכול ישראל			שנים
מזה:		השתתפות בכוח העבודה	מזה:		השתתפות בכוח העבודה	מזה:		השתתפות בכוח העבודה	
בלתי מועסקים	מועסקים		בלתי מועסקים	מועסקים		בלתי מועסקים	מועסקים		
7	93	69	6	94	51	7	93	60	1995
6	94	69	6	94	53	6	94	61	1996
7	93	69	3	97	50	7	93	61	1997
7	93	70	5	95	50	8	92	62	1998
8	92	72	7	93	52	8	92	63	1999
7	93	73	5	95	49	8	92	64	2000
8	92	73	6	94	51	8	92	64	2001
9	91	74	6	94	54	9	91	65	2002
10	90	75	8	92	55	9	91	66	2003
10	90	76	10	90	55	10	90	67	2004
8	92	76	8	92	58	8	92	67	2005
7	93	77	9	91	59	7	93	68	2006
6	94	78	8	92	61	6	94	69	2007
5	95	78	7	93	61	5	95	69	2008
6	94	79	8	92	64	7	93	70	2009
5	95	79	7	93	66	6	94	70	2010
5	95	80	7	93	66	5	95	71	2011
5	95	82	8	92	71	6	94	73	2012
5	95	82	8	92	75	5	95	74	2013
5	95	84	7	93	76	5	95	75	2014
4	96	84	6	94	78	5	95	75	2015

נשים

1 חרדים לפי מוסד לימודים אחרון ו/או מגורים ביישובי הגרעין החרדיים: רכסים, כפר חב"ד, ביתר עילית, כוכב יעקב, מודעין עילית, קרית יערים, עמנואל, מיצד (אספר), מתתיהו ואלומה.

תעסוקה בקרב בני 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 1995-2015

אחוזים

שנים	סך הכול			גברים			נשים		
	סך הכול ישראל	חרדים ¹	יהודים לא-חרדים	סך הכול ישראל	חרדים ¹	יהודים לא-חרדים	סך הכול ישראל	חרדים ¹	יהודים לא-חרדים
1995	68	48	73	81	48	83	56	48	64
1996	68	49	73	79	49	82	57	50	64
1997	67	45	72	78	43	81	57	49	64
1998	67	45	72	77	42	80	57	48	65
1999	67	44	73	76	40	79	58	48	66
2000	68	43	74	76	40	80	59	47	68
2001	67	43	73	75	39	79	59	47	67
2002	67	42	73	74	35	79	59	50	68
2003	67	43	73	74	37	78	60	51	68
2004	67	43	73	75	37	79	60	49	69
2005	68	46	75	75	40	79	62	53	70
2006	69	47	76	76	40	81	63	54	72
2007	71	47	78	78	39	82	64	56	73
2008	72	48	78	78	40	82	65	57	74
2009	71	49	77	76	40	80	65	59	74
2010	72	52	78	77	43	81	66	61	75
2011	73	53	79	79	45	82	67	62	76
2012	75	55	82	81	45	85	69	65	78
2013	75	56	82	81	45	85	70	69	78
2014	76	57	83	81	45	86	71	71	80
2015	77	61	84	82	50	87	72	73	81

1 חרדים לפי מוסד לימודים אחרון 1/או מגורים ביישובי הגרעין החרדיים: רכסים, כפר חב"ד, ביתר עילית, כוכב יעקב, מודעין עילית, קרית יערים, עמנואל, מיצד (אספר), מתתיהו ואלומה.

לוח ד/3

הכנסה חציונית וממוצעת מעבודה שכירה; גילאי 25-64; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר

שקלים חדשים

שנים	סך הכול		גברים		נשים	
	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹
הכנסה ממוצעת ברוטו לחודש						
1997	5,956	5,019	7,248	5,939	4,403	3,389
1998	6,329	5,427	7,696	6,361	4,703	3,902
1999	6,824	5,530	8,360	6,099	5,052	4,788
2000	7,249	4,899	8,835	5,634	5,455	3,837
2001	7,586	5,299	9,339	6,318	5,618	4,352
2002	7,659	6,055	9,378	7,061	5,740	5,143
2003	7,428	5,632	9,016	6,900	5,639	4,658
2004	7,545	5,921	9,121	7,534	5,805	4,631
2005	7,634	5,121	9,251	6,260	5,866	4,319
2006	7,817	5,499	9,433	6,706	6,029	4,516
2007	8,286	5,644	9,979	6,855	6,457	4,786
2008	8,577	5,952	10,412	7,551	6,582	4,930
2009	8,569	5,751	10,206	6,935	6,819	4,923
2010	8,729	6,269	10,417	7,588	6,913	5,263
2011	8,907	6,295	10,615	7,557	7,114	5,368
2012	9,857	6,824	11,805	9,455	7,810	5,284
2013	10,122	8,172	12,130	10,310	8,066	5,838
2014	10,641	6,601	12,773	7,577	8,453	5,886



1 החרדים לפי סוג מוסד אחרון ויישובים חרדיים – בני ברק, קריית ספר ואלעד.

נשים		גברים		סך הכול		שנים
חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	
הכנסה ממוצעת ברוטו לשעה						
26	30	33	36	31	34	1997
39	32	39	39	36	36	1998
36	34	35	42	36	39	1999
32	37	32	44	32	41	2000
35	37	38	47	36	43	2001
41	39	41	48	41	44	2002
41	38	42	46	42	43	2003
40	39	42	46	41	43	2004
38	39	38	47	38	44	2005
38	40	42	48	40	45	2006
40	43	40	51	40	47	2007
42	44	44	53	43	49	2008
39	45	42	53	41	50	2009
44	45	47	54	46	50	2010
43	46	45	55	44	51	2011
42	49	54	60	47	55	2012
47	52	58	61	54	57	2013
48	54	47	65	47	60	2014



1 החרדים לפי סוג מוסד אחרון ויישובים חרדיים – בני ברק, קריית ספר ואלעד.

שנים	סך הכול		גברים		נשים	
	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹
הכנסה חציונית ברוטו לחודש						
1997	4,464	3,831	5,459	4,542	3,487	3,232
1998	4,762	4,349	5,778	4,921	3,757	4,198
1999	5,100	4,271	6,196	5,007	4,041	3,643
2000	5,338	4,227	6,538	4,766	4,252	3,011
2001	5,566	4,574	6,922	4,883	4,427	3,735
2002	5,693	4,950	6,835	5,411	4,584	4,224
2003	5,561	4,443	6,799	5,171	4,521	4,047
2004	5,735	4,647	6,920	5,313	4,646	4,009
2005	5,659	4,418	6,859	5,198	4,666	3,843
2006	5,809	4,335	6,916	5,188	4,730	3,691
2007	6,069	4,885	7,148	6,081	5,069	4,269
2008	6,255	4,862	7,474	5,599	5,201	4,288
2009	6,334	4,846	7,460	5,407	5,311	4,250
2010	6,486	5,071	7,650	5,590	5,463	4,681
2011	6,709	5,057	7,890	5,841	5,615	4,638
2012	7,186	5,510	8,483	7,602	5,962	4,685
2013	7,464	6,120	8,821	6,837	6,292	5,061
2014	7,864	5,506	9,259	6,104	6,577	4,865



1 החרדים לפי סוג מוסד אחרון ויישובים חרדיים – בני ברק, קריית ספר ואלעד.

נשים		גברים		סך הכול		שנים
חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	חרדים ¹	סך הכול ישראל	
הכנסה חציונית ברוטו לשעה						
22	24	28	28	27	26	1997
33	26	29	30	31	28	1998
32	28	29	31	30	30	1999
27	29	27	33	27	31	2000
31	30	32	35	32	33	2001
36	31	33	35	35	33	2002
36	31	33	35	35	33	2003
36	32	34	35	35	33	2004
33	31	31	35	32	33	2005
32	32	34	35	33	34	2006
36	34	34	37	35	35	2007
36	35	35	38	35	36	2008
35	36	34	39	34	37	2009
39	36	37	40	39	38	2010
37	37	37	40	37	39	2011
36	40	40	44	38	42	2012
44	41	41	44	42	43	2013
41	43	40	47	41	45	2014

1 החרדים לפי סוג מוסד אחרון ויישובים חרדיים – בני ברק, קריית ספר ואלעד.

לוח ד/4

מועסקים במשרה חלקית מקרב המועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2014-2008

אחוזים

לא-חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו-שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
סך הכול				
18	37	19	19	2009-2008
19	38	20	20	2010-2009
19	41	20	20	2011-2010
19	41	20	20	2012-2011
18	38	20	19	2013-2012
18	36	19	19	2014-2013
גברים				
10	25	10	10	2009-2008
11	25	12	11	2010-2009
11	27	11	11	2011-2010
10	26	11	10	2012-2011
11	25	12	11	2013-2012
10	28	11	10	2014-2013
נשים				
27	46	29	29	2009-2008
28	47	29	30	2010-2009
28	49	30	30	2011-2010
28	51	30	30	2012-2011
26	47	28	29	2013-2012
26	41	27	28	2014-2013

לוח ד/5

שכירים בני 20+ העובדים מעל 50 שעות בשבוע;
לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2014-2009

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
סך הכול				
29.3	8.0	27.8	27.9	2010-2009
29.1	6.7	27.7	27.5	2011-2010
29.6	8.2	28.0	27.8	2012-2011
28.5	8.6	26.9	26.5	2013-2012
27.7	9.0	26.3	25.1	2014-2013

גברים

44.4	18.9	43.0	41.6	2010-2009
44.3	14.3	42.8	40.9	2011-2010
45.5	17.8	43.8	41.9	2012-2011
43.4	19.0	41.7	39.8	2013-2012
41.2	16.9	39.6	36.5	2014-2013

נשים

15.1	2.1	14.0	14.0	2010-2009
14.6	2.5	13.7	13.6	2011-2010
15.0	2.1	13.9	13.7	2012-2011
14.8	1.6	13.6	13.2	2013-2012
14.9	3.4	14.0	13.3	2014-2013

לוח ד/6

סיבות לעבודה במשרה חלקית¹ בקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014

אחוזים

		יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	סיבות לעבודה במשרה חלקית
לא־חרדים	חרדים	סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
100	100	100	100	סך הכול
11	19	12	14	חיפשה/ עבודה במשרה מלאה או עבודה נוספת ולא מצאה
17	26	19	18	מטפלות/ בילדים, בבן משפחה אחר או במשק הבית שלך
22	27	22	21	לומדת
12	13	12	12	בעבודה זו בדרך כלל עובדים פחות מ־35 שעות בשבוע
16	10	15	14	לא מעוניין/ת לעבוד יותר מ־35 שעות בשבוע
11	0	10	11	לא יכול/ה לעבוד יותר מסיבות של מחלה, מום או נכות
11	5	10	9	פנסיה, גיל מבוגר
1	0	1	1	סיבה אחרת

1 פחות מ־35 שעות בשבוע.

מועסקים בגילאי 25-64; לפי ענף כלכלי, קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2011, 2009, 2006

אחוזים

ענפים	שנים	גברים						נשים	ענפים	
		מזה: יהודים			סך הכול ישראלי ¹	מזה: יהודיות				
		סך הכול	חרדים	לא-חרדים		סך הכול	חרדיות			לא-חרדיות
חקלאות	2001	3.0	2.9	2.1	2.5	0.6	0.5	0.5		
	2006	2.8	2.6	1.9	2.3	0.6	0.6	0.6		
	2009	2.6	2.4	0.6	2.2	0.7	0.6	0.7		
	2011	2.2	2.2	0.3	2.0	0.6	0.5	0.5		
תעשייה	2001	23.3	23.9	14.9	25.7	10.6	10.0	11.4		
	2006	21.3	21.9	18.1	23.2	9.3	9.2	10.4		
	2009	20.0	20.3	12.8	22.1	8.9	8.7	10.3		
	2011	19.0	19.1	13.4	20.1	8.5	8.4	9.4		
חשמל ומים	2001	1.3	1.5	0.8	1.4	0.4	0.4	0.4		
	2006	1.1	1.3	0.3	1.4	0.3	0.3	0.3		
	2009	0.9	1.0	0.3	1.1	0.4	0.4	0.4		
	2011	1.2	1.3	0.4	1.4	0.3	0.4	0.4		
בינוי	2001	8.8	6.4	3.1	7.1	0.9	0.9	1.0		
	2006	9.2	5.8	2.9	6.2	0.7	0.8	0.9		
	2009	9.1	5.7	3.8	6.1	0.7	0.7	0.8		
	2011	9.7	5.7	2.2	6.2	0.7	0.7	0.8		
מסחר סטוני וקמעוני ²	2001	14.4	13.8	12.0	13.0	11.9	11.7	11.5		
	2006	14.2	13.6	11.5	13.2	12.0	11.8	11.7		
	2009	14.8	14.3	11.3	13.9	11.8	11.7	11.4		
	2011	14.7	14.1	13.3	13.3	12.2	12.0	11.7		
שירותי אירוח ואוכל	2001	4.8	4.1	3.1	3.6	3.7	3.6	2.9		
	2006	5.3	5.1	2.8	3.9	4.2	4.2	2.7		
	2009	5.2	4.7	4.1	3.6	4.0	4.0	2.7		
	2011	5.0	4.8	3.2	3.8	4.3	4.3	3.0		

1 כולל "ארגונים וגופים חוץ-מדינתיים" וענף כלכלי לא ידוע וכולל "אחרים".
 2 מסחר סטוני וקמעוני, תיקון כלי רכב ממונעים, אופנועים, קטנועים וטובין לשימוש אישי וביתי.

			נשים				גברים	שנים	ענפים		
מזה: יהודיות				סך הכול ישראלי	מזה: יהודים					סך הכול ישראלי	
לא־חרדיות	חרדיות	סך הכול			לא־חרדים	חרדים					סך הכול
3.8	1.0	4.2	4.0	9.0	3.5	9.0	8.8	2001	תחבורה, החסנה, תקשורת		
4.1	1.2	4.4	4.2	9.4	4.2	9.1	8.9	2006			
4.3	1.0	4.5	4.3	8.6	4.0	8.9	8.6	2009			
4.2	1.1	4.5	4.4	8.8	3.9	8.7	8.6	2011			
4.4	2.1	4.6	4.4	2.8	2.0	2.9	2.4	2001	בנקאות, ביטוח, פיננסים		
4.9	2.3	4.7	4.4	2.9	2.9	3.0	2.6	2006			
5.6	1.2	5.4	5.0	3.2	2.8	3.3	2.8	2009			
5.4	1.3	5.3	4.9	3.7	2.0	3.7	3.1	2011			
12.4	5.6	12.1	11.8	14.2	6.6	14.3	12.7	2001	שירותים עסקיים		
13.4	6.8	12.7	12.4	17.4	6.3	17.2	15.2	2006			
14.2	6.1	13.6	13.1	18.2	9.3	18.0	16.0	2009			
13.8	8.8	13.1	12.6	18.5	9.6	18.5	16.0	2011			
5.5	2.6	5.6	5.3	6.5	6.5	6.5	5.9	2001	מינהל ציבורי		
4.6	3.2	4.6	4.4	5.3	3.2	5.1	4.7	2006			
5.4	2.6	5.2	4.8	5.1	5.3	5.2	4.6	2009			
4.6	2.6	4.6	4.3	6.1	3.5	6.1	5.4	2011			
19.2	64.2	20.9	21.1	4.6	29.8	5.3	5.4	2001	חינוך		
18.6	55.9	20.5	21.3	4.6	29.2	5.6	5.4	2006			
17.2	57.0	19.5	20.6	4.8	31.3	5.9	5.7	2009			
18.5	53.4	20.4	21.1	4.6	32.5	5.9	5.6	2011			
17.6	8.9	16.6	16.5	4.4	4.1	4.5	4.5	2001	שירותי בריאות, רווחה וסעד		
18.1	12.5	17.1	17.2	4.6	5.0	4.5	4.4	2006			
17.4	14.3	16.8	16.8	4.5	3.6	4.5	4.4	2009			
17.4	12.2	16.7	17.1	4.0	5.0	4.2	4.2	2011			
4.9	3.7	5.3	5.2	4.1	10.3	4.7	4.4	2001	שירותים קהילתיים, חברתיים, אישיים ואחרים		
5.1	5.2	5.6	5.5	4.4	10.6	5.0	4.6	2006			
5.3	5.1	5.5	5.4	4.8	10.2	5.3	4.8	2009			
5.5	5.2	5.7	5.6	4.9	9.0	5.3	4.8	2011			
3.8	1.1	3.4	3.4	0.3	0.5	0.2	0.2	2001	שירותים למשקי בית על ידי פרטים		
3.9	3.2	3.5	3.5	0.3	1.0	0.3	0.3	2006			
3.6	3.3	3.5	3.5	0.3	0.0	0.4	0.3	2009			
3.5	2.0	3.3	3.3	0.4	0.5	0.3	0.3	2011			

1 כולל "ארגונים וגופים חוץ־מדינתיים" וענף כלכלי לא ידוע וכולל "אחרים".

לוח ד/8

עצמאים בקרב מועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2005-2014

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		

סך הכול

14	9	14	14	2006-2005
13	12	13	13	2007-2006
14	12	14	14	2008-2007
15	11	15	14	2009-2008
15	14	15	14	2010-2009
14	13	14	14	2011-2010
14	10	14	13	2012-2011
15	12	14	14	2013-2012
14	12	14	14	2014-2013

גברים

19	11	18	18	2006-2005
18	16	18	17	2007-2006
19	15	19	18	2008-2007
20	13	20	19	2009-2008
19	18	19	18	2010-2009
18	15	18	17	2011-2010
18	11	18	17	2012-2011
20	14	19	18	2013-2012
19	14	19	18	2014-2013



לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
נשים				
9	7	9	9	2006–2005
9	9	9	8	2007–2006
9	8	9	8	2008–2007
9	8	9	9	2009–2008
10	12	11	10	2010–2009
11	12	11	10	2011–2010
9	9	9	9	2012–2011
9	10	9	9	2013–2012
9	9	9	9	2014–2013

לוח ד/9

עבודה הכוללת תכנית פנסיה בקרב מועסקים בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה;
2014-2007

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
73.0	62.2	72.3	69.3	2008-2007
80.1	71.3	79.6	76.9	2009-2008
83.4	75.1	82.9	80.3	2010-2009
86.0	75.6	85.3	82.7	2011-2010
87.2	80.7	86.7	84.0	2012-2011
88.7	84.0	88.3	85.7	2013-2012
89.4	85.7	89.1	86.5	2014-2013

לוח ד/10

שכר ממוצע חודשי ושנתי של שכירים; לפי מגדר; יישובים נבחרים; 2013-2012

השכר הממוצע (שקלים חדשים)						מספר השכירים (2013)	יישוב
לחודש בשנה			לחודש עבודה				
שיעור השנתי	2013	2012	שיעור השנתי	2013	2012		
סך הכול							
2.9	8,247	8,018	2.0	9,708	9,514	3,462,489	סך הכול ישראל
2.8	5,152	5,012	2.5	6,292	6,140		ממוצע יישובים נבחרים
2.0	5,808	5,692	2.3	7,064	6,904	10,686	אלעד
3.7	4,466	4,307	3.2	5,668	5,492	10,267	ביתר עילית
2.4	5,330	5,205	2.1	6,453	6,319	49,111	בני ברק
4.9	4,424	4,217	3.7	5,476	5,279	11,936	מודיעין עילית
גברים							
2.7	9,909	9,651	2.0	11,582	11,358	1,734,958	סך הכול ישראל
1.5	6,012	5,922	1.5	7,360	7,249		ממוצע יישובים נבחרים
0.8	7,111	7,053	1.4	8,505	8,386	4,615	אלעד
3.3	5,479	5,303	2.8	6,873	6,684	4,246	ביתר עילית
1.1	6,060	5,993	1.3	7,416	7,324	18,886	בני ברק
3.1	5,053	4,903	1.7	6,252	6,149	3,869	מודיעין עילית
נשים							
3.6	6,578	6,349	2.6	7,799	7,598	1,727,531	סך הכול ישראל
3.8	4,613	4,444	3.3	5,623	5,445		ממוצע יישובים נבחרים
3.4	4,817	4,658	3.5	5,936	5,737	6,071	אלעד
3.5	3,752	3,626	3.0	4,801	4,661	6,021	ביתר עילית
3.5	4,874	4,710	2.9	5,862	5,695	30,225	בני ברק
5.8	4,122	3,895	4.7	5,103	4,872	8,067	מודיעין עילית

לוח ד/11

שכר ממוצע של משפחות עובדים¹; יישובים נבחרים; 2012-2013

שיעור השינוי	לחודש בשנה (שקלים חדשים)		שיעור השינוי	לחודש עבודה (שקלים חדשים)		מספר המשפחות (2013)	יישוב
	2013	2012		2013	2012		
5.4	18,163	17,235	5.0	19,143	18,239	1,457,394	סך הכול ישראל
5.8	8,353	7,895	5.6	9,091	8,606		ממוצע יישובים נבחרים
6.8	10,162	9,516	6.9	11,085	10,368	6,664	אלעד
8.1	7,070	6,542	8.0	7,814	7,237	7,105	ביתר עילית
4.5	8,903	8,517	4.4	9,627	9,224	30,418	בני ברק
8.7	6,293	5,789	8.0	6,940	6,424	9,542	מודיעין עילית

1. לא כולל יחידים.

המקורות ללוחות

- לוחות ד/1, ד/2 עיבודי המועצה הלאומית לכלכלה לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- לוח ד/3 עיבודי המועצה הלאומית לכלכלה לסקר הכנסות, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- לוחות ד/4-ד/9 הסקר החברתי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- לוח ד/7 סקר כוח אדם, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- לוחות ד/10, ד/11 מרק רוזנברג, "סקרים תקופתיים: שכר והכנסות מעבודה לפי יישוב ומשתנים כלכליים שונים 2013", אתר המוסד לביטוח לאומי, אוקטובר 2015.

פרק ה

בחירות ואורחות חיים

הגדרות

בחירות

בעלי זכות בחירה. בעלי אזרחות ישראלית שהם תושבי קבע בישראל, בני 18+ ונמצאים בישראל ביום הבחירות, בכללם ישראלים השוהים בחו"ל בשליחות המדינה.

בית המשפט רשאי לשלול את זכות הבחירה בקביעה שיפוטית.

שיעור הצבעה בפועל. אחוז המצביעים בפועל מתוך סך כל בעלי זכות הבחירה, כולל הקולות הפסולים.

קולות כשרים. סך הקולות שנספרו ואשר מרכיבים את תוצאות האמת בבחירות.

קולות פסולים. פתקים או מעטפות שנפסלו מאחת מהסיבות האלה:

- (1) פתק הצבעה שהוצא ממעטפה שבתוכה נמצא דבר־מה נוסף.
- (2) פתק הצבעה ריק.
- (3) פתק הצבעה שאין עליו האות או האותיות של רשימה מאושרת.
- (4) פתק שאינו מאושר: חסרות אותיות הרשימה, חסר שם הרשימה המלא, חסר שם הרשימה בשפה העברית (למעט פתק מסומן בכתב יד בערבית בלבד).
- (5) מעטפה שנמצאה מחוץ לקלפי ושלא הוצאה ממנה.
- (6) מעטפה שאין עליה חתימות ידיהם של חברי ועדת הקלפי.³⁷

יישובים – רשימת היישובים מורכבת מ:

- (1) ערים שיש בהן מעל 100,000 תושבים.
- (2) יישובים שיש בהם מעל 1,500 בעלי זכות הצבעה ומעל 20% הצבעה ליהדות התורה; או מעל 10% הצבעה ליהדות התורה ומעל 15% הצבעה לש"ס.

37 נתונים שנתיים 2015, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הסקר החברתי

הסקר החברתי הוא סקר שנתי שוטף המבוצע על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מדי שנה מאז 2002. הוא מספק מידע על תנאי החיים של האוכלוסייה הבוגרת בישראל ועל רווחתה ובוחן את התפיסות הסובייקטיביות של הפרטים בחברה כלפי היבטים שונים של חייהם.

- הסקר החברתי מבוסס על קובץ מרשם התושבים.
- הנתונים מבוססים על מדגם נפשות מהאוכלוסייה.
- גודל המדגם עמד בשנת 2013 על כ־7,500 משיבים בכל הארץ.
- אוכלוסיית הסקר כוללת את האוכלוסייה הקבועה של מדינת ישראל בגילים +20, אך ישנן קבוצות שאינן נכללות בסקר (דיירי מוסדות טיפוליים, דיפלומטים, עולים שעלו לישראל חצי שנה לכל המאוחר לפני מועד הסקר, בדואים ותושבים אחרים שמתגוררים מחוץ ליישובים מוכרים).

להגדרות והסברים מפורטים יותר ראו הסקר החברתי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.³⁸

תמצית הממצאים

אורחות החיים בחברה החרדית נמצאים בשינוי מתמיד ואפשר ללמוד מהם על מערכת היחסים בין הקהילה החרדית לחברה הישראלית בכללותה. פרק זה מלמד על הפערים הגדולים בשיעורי ההשתתפות של קהילה זו בצבא ובשירות הלאומי, בשיעור המשתמשים במחשב ובאינטרנט ובמספר בעלי רישיון הנהיגה והנופשים לעומת שאר האוכלוסייה היהודית וכלל האוכלוסייה בישראל. למרות הפערים ברור כי מגמת ההשתלבות של החברה החרדית בכלל החברה מתחזקת, שכן מספר העוסקים בכל אלו מתוכה נמצא בעלייה עקבית.

דפוסי ההצבעה לרשימת יהדות התורה הם אינדיקציה למספר ולתפוסת הגאוגרפית של החרדים בישראל. שיעור המצביעים לרשימת יהדות התורה מתוך כלל המצביעים לכל המפלגות עלה בשנים 1992–2015 מ־3.3% ל־5%. יש שינוי בתפוסת המצביעים לרשימה זו – עלייה במשקל הערים החרדיות החדשות וירידה במשקלן של ירושלים ובני ברק (לוח ה/1).

שיעור המתגייסים מהאוכלוסייה החרדית לצבא ולשירות הלאומי הוא כ־30% מכל מחזור חרדי, וגדל בהתמדה; עם זה, מספר המתגייסים נמוך משנקבע בכללי התיקון לחוק שירות הביטחון, הקובע שהגיוס השנתי של גברים חרדים לא יפחת מ־3,300 מתגייסים בשנה (לוח ה/2).

פערים בין האוכלוסייה החרדית לכלל האוכלוסייה ניכרים גם בשיעור מי ששירתו בעבר בצה"ל מקרב בני ה-20+ – נמוך מאוד ביחס לכלל האוכלוסייה (18% לעומת 68%). בקרב אוכלוסיית הגברים החרדים שיעור מי ששירתו בצה"ל הוא 31%, לעומת 85% בקרב הגברים היהודים הלא-חרדים (לוח ה/3).

שיעור המשרתים בשירות הלאומי נמוך מאוד (5%), אך שבגלל מסלול השירות האזרחי הייחודי לחרדים שיעור הגברים החרדים הפונים לשירות זה גבוה מזה שבשאר האוכלוסייה היהודית (6% לעומת 2%). שיעור המשרתים החרדים (גברים ונשים) בשירות הלאומי נותר יציב מאז שנת 2005, לעומת עלייה מ-8% ל-14.5% בכלל האוכלוסייה, אם כי בקרב גברים חרדים נמדדה עלייה של 5 נקודות האחוז בעשור החולף (2005–2014) (לוח ה/4).

שיעור העוסקים בפעילות התנדבותית מהאוכלוסייה החרדית (39%) גבוה במידה רבה מזה שבכלל האוכלוסייה (23%), הגם שהפערים הצטמצמו עם השנים (לוח ה/5). יתרה מזו, פלח האוכלוסייה החרדית שהצהירו כי הם מרימים תרומה כספית לקהילה גדול מאוד בהשוואה לכלל האוכלוסייה (91% לעומת 69%, בהתאמה) (לוחות ה/6, ה/7).

פערים גדולים מאוד בין האוכלוסייה החרדית לאוכלוסייה היהודית הלא-חרדית נרשמים גם בשיעורם של בעלי רישיון הנהיגה (43% לעומת 79%). הפער גדול עוד יותר אצל הנשים. יצוין כי מסתמנת עלייה ניכרת מאז שנת 2003 בשיעור החרדים בעלי רישיון נהיגה (לוח ה/8).

ההבדלים ניכרים בין שתי קבוצות האוכלוסייה גם בשיעור המשתמשים במחשב ובאינטרנט: שיעור החרדים המשתמשים במחשב עומד על 54%, לעומת 79% באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית. פער גדול יותר נמצא בשימוש באינטרנט – 41% בקרב האוכלוסייה החרדית, לעומת 80% באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית. עם זאת מאז שנת 2008 נרשם גידול מהיר בשימוש במחשב ובאינטרנט באוכלוסייה החרדית (לוחות ה/9, ה/10).

שיעור הנופשים באוכלוסייה החרדית נמוך משיעורם בכלל האוכלוסייה (46% לעומת 59%). הפער גדול עוד יותר כאשר בוחנים את שיעור היוצאים לנופש בחו"ל (12% לעומת 40%) (לוחות ה/11, ה/12). בניגוד לנתונים אחרים על אורחות החיים של האוכלוסייה החרדית, הנתונים הללו נותרו יציבים מאז שנת 2003.

בחירות (לוח ה/1)

תמונת מצב

בבחירות לכנסת ה-20 (2015) היה שיעור ההצבעה לרשימת יהדות התורה 5% (210,143 קולות) מכלל הקולות הכשרים ולרשימת ש"ס – 5.7% (241,613 קולות). הצגת הנתונים בסעיף זה תתמקד בתוצאות ההצבעה לרשימת יהדות התורה. הקשר בין הצבעה לש"ס לבין זהות חרדית מובהק פחות כיוון שלמפלגה זו יש מאגר בוחרים מחוץ לציבור החרדי (אם כי בבחירות 2015 היא קיבלה את מרבית המנדטים מהאוכלוסייה החרדית).

תפרוסת המצביעים ליהדות התורה

שתי הערים שקרוב למחצית מן האוכלוסייה החרדית מתרכזות בהן הן **ירושלים ובני ברק**. 26% מסך המצביעים לרשימת יהדות התורה בבחירות לכנסת ה-20 היו מירושלים ו-22% מבני ברק. הערים החרדיות החדשות (מודיעין עילית, ביתר עילית, אלעד ובית שמש) משקפות את ההתפתחות האחרונה והעיקרית של המרחב החרדי במדינה. וכך, בבחירות לכנסת ה-20 שיעור ההצבעה לרשימת יהדות התורה **בערים החרדיות החדשות** היה 19% מכלל הקולות לרשימה.

מקור נוסף לקולות חרדים שהצביעו לרשימת יהדות התורה בבחירות לכנסת ה-20 היו **ערי מרכז שבהן מיעוט חרדי גדול** (אשדוד, פתח תקווה, רחובות, חיפה, תל אביב ונתניה), ומהן הגיעו ליהדות התורה 14% מכלל הקולות. ארבע **ערי פריפריה** (רכסים, אופקים, חצור הגלילית וצפת) היו מקור ל-3% נוספים מכלל הקולות ליהדות התורה באותן בחירות. בסך הכול ב-16 היישובים שהוזכרו כאן נמצאים 84% מכלל המצביעים החרדים לרשימת יהדות התורה, והם גם ריכוזי האוכלוסייה החרדית העיקריים.

שיעור המצביעים ליהדות התורה בערים נבחרות מתוך כלל הבוחרים באותה עיר

בבחירות לכנסת ה-20 היה שיעור ההצבעה למפלגת יהדות התורה **בבני ברק** 59% (46,661 קולות) מכלל הבוחרים בעיר **בירושלים** 21% (53,948 קולות).

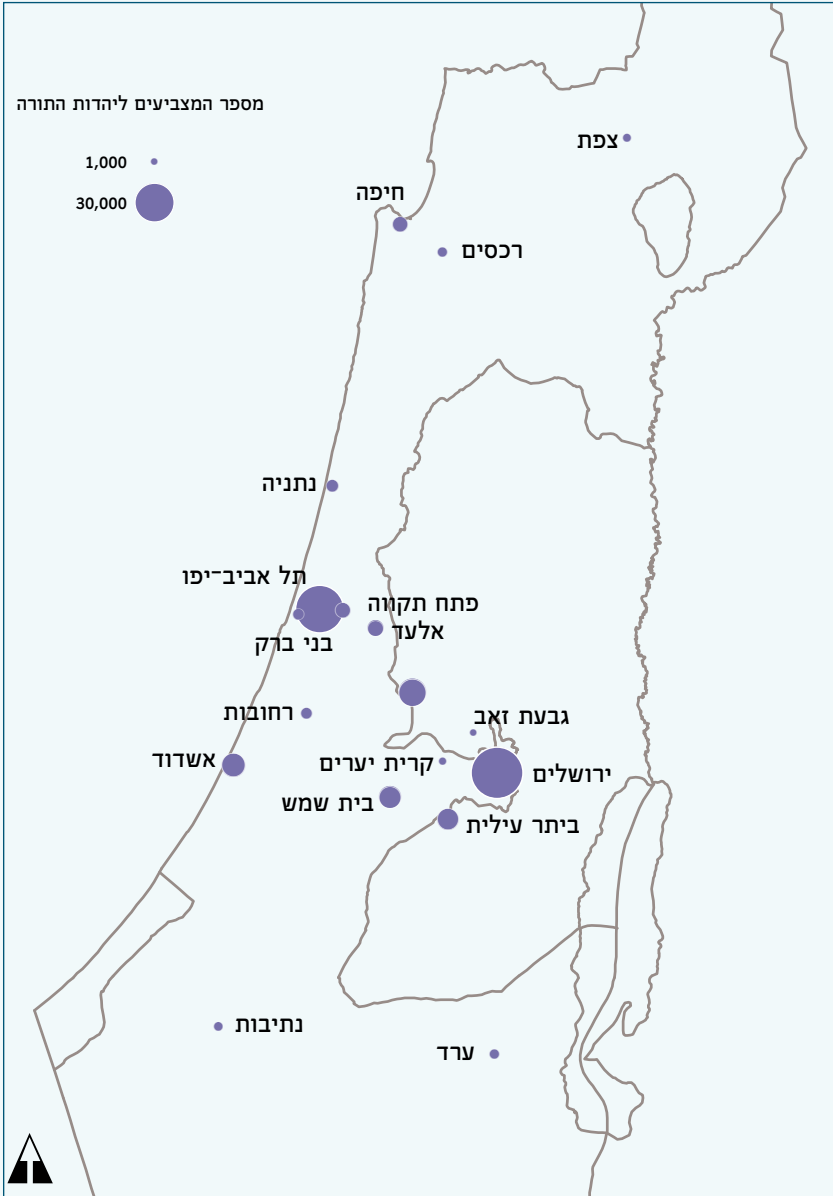
שיעור המצביעים ליהדות התורה משתנה בכל אחת מן **הערים החרדיות החדשות** בשל המשקל היחסי השונה של חרדים אשכנזים וחרדים מזרחים ביישוב. במודיעין עילית שיעור ההצבעה ליהדות התורה היה 76% (15,044 קולות) מכלל הבוחרים בעיר; בביתר עילית – 56% (9,347 קולות); באלעד – 33% (5,000 קולות); ובבית שמש – 28% (9,589 קולות).

בערי מרכז שבהן מיעוט חרדי גדול: באשדוד – 10% (11,132 קולות); בפתח תקווה – 4% (4,810 קולות); ברחובות – 4% (2,487 קולות); בחיפה – 3% (4,894 קולות); בנתניה – 3% (2,921 קולות); ובתל אביב – 1% (2,628 קולות).

בערי פריפריה נבחרות: ברכסים – 43% (2,011 קולות); באופקים – 14% (1,808 קולות); בחצור הגלילית – 14% (699 קולות); ובצפת – 10% (1,404 קולות). ריכוזים אלו מורכבים בעיקר מאוכלוסייה מזרחית, ומשום כך תוצאות ההצבעה ליהדות התורה אינן משקפות באופן מלא את עוצמתו של הריכוז החרדי.

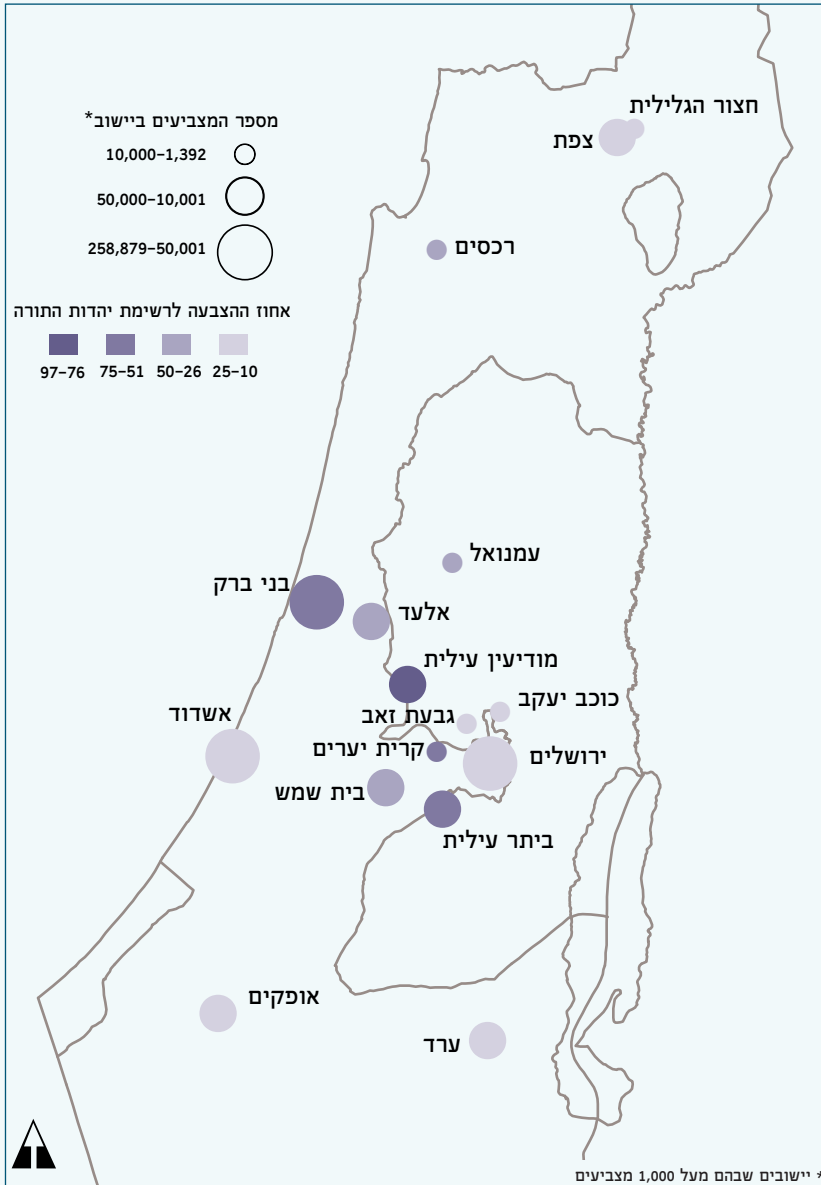
מפה ה/1.1

יישובים לפי הצבעה למפלגת יהדות התורה בבחירות לכנסת ה-20; 2015



מפה ה/2.1

יישובים לפי אחוז ההצבעה למפלגת יהדות התורה בבחירות לכנסת ה-20;
2015



מגמות

בבחירות לכנסת ה־20 (2015) היה שיעור ההצבעה לרשימת יהדות התורה 5% (210,143 קולות), לעומת 3.3% (86,167 קולות) בבחירות לכנסת ה־13 (1992). שיעור השינוי – 47%.

תפרוסת המצביעים ליהדות התורה

בבחירות לכנסת ה־20 שיעור המצביעים **מירושלים ומבני ברק** לרשימת יהדות התורה היה 48% מכלל מצביעייה של הרשימה (26% בירושלים ו־22% בבני ברק). זוהי ירידה ניכרת לעומת נתוני הבחירות לכנסת ה־13, אז שיעור המצביעים לרשימה מערים אלו היה 57% מכלל המצביעים של הרשימה (30% בירושלים ו־27% בבני ברק). השינוי מוסבר בעיקר בהגירה החוצה מערים אלו לריכוזים חרדיים אחרים.

בבחירות לכנסת ה־20 שיעור ההצבעה לרשימת יהדות התורה **בערים החרדיות החדשות** (מודיעין עילית, ביתר עילית, אלעד ובית שמש) היה 19% מכלל הקולות לרשימה באותן הבחירות, לעומת 11% בבחירות לכנסת ה־16 (2003).

בערי מרכז שיש בהן מיעוט חרדי גדול (אשדוד, פתח תקווה, רחובות, חיפה ונתניה) ירד שיעור המצביעים לרשימת יהדות התורה מכלל מצביעי הרשימה. בשנת 2015 ניתנו בהן 14% מכלל הקולות ליהדות התורה, לעומת 18% בבחירות לכנסת ה־13 (1992).

בבחירות לכנסת ה־20 עלה שיעור המצביעים ליהדות התורה **בערי פריפריה נבחרות** (רכסים, אופקים, חצור הגלילית וצפת) ל־3% מכלל הקולות לרשימה באותן בחירות, לעומת 2% בבחירות לכנסת ה־13.

שיעור המצביעים ליהדות התורה בערים נבחרות מכלל הבוחרים באותה עיר

בשנים 1992-2015 חלו תהליכי התחדדות בשתי הערים שבהן מספר החרדים הרב ביותר (**ירושלים ובני ברק**). לפיכך שיעור המצביעים ליהדות התורה בירושלים, שב־1992 היה 13% מכלל המצביעים בעיר, עלה ב־2015 ל־21% מכלל המצביעים, ובבני ברק – מ־41% (ב־1992) ל־59% (ב־2015).

שיעור המצביעים ליהדות התורה **בערים החרדיות החדשות**, למעט בית שמש, נותר כמעט בלא שינוי: במודיעין עילית הוא היה 76% הן בבחירות 2003 והן בבחירות 2015; בביתר עילית חלה עלייה קלה – מ־53% ב־2003 ל־58% ב־2015; באלעד נרשמה ירידה קלה באותן שנים – מ־36% ל־34%. רק בבית שמש גדל מאוד שיעור המצביעים ליהדות התורה בשנים 2003-2015 – מ־17% ל־28% מכלל המצביעים. ההתרחבות והפיתוח של שכונת רמת בית שמש החרדית הם ההסבר לכך.

בדיקה של שיעור המצביעים ליהדות התורה **בערי מרכז שבהן מיעוט חרדי גדול** מעלה שברובן הייתה עלייה בשנים 1992-2015: בפתח תקווה – מ־3% ל־4%; ברחובות – מ־3% ל־4%; בחיפה – מ־2% ל־3%; ובנתניה – מ־2% ל־3%. באשדוד, לעומת זאת, שיעור המצביעים ליהדות התורה באותן שנים הכפיל את עצמו – מ־5% ל־10%, ואילו בתל אביב הוא ירד במחצית – מ־2% ל־1%.

גם בערי הפריפריה הנבחרות עלה שיעור המצביעים החרדים ליהדות התורה בשנים 1992-2015: ברכסים – מ־28% ל־43%; באופקים – מ־7% ל־15%; בחצור הגלילית – מ־11% ל־14%; ובצפת – מ־6% ל־10%. שינויים אלו משקפים מגמה של גידול טבעי והגירה של זוגות צעירים חרדים לפריפריה.

שירות צבאי או אזרחי (לוחות ה-2/ה-4)

המונת מצב

בשנת 2014 התחילו כ־2,700 גברים חרדים, שהם כ־30% מהבנים בוגרי מערכת החינוך החרדית, בשירות צבאי או אזרחי.³⁹ לעניין זה נעיר כי מספר המתגייסים החרדים נמוך ממה שנקבע בכללי התיקון לחוק שירות הביטחון, הקובעים שהגיוס השנתי של גברים חרדים לא יפחת מ־3,300 גברים בשנה.

מקרב הגברים החרדים המתגייסים – 78% פונים לשירות צבאי ו־22% לשירות אזרחי. הסבר אפשרי לכך שרוב המתגייסים פונים לשירות הצבאי הוא האפשרויות שיש בו להכין את המתגייסים לשוק העבודה, כיוון שבמקרים מסוימים הוא מלווה בלימודי מקצוע וגם מפני שהוא נתפס כתרומה משמעותית לחברה יותר מהשירות האזרחי.

מגמות

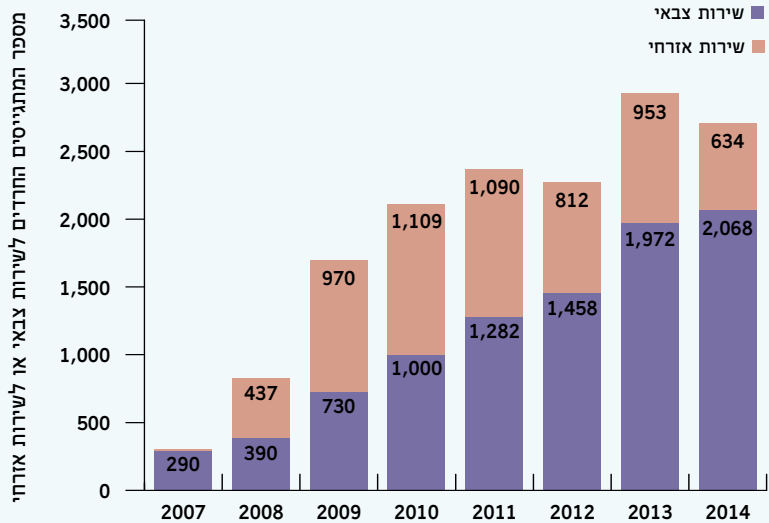
משנת 2007 ואילך ניכרת עלייה חדה במספר הבחורים החרדים הפונים לשירות צבאי או אזרחי. וכך, הגידול השנתי של הפונים לשירות צבאי או אזרחי בשנים 2009-2014 היה כ־10% בשנה.⁴⁰ הפנייה לשירות הצבאי עולה בכל שנה במשך השנים 2007-2014, וכיום למעלה מ־75% מהפונים לשירות עושים זאת במסגרת צבאית. הפנייה לשירות האזרחי, לעומת זאת, צמחה עד ל־2010, אז עלה מספר המתנדבים לשירות אזרחי על מספר המתגייסים לצבא, אבל מאז 2010 נשמרת יציבות בשיעורי הפנייה לשירות האזרחי.

בשנת 2014 נרשמה עלייה של 5% בלבד במתגייסים לשירות צבאי וירידה של 33% בפונים לשירות אזרחי. אפשר להסביר זאת כתוצאת התיקון לחוק שירות הביטחון שהתקבל בשנה זו, שעורר ביקורת בחברה החרדית והפך את השירות הצבאי, ובעיקר את השירות האזרחי, לאטרקטיביים פחות מבחינת הבחורים החרדים.

39 מחזור גברים חרדי ממוצע בגילים 15-24 מנה בשנת 2014 כ־8,850 נפש. ראו בלוחות האוכלוסייה. 40 לעומת קצב גידול ממוצע של 4% של האוכלוסייה החרדית באותן שנים. ראו בלוחות האוכלוסייה.

תרשים 1/ה

שירות צבאי ושירות אזרחי של גברים חרדים; 2014-2007



חרדים ששירתו או משרתים בצבא (לוח ה/3)

תמונת מצב

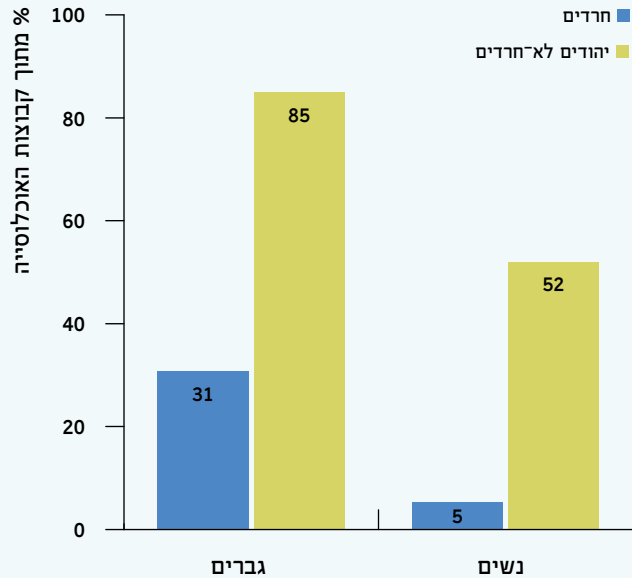
על פי הסקר החברתי לשנים 2013-2014, 18% מהחרדים בגילים +20 שירתו בעבר או משרתים כיום בצבא. שיעור זה נמוך מאוד לעומת השיעור המקביל באוכלוסייה הלא-חרדית (68%). פערים אלו בקרב מי ששירתו בצבא בין האוכלוסייה החרדית לאוכלוסייה הלא-חרדית נשמרים גם בפילוח מגדרי: גברים – 31% חרדים לעומת 85% יהודים לא-חרדים; נשים – 5% חרדיות לעומת 52% יהודיות לא-חרדיות. באוכלוסייה החרדית נכללים גם חוזרים בתשובה וכן מבוגרים ששירתו בצבא עד שנות ה-70 של המאה העשרים, כשהשירות הצבאי היה מקובל יותר במגזר החרדי. יש לשער שרבים מן החרדים הרשומים כמי ששירתו בצבא נמנים עם אחת משתי הקבוצות הללו.

מגמות

לאורך העשור האחרון (2005-2014) הציבור החרדי שומר על אותה מגמה בשיעור המצהירים על שירות צבאי: ב-2005 19% וב-2014 18%. כך גם בקרב הגברים החרדים (32% ו-31%, בהתאמה), לעומת שיעור המצהירים כך ב-2005 בכלל האוכלוסייה, שעמד על 63% וב-2014 על 68%.

תרשים ה/2

שירות בצבא של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2013-2014



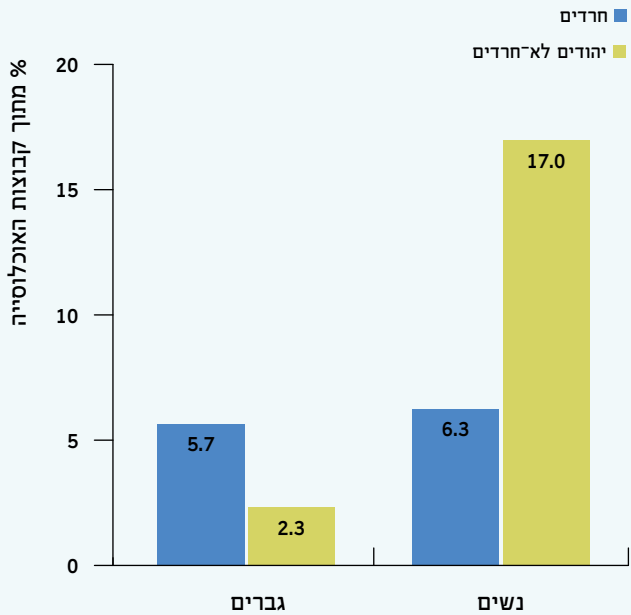
חרדים ששירתו או משרתים בשירות אזרחי (לוח ה/4)

תמונת מצב

בשנים 2013-2014 התנדבו 6% מהחרדים לשירות לאומי, פחות משיעור המתנדבים לשירות לאומי מקרב יהודים לא-חרדים (17%). שיעור הגברים שהתנדבו לשירות לאומי בקרב יהודים חרדים ולא-חרדים (2%) היה נמוך בהרבה משיעור הנשים שהתנדבו לשירות לאומי (17%). באוכלוסייה החרדית עצמה ישנו שוויון בין גברים לנשים בשיעור המתנדבים לשירות לאומי (6%).

תרשים ה/א.3

התנדבות של בני 20+ לשירות לאומי; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; -2014
2013

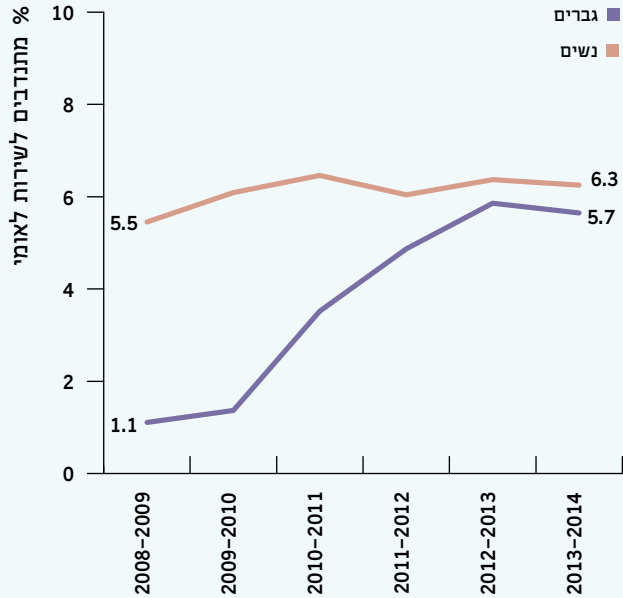


מגמות

בציבור החרדי ישנה יציבות יחסית במספר המתנדבים לשירות לאומי (עלייה של 1 נקודת אחוז) בשנים 2005–2014. בחלוקה מגדרית ישנה עלייה של 5 נקודות האחוז בשיעור המתנדבים הגברים החרדים וירידה של 2 נקודות האחוז בשיעור המתנדבות החרדיות, שלא כמו המגמה בכלל האוכלוסייה – שם ישנה עלייה של 7 נקודות האחוז בשיעור הנשים המתנדבות לשירות לאומי. את העלייה במספר הגברים החרדים המתנדבים לשירות הלאומי אפשר להסביר כתולדה של פתיחת מסלולים ייעודיים לגברים חרדים תחת המינהלת לשירות לאומי אזרחי.

תרשים ה/3.ב

התנדבות של חרדים בני 20+ לשירות לאומי; לפי מגדר; 2005-2014

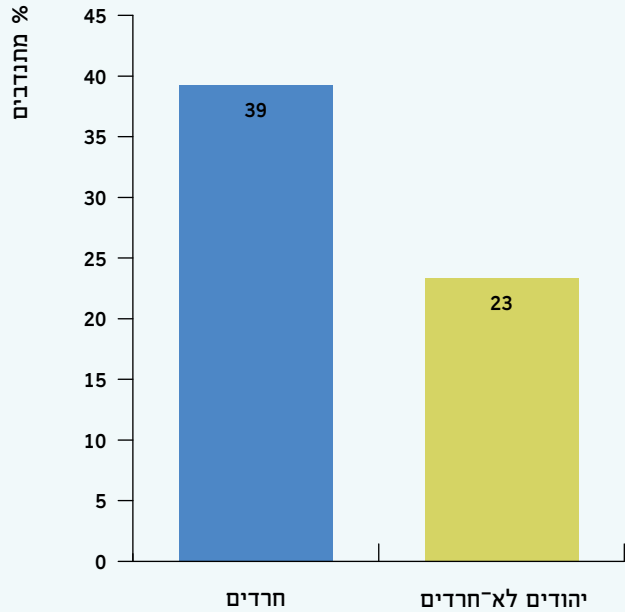


התנדבות (לוח ה/5)

בשנים 2013-2014 עסקו 39% מהחרדים בני 20+ בפעילות התנדבותית. שיעור המתנדבים החרדים היה גבוה בהרבה משיעור המתנדבים הלא-חרדים (23%). התנדבות נתפסת כחלק מרכזי וחשוב מאורח החיים בקהילה החרדית ויש שהיא נעשית בתדירות גבוהה, כחלק בלתי נפרד מחיי היומ-יום.

תרשים ה/4

התנדבות של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2013-2014



תרומה כספית (לוחות ה/6, ה/7)

תמונת מצב

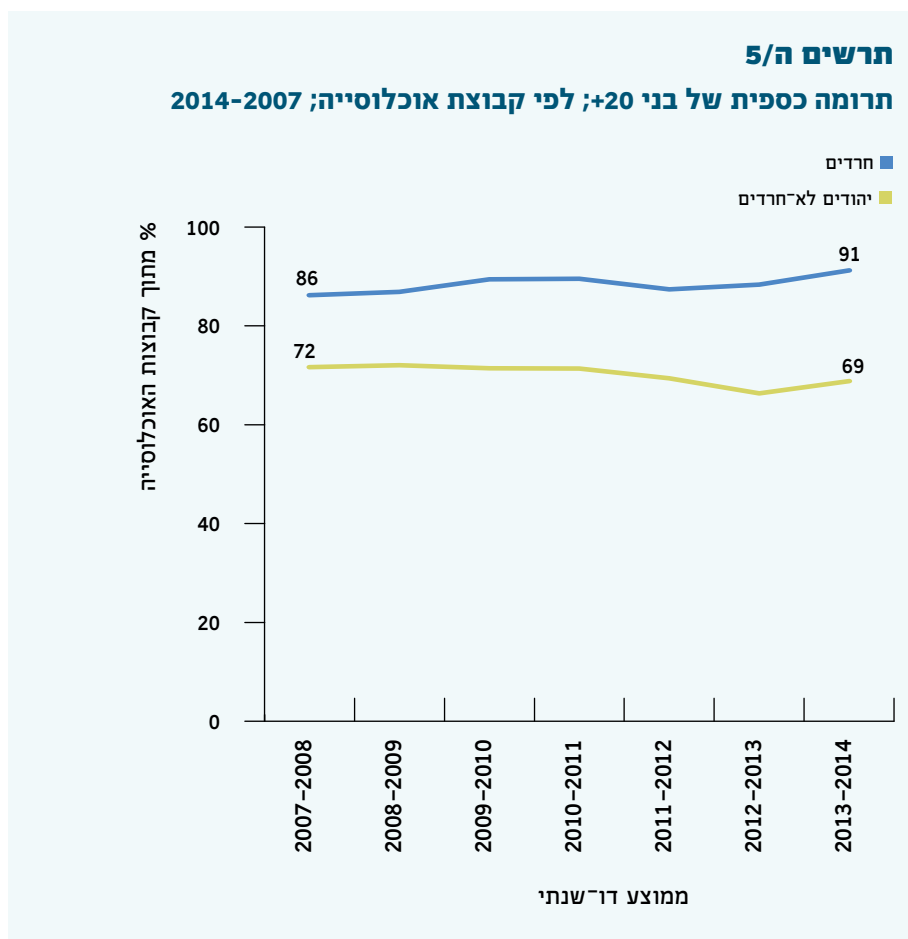
בשנים 2013-2014 תרמו 91% מהחרדים בני 20+ תרומה כספית כלשהי. שיעור זה גבוה בהרבה משיעור הלא-חרדים שתרמו תרומה כספית (69%). וביתר פירוט: בשנים אלו הצהירו 51% מהחרדים שהם תרמו מעל 1,000 ש"ח, לעומת 16% בלבד מהאוכלוסייה הלא-חרדית שהצהירו על תרומה כספית בסדר גודל כזה.

מגמות

שיעור החרדים שהצהירו כי תרמו תרומה כספית בשנה החולפת יציב לאורך השנים (86% בשנים 2007-2008 ו-91% בשנים 2013-2014), לעומת ירידה קטנה בשיעור המצהירים על תרומה כספית באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (72% בשנים 2007-2008 ו-69% בשנים 2013-2014).

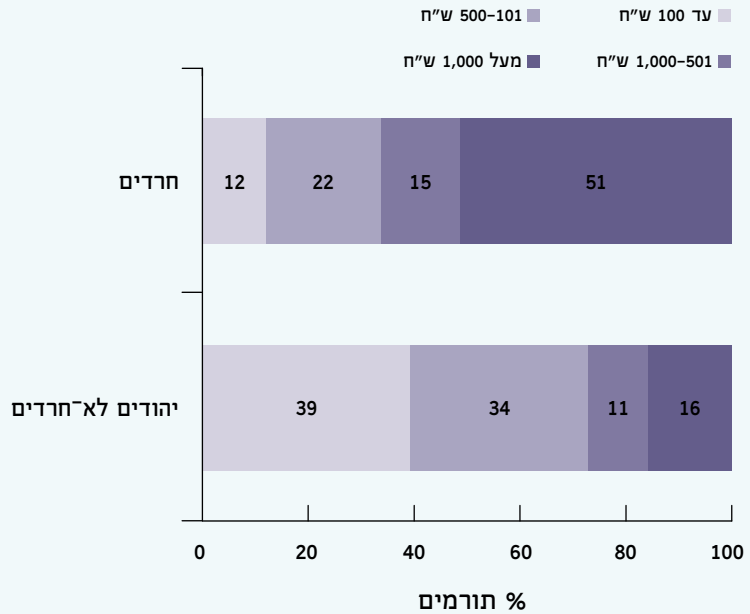
עלייה קלה נרשמה בשיעור החרדים שהצהירו על תרומה כספית גדולה (46% בשנים 2008-2007 ו-51% בשנים 2014-2013). עלייה גדולה יותר חלה בשיעור התורמים תרומה כספית גדולה מקרב האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (10% בשנים 2008-2007 ו-16% בשנים 2014-2013). בשתי קבוצות האוכלוסייה חל גידול, אך הפער ביניהן נותר גדול.

הנתונים מלמדים על תרבות המקדשת תרומה כחלק בלתי נפרד מאורח החיים החרדי, בתדירות גבוהה ובסכומים גדולים.



תרשים 6/ה

תרומה כספית של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה וסכום התרומה; 2014-2013



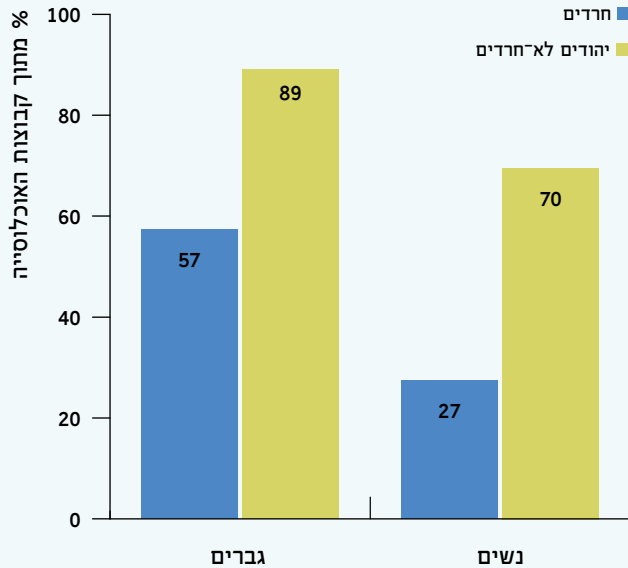
בעלי רישיון נהיגה (לוח 8/ה)

תמונת מצב

בשנים 2014-2013 היו 43% מהחרדים בגילים 20+ בעלי רישיון נהיגה. שיעור זה היה נמוך בהרבה משיעור בעלי רישיונות הנהיגה באוכלוסייה הלא-חרדית (79%). בפילוח מגדרי אפשר לראות שהפערים בין החרדים ללא-חרדים היו גבוהים יותר בקרב הנשים: 27% מהנשים החרדיות היו בעלות רישיון נהיגה לעומת 70% מהנשים היהודיות הלא-חרדיות. אצל הגברים הפער היה קטן יותר – 57% לעומת 89%. את הפער בין הגברים החרדים לנשים החרדיות אפשר להסביר בכך שנהיגת נשים אינה מקובלת בחלק מהקהילות החרדיות.

תרשים ה/7

בעלי רישיון נהיגה מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר;
2014-2013



מגמות

אפשר לראות לאורך השנים עלייה בשיעור החרדים בעלי רישיון נהיגה: בשנים 2005-2006 שיעורם היה 40% מהחרדים, ואילו בממוצע השנים 2013-2014 – 43%. העלייה התבטאה בעיקר אצל הגברים (52% לעומת 57%), בעוד אצל הנשים לא חל שינוי.

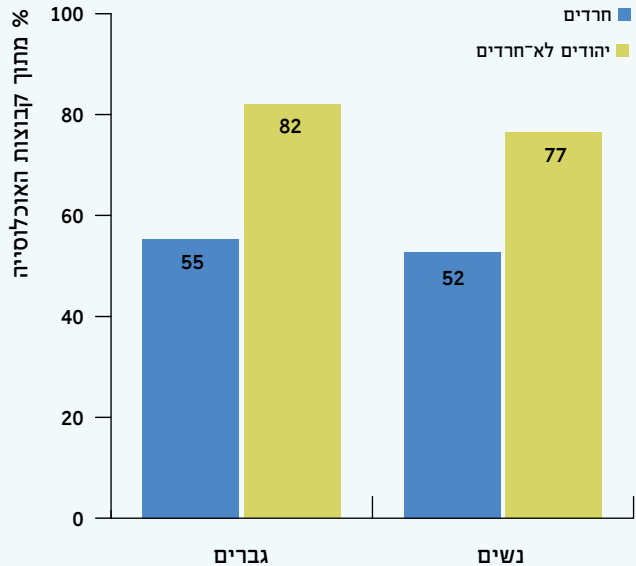
שימוש במחשב (לוחות ה/9, ה/10)

תמונת מצב

בממוצע השנים 2013-2014 השתמשו 54% מהחרדים בני 20+ במחשב, לעומת 79% מעמיתיהם הלא־חרדים. בפילוח מגדרי ניתן לראות שהיקף השימוש אצל הנשים החרדיות (52%) ואצל הגברים החרדים (55%) דומה. בין הגברים החרדים לגברים היהודים הלא־חרדים היה פער גדול בשיעור המשתמשים במחשב – 55% לעומת 82%. אצל הנשים נרשם פער דומה: 52% מהנשים החרדיות דיווחו על שימוש במחשב בשנים אלו לעומת 77% מהנשים היהודיות הלא־חרדיות.

תרשים ה/8.א

משתמשים במחשב מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר, 2013-2014

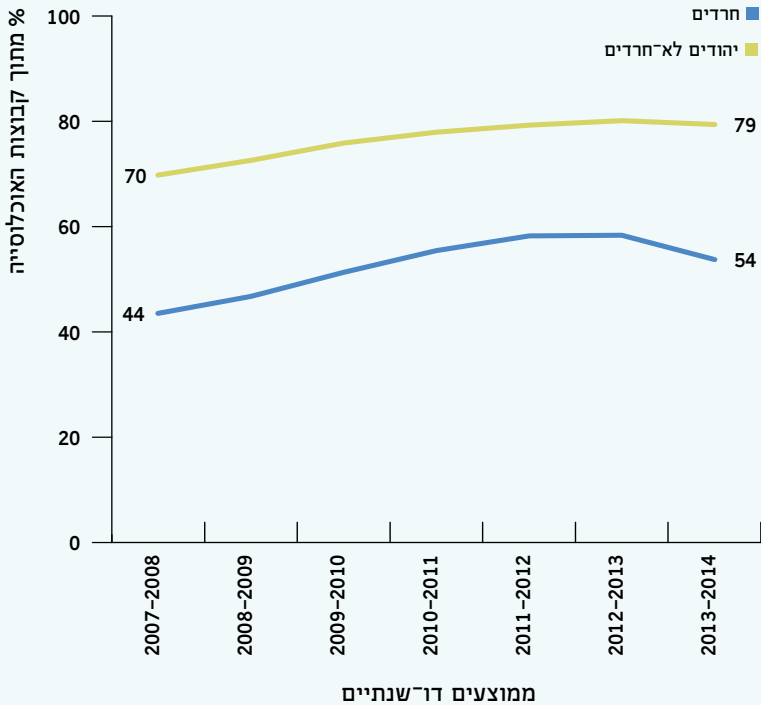


מגמות

בשנים 2007-2014 גבר השימוש במחשב בכלל האוכלוסייה (מ-70% ל-80%). בציבור החרדי העלייה הייתה גדולה אפילו יותר (מ-44% ל-58%). בקרב גברים ונשים חרדיות נצפתה עלייה בשיעור דומה. בקרב הגברים חלה עלייה מ-44% ל-55% ובקרב הנשים מ-43% ל-52%. הסיבה לכך היא חדירה כללית של טכנולוגיה לעולם החרדי, גם מפאת צורכי פרנסה.

תרשים ה/8.ב

משתמשים במחשב מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2007



שימוש באינטרנט (לוח ה/10)

תמונת מצב

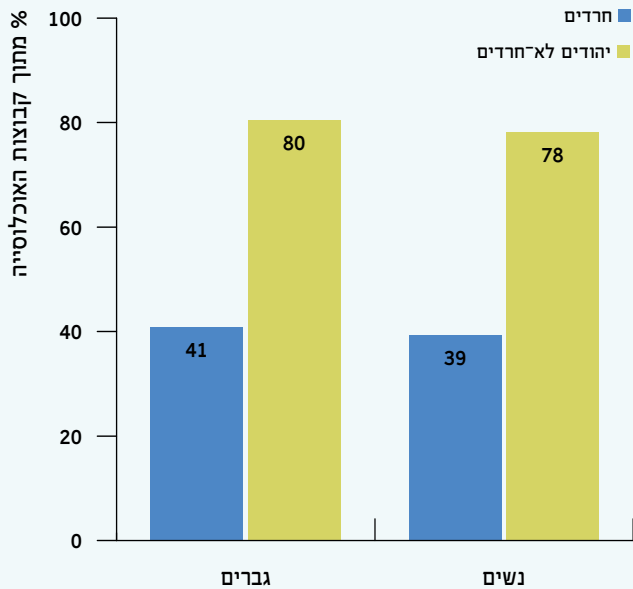
בשנים 2014-2013 השתמשו 41% מהחרדים באינטרנט, הרבה פחות משיעור המשתמשים בקרב הלא־חרדים (80%). פילוח מגדרי מראה שאין הבדלים גדולים בין שיעור הגברים החרדים המשתמשים באינטרנט (41%) לבין שיעור הנשים החרדיות המשתמשות באינטרנט (39%).

מגמות

בשנים האחרונות חלה עלייה של ממש בשיעור החרדים המשתמשים באינטרנט: 28% ב-2008-2009; 38% ב-2010-2011; ו-41% ב-2013-2014. גם באוכלוסייה הלא-חרדית גדל שיעור המשתמשים באינטרנט, אך בה העלייה הייתה מתונה יותר. העלייה בשימוש באינטרנט דומה אצל גברים חרדים ואצל נשים חרדיות. היא נובעת מכניסת הטכנולוגיה לעולם החרדי וכן מהפלטפורמות הרבות שאפשר להיכנס דרכן לאינטרנט, למשל טלפונים סלולריים. יש לשער שגם הגידול בשיעורי המועסקים והסטודנטים בקרב החרדים משפיע על החשיפה לאינטרנט ועל השימוש בו.

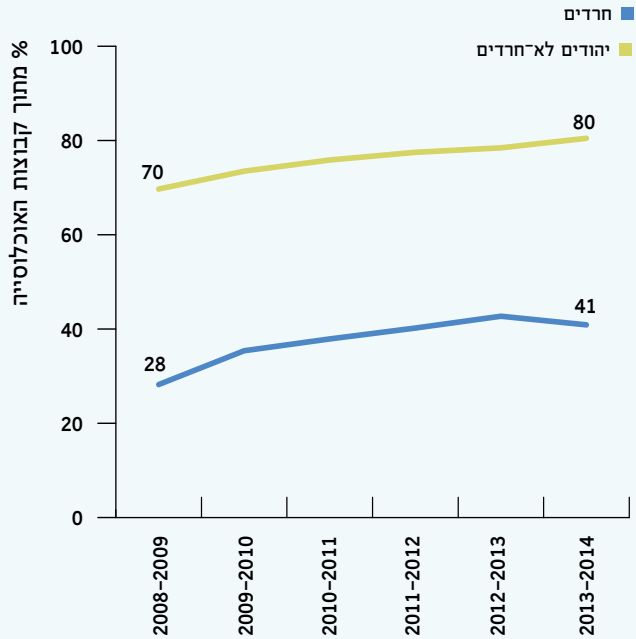
תרשים ה-9.א

משתמשים באינטרנט מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2013-2014



תרשים ה/9.ב

משתמשים באינטרנט מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2008-2014



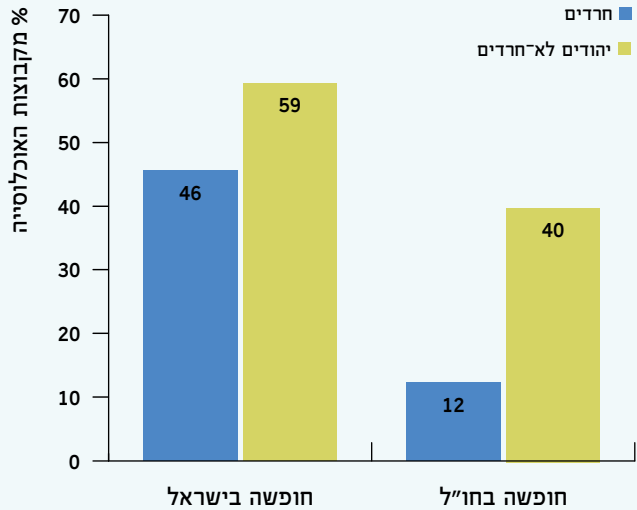
חופשות בארץ ובחו"ל (לוחות ה/11, ה/12)

תמונת מצב

בשנים 2013-2014 שיעור החרדים בני 20+ שנפשו בארץ עמד על 46% והיה נמוך בהשוואה לשיעור הנופשים באוכלוסייה הלא-חרדית, שעמד על 59%. שיעור החרדים בני 20+ שיצאו לחופשה בחו"ל (12%) נמוך בהרבה משיעור הנופשים בחו"ל באוכלוסייה הלא-חרדית (40%). חופשה בחו"ל מחייבת תקציב גדול מחופשה בישראל וגם השקפת עולם פתוחה יותר. ייתכן שזו הסיבה להבדלים בהרגלי החופשה בין חרדים ללא-חרדים.

תרשים ה/10

חופשה בישראל ובחו"ל; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2014-2013



מגמות

בשנים 2014-2013 לא חל שינוי ממשי בשיעור החרדים הנופשים בארץ (46% ב-2013 ו-46% ב-2014). נתונים דומים עולים כאשר בוחנים באותן שנים את שיעור החרדים שיצאו לחופשות בחו"ל – כ-12%. באוכלוסייה הלא-חרדית שיעור המבקרים בחו"ל למטרות חופשה עלה מ-32% בשנים 2004-2013 ל-40% בשנים 2014-2013.

לוח ה'1

דפוסי האגבעה ליהדות התורה ולש"ס בנחיריות לכנסות ה-13 (1992),
ה'16 (2003), ה'19 (2013) וה'20 (2015); סך הכול בישראל ויישובים נבחרים

ש"ס	סך הכול יהדות התורה וש"ס		ש"ס		יהדות התורה (ג)		שיעור השתתפות בבחירות	בעלי זכות בחירה	בחירות לכנסת	זושי
	שיעור האגבעה	מספרים מוחלטים	שיעור האגבעה	מספרים מוחלטים	שיעור האגבעה	מספרים מוחלטים				
	8.2	215,514	4.9	129,347	3.3	86,167	77	3,409,015	13	
53	12.5	393,966	68	258,879	8.2	135,087	68	4,720,075	16	
11	13.9	527,760	6	331,868	8.8	195,892	68	5,656,705	19	כל-א-א
-23	10.7	451,756	-34	241,613	5.7	210,143	72	5,881,696	20	

יישובים מעל 100,000 תושבים

	56.5	31,697	15.0	8,424	41.4	23,273	82	68,963	13	
31	74.0	45,637	38	12,805	53.2	32,832	79	79,243	16	ל
15	85.2	64,058	22	19,085	59.8	44,973	78	96,861	19	ל
-2	83.3	65,504	-6	18,843	59.3	46,661	80	101,291	20	
	21.7	42,635	8.6	16,947	13.1	25,688	76	259,807	13	
38	30.0	66,573	44	27,515	17.6	39,058	70	319,892	16	
26	37.8	91,144	25	37,513	22.2	53,631	65	373,238	19	ירושלים
-12	33.1	84,527	-23	30,579	21.1	53,948	67	385,888	20	
	15.5	7,585	10.1	4,930	5.4	2,655	75	65,935	13	
39	21.6	19,454	39	12,692	7.5	6,762	67	137,648	16	
26	27.2	28,115	20	17,458	10.3	10,657	63	166,360	19	
-25	20.4	23,055	-38	11,923	9.8	11,132	68	170,193	20	אולמא



ש"ס	סך הכול יהדות התורה וש"ס			ש"ס			יהדות התורה (ג)			ש"ס	שיעור השתתפות בבחירות	שערי זכות בחירה	לכנסת
	שיעור שינוי	שיעור האגעה	מספרים מוחלטים	שיעור שינוי	שיעור האגעה	מספרים מוחלטים	שיעור האגעה	מספרים מוחלטים	שיעור שינוי				
56	7.6	11.9	6,707	66	4.8	4,179	2.9	2,528	82	108,099	13		
-7	11.1	12,319	-9	7.2	7,987	-3	4.0	3,854	70	138,463	16		
-15	9.4	11,756	-22	5.6	6,946	-1	3.9	4,332	67	168,776	19		
93	5.8	2,829	179	2.9	1,388	10	3.9	4,810	71	177,367	20		
-1	11.2	6,955	-6	8.0	4,426	11	3.0	1,441	81	60,619	13		
-25	8.4	5,819	-36	7.5	4,692	11	3.3	1,816	70	79,669	16		
42	3.5	5,346	92	4.8	3,332	-2	3.6	2,263	67	93,606	19		
31	6.4	8,986	16	1.5	2,359	3	3.6	2,487	71	98,300	20		
-15	5.5	8,236	-34	2.9	4,341	3	1.9	2,987	76	205,273	13		
63	8.2	6,239	88	4.3	4,754	53	2.0	2,939	64	233,554	16		
3	13.5	11,298	4	3.4	4,754	53	3.0	4,232	59	240,749	19		
-23	10.7	11,240	-31	2.2	3,342	8	3.3	4,894	62	243,274	20		
40	6.0	13,574	66	5.8	4,381	5	2.5	1,858	75	101,280	13		
-19	8.4	18,515	-17	10.9	9,137	5	2.6	2,161	63	136,302	16		
-28	6.8	16,607	-34	11.4	10,537	-3	2.5	2,308	58	160,406	19		
	4.9	12,817	3.9	7.9	8,319	11	2.8	2,921	63	168,914	20		
				4.2	9,595		1.8	3,979	73	314,809	13		
				7.0	15,553	-24	1.3	2,962	63	354,175	16		
				5.9	14,372	-32	0.9	2,235	63	394,134	19		
				10,189	10	1.0	2,628	65	403,338	20			

1 יישובים שטרם הוקמו ב-1997.



היישוב	בחירות לכנסת	בעלי זכות בחירה	שיעור השתתפות בבחירות	יהדות המזרח (ג)		שיעור האגברה	שיעור האגברה	מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים	שיעור האגברה	שיעור האגברה	שיעור שיתוי	מספרים מוחלטים	שיעור האגברה	שיעור שיתוי	סך הכול יהדות המזרח ו"ש"ס			
				מספרים מוחלטים	מספרים מוחלטים														
ב"מ	13	112,589	74	809	1.0	1.0	3,383	7,012	4.1	140	4,192	5.0	4,192	4.1	140	7,670	10.7	111	
	16	123,790	59	658	0.9	0.9	-6	7,611	9.8	22	7,670	10.7	7,670	9.8	22	8,168	12.8	20	
	19	124,406	52	557	0.9	0.9	-5	7,611	11.9	42	7,611	12.8	7,611	11.9	42	8,168	12.8	20	
	20	124,035	56	704	1.0	1.0	19	4,692	6.9	-42	4,692	7.9	5,396	6.9	-42	5,396	7.9	-38	
	13	45,323	77	920	2.7	2.7		2,091	6.0		2,091	8.7	3,011	6.0		3,011	8.7	55	
	16	80,386	64	671	1.3	1.3	-49	6,053	12.1	101	6,053	13.5	6,724	12.1	101	6,724	13.5	55	
	19	97,100	57	456	0.8	0.8	-38	7,708	14.2	17	7,708	15.0	8,164	14.2	17	8,164	15.0	11	
	20	102,360	64	645	1.0	1.0	20	4,217	6.6	-54	4,217	7.6	4,862	6.6	-54	4,862	7.6	-50	
	אשקלון	13	105,214	78	1,034	1.3	1.3		1,684	2.1		3.3	2,718	3.3		2,718	3.3	80	
		16	111,159	69	854	1.1	1.1	-11	3,691	4.8	136	4,545	6.0	4,545	4.8	136	4,545	6.0	80
		19	122,041	66	661	0.8	0.8	-26	3,567	4.4	-8	4,228	5.3	4,228	4.4	-8	4,228	5.3	-12
		20	123,618	69	834	1.0	1.0	19	2,661	3.1	-30	3,495	4.1	3,495	3.1	-30	3,495	4.1	-22
		13	91,458	74	1,232	1.8	1.8		4,321	6.5		5,553	8.3	5,553	6.5		5,553	8.3	50
ב"א שבע	16	139,246	61	787	0.9	0.9	-48	9,502	11.5	77	10,289	12.4	10,289	11.5	77	10,289	12.4	50	
	19	153,103	57	527	0.6	0.6	-35	10,939	12.8	11	11,466	13.4	11,466	12.8	11	11,466	13.4	8	
	20	156,696	63	676	0.7	0.7	13	6,178	6.4	-50	6,854	7.1	6,854	6.4	-50	6,854	7.1	-47	
	13	101,137	82	631	0.8	0.8		2,154	2.6		2,785	3.4	2,785	2.6		2,785	3.4	76	
	16	164,928	70	814	0.7	0.7	-6	5,950	5.3	100	6,764	6.0	6,764	5.3	100	6,764	6.0	76	
ראשון לציון	19	191,230	66	727	0.6	0.6	-19	6,569	5.2	0	7,296	5.8	7,296	5.2	0	7,296	5.8	-2	
	20	195,958	71	924	0.7	0.7	16	4,095	3.0	-43	5,019	3.6	5,019	3.0	-43	5,019	3.6	-37	



ש"ס	יהדות התורה (ג)			ש"ס			סך הכול יהדות התורה וש"ס		
	ש"ס	האגדה	שיתוי	ש"ס	האגדה	שיתוי	ש"ס	האגדה	שיתוי
אאפסקים	13	8,910	81	467	6.5	66	1,340	18.8	14
	16	15,407	67	1,104	10.9	66	2,173	21.4	14
	19	18,364	59	1,564	14.6	34	2,871	26.7	25
חצור הגלילית	20	18,915	67	1,808	14.5	-0	2,450	19.7	-26
	13	4,833	84	438	10.9	6	278	6.9	716
	16	6,116	72	496	11.5	6	656	15.2	121
כוכב יעקב	19	6,799	66	638	14.4	26	756	17.1	13
	20	6,885	71	699	14.3	-1	481	9.9	-42
	13	136	88	8	6.8	8	8	6.8	16
צפת	16	1,509	84	253	20.1	197	489	38.9	474
	19	3,032	81	277	11.3	-44	1,044	42.5	9
	20	3,243	83	276	10.3	-9	848	31.6	-26
צפת	13	13,705	78	649	6.1		1,190	11.2	
	16	18,114	67	743	6.2	2	2,404	20.1	79
	19	20,991	61	1,337	10.6	71	2,646	21.0	4
צפת	20	21,978	65	1,404	10.0	-6	2,075	14.7	-30
	19	20,991	61	1,337	10.6	71	2,646	21.0	4
	16	18,114	67	743	6.2	2	2,404	20.1	79

לוח ה/2

גברים חרדים המתגייסים לשירות צבאי או אזרחי; 2007-2014

שירות אזרחי		שירות צבאי		סך הכול מתגייסים לצבא או לשירות אזרחי		שנה
שיעור שינוי שנתי	סך הכול	שיעור שינוי שנתי	סך הכול	שיעור שינוי שנתי	סך הכול	
-	15	-	290	-	305	2007
2,813	437	34	390	171	827	2008
122	970	87	730	106	1,700	2009
14	1,109	37	1,000	24	2,109	2010
-2	1,090	28	1,282	12	2,372	2011
-26	812	14	1,458	-4	2,270	2012
17	953	35	1,972	29	2,925	2013
-33	634	5	2,068	-8	2,702	2014

לוח ה/3

שירות בצבא של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2005-2014

אחוזים

לא-חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו-שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
סך הכול				
63	19	60	57	2006-2005
63	21	60	58	2007-2006
63	24	60	57	2008-2007
63	23	60	58	2009-2008
65	20	61	59	2010-2009
65	19	61	59	2011-2010
66	20	62	59	2012-2011
67	21	63	60	2013-2012
68	18	63	61	2014-2013

גברים

83	32	79	76	2006-2005
83	34	79	76	2007-2006
82	37	78	75	2008-2007
83	35	79	76	2009-2008
84	34	80	77	2010-2009
83	33	79	76	2011-2010
84	33	79	77	2012-2011
84	35	80	77	2013-2012
85	31	80	77	2014-2013

<<

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
נשים				
45	7	42	39	2006–2005
45	7	43	40	2007–2006
45	8	43	40	2008–2007
45	8	42	40	2009–2008
47	7	44	41	2010–2009
49	6	45	42	2011–2010
49	7	46	43	2012–2011
51	6	47	44	2013–2012
52	5	48	45	2014–2013

לוח ה/4

התנדבות לשירות לאומי של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2014-2005

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
סך הכול				
7.9	5.0	7.5	6.6	2006-2005
8.4	4.8	7.9	7.1	2007-2006
9.3	3.0	8.3	7.5	2008-2007
10.4	3.3	9.2	8.3	2009-2008
9.9	4.2	8.9	7.9	2010-2009
10.5	5.3	9.5	8.4	2011-2010
12.4	5.6	11.1	9.7	2012-2011
12.9	6.2	11.6	10.1	2013-2012
14.5	4.6	12.4	9.1	2014-2013
גברים				
0.4	0.6	0.4	0.6	2006-2005
0.7	0.4	0.6	0.6	2007-2006
0.9		0.7	0.6	2008-2007
1.0	1.1	1.0	0.8	2009-2008
1.1	1.4	1.2	1.1	2010-2009
1.1	3.5	1.7	1.6	2011-2010
2.4	4.9	3.1	2.8	2012-2011
2.9	5.9	3.8	3.3	2013-2012
2.3	5.7	3.4	2.9	2014-2013

<<

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
				נשים
10.1	8.2	9.9	8.8	2006–2005
10.7	8.2	10.4	9.4	2007–2006
11.7	5.4	11.0	10.1	2008–2007
12.9	5.5	12.1	11.1	2009–2008
12.4	6.1	11.6	10.5	2010–2009
13.4	6.5	12.4	11.0	2011–2010
15.3	6.0	13.9	12.4	2012–2011
15.8	6.4	14.3	12.7	2013–2012
17.0	6.3	15.3	12.0	2014–2013

לוח ה/5

התנדבות¹ של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2010-2014

אחוזים

לא-חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו-שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
19	38	21	19	2010-2011
20	40	22	19	2011-2012
21	41	23	20	2012-2013
23	39	25	22	2013-2014

1 בשנה הנבדקת.

לוח ה/6

תרומה כספית של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2007-2014

אחוזים

לא-חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו-שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
72	86	73	68	2007-2008
72	87	73	68	2008-2009
71	89	73	66	2009-2010
71	90	73	66	2010-2011
69	87	71	65	2011-2012
66	88	68	63	2012-2013
69	91	71	66	2013-2014

לוח ה/7

תרומה כספית של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה וסכום התרומה;¹ 2014-2007

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים סך הכול (לא כולל לא ידוע)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	סכום תרומה בש"ח	שנים (ממוצע דו־שנתי)
100	100	100	100	סך הכול	2008-2007
48	14	45	46	עד 100	
33	24	32	33	500-101	
9	15	10	9	1,000-501	
10	46	13	12	מעל 1,000	
100	100	100	100	סך הכול	2009-2008
43	13	41	41	עד 100	
34	23	33	34	500-101	
10	16	10	10	1,000-501	
13	48	16	15	מעל 1,000	
100	100	100	100	סך הכול	2010-2009
41	13	38	39	עד 100	
34	23	33	33	500-101	
10	17	11	11	1,000-501	
15	47	18	17	מעל 1,000	
100	100	100	100	סך הכול	2011-2010
41	14	39	39	עד 100	
33	23	32	32	500-101	
11	16	11	12	1,000-501	
15	47	18	17	מעל 1,000	
100	100	100	100	סך הכול	2012-2011
40	12	37	38	עד 100	
34	22	33	33	500-101	
11	16	12	12	1,000-501	
14	50	18	18	מעל 1,000	



1. מתוך המשיבים שציינו כי תרמו כסף.

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	סכום תרומה בש"ח	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)			
100	100	100	100	סך הכול	2013-2012
40	12	36	37	עד 100	
34	22	33	32	500-101	
11	17	12	12	1,000-501	
15	49	19	18	מעל 1,000	
100	100	100	100	סך הכול	2014-2013
39	12	36	37	עד 100	
34	22	32	32	500-101	
11	15	12	12	1,000-501	
16	51	20	19	מעל 1,000	

לוח 8/ה

בעלי רישיון נהיגה מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2005-2014

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
סך הכול				
73	40	70	67	2006-2005
73	42	71	68	2007-2006
74	41	71	68	2008-2007
74	39	71	68	2009-2008
77	43	74	71	2011-2010
76	41	73	70	2010-2009
78	43	75	72	2012-2011
79	44	76	73	2013-2012
79	43	76	73	2014-2013

גברים

86	52	83	83	2006-2005
86	58	83	83	2007-2006
86	57	84	83	2008-2007
86	54	83	83	2009-2008
87	56	85	84	2010-2009
87	61	85	84	2011-2010
88	61	85	85	2012-2011
89	60	86	85	2013-2012
89	57	86	85	2014-2013



לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
נשים				
60	29	58	52	2006–2005
62	25	59	53	2007–2006
62	21	59	54	2008–2007
63	21	60	55	2009–2008
65	25	62	57	2010–2009
67	27	64	58	2011–2010
69	25	65	60	2012–2011
70	27	66	62	2013–2012
70	27	66	62	2014–2013

לוח ה/9

משתמשים במחשב¹ מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר; 2007-2014

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		

סך הכול

70	44	68	63	2008-2007
73	47	70	66	2009-2008
76	51	74	69	2010-2009
78	55	76	72	2011-2010
79	58	77	73	2012-2011
80	58	78	74	2013-2012
79	54	77	73	2014-2013

גברים

74	44	71	67	2008-2007
76	47	74	69	2009-2008
79	52	77	72	2010-2009
81	56	78	75	2011-2010
82	55	79	76	2012-2011
83	56	80	76	2013-2012
82	55	79	75	2014-2013

נשים

66	43	65	60	2008-2007
69	46	68	63	2009-2008
73	51	71	66	2010-2009
75	55	74	69	2011-2010
77	61	76	71	2012-2011
78	61	76	72	2013-2012
77	52	75	71	2014-2013

1 שימוש במחשב ב־3 החודשים האחרונים.

לוח ה/10

משתמשים באינטרנט מקרב בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר;
2014-2008

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
סך הכול				
70	28	66	61	2009-2008
73	35	70	65	2010-2009
76	38	73	68	2011-2010
78	40	74	70	2012-2011
78	43	75	71	2013-2012
80	41	77	73	2014-2013
גברים				
73	28	69	64	2009-2008
77	34	73	68	2010-2009
79	38	75	71	2011-2010
80	39	76	72	2012-2011
81	42	77	74	2013-2012
80	41	77	73	2014-2013
נשים				
67	28	64	58	2009-2008
70	36	68	62	2010-2009
73	38	70	66	2011-2010
75	42	72	67	2012-2011
76	43	73	68	2013-2012
78	39	75	71	2014-2013

לוח ה/11

יציאה לחופשה בישראל של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014

אחוזים

לא־חרדים	חרדים	יהודים	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	שנים (ממוצע דו־שנתי)
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)		
55	46	54	50	2004-2003
56	47	55	49	2005-2004
57	47	56	50	2006-2005
56	46	55	50	2007-2006
56	45	56	50	2008-2007
57	47	56	51	2009-2008
58	47	57	52	2010-2009
59	48	58	52	2011-2010
58	49	57	52	2012-2011
57	47	56	51	2013-2012
59	46	58	53	2014-2013

לוח ה/12

יציאה לחופשה בחו"ל של בני 20+; לפי קבוצת אוכלוסייה; 2003-2014

אחוזים

שנים (ממוצע דו-שנתי)	סך הכול ישראל (כולל לא ידוע)	יהודים	
		סך הכול (לא כולל לא ידוע)	חרדים
2004-2003	29	30	12
2005-2004	30	31	11
2006-2005	30	32	14
2007-2006	30	32	14
2008-2007	31	32	12
2009-2008	31	32	13
2010-2009	31	33	12
2011-2010	32	35	11
2012-2011	34	36	12
2013-2012	34	36	12
2014-2013	35	37	12

המקורות ללוחות

- לוח ה/1 תוצאות הבחירות לכנסת ה-13, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 1993.
 תוצאות הבחירות לכנסת ה-16, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2003.
 הבחירות לכנסת ה-19, אתר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת.
 הבחירות לכנסת ה-20, אתר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת.
- לוח ה/2 נתוני הוועדה לקידום השילוב בשירות והשוויון בנטל (ועדת פלסנר, 2012);
 הנתונים לשנים 2012-2014 לקוחים מדיווחים חצי-שנתיים של מזכיר
 הממשלה לממשלת ישראל.
- לוח ה/3-ה/12 הסקר החברתי, שנים מתאימות, אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

צוות המחקר

ד"ר גלעד מלאך הוא ראש התכנית "חרדים בישראל" במכון הישראלי לדמוקרטיה ומרצה באוניברסיטת בר-אילן ובקריה האקדמית אונו. מומחה לתכנון מדיניות ציבורית לאוכלוסייה החרדית.

ד"ר מאיה חושן היא מנהלת המרכז למחקרי ירושלים – דמוגרפיה, סטטיסטיקה, תכנון וחינוך – במכון ירושלים לחקר ישראל ועורכת השנתון הסטטיסטי לירושלים. תחום מומחיותה המרכזי הוא אנשים והמרחב העירוני: אוכלוסייה, חברה וקהילה.

ד"ר לי כהנר היא חוקרת בתכנית "חרדים בישראל" במכון הישראלי לדמוקרטיה ומרצה בכירה בחוג לגאוגרפיה ולימודי סביבה במכללה האקדמית לחינוך אורנים. תחום מומחיותה המרכזי הוא המרחב החרדי בישראל.

רכזת המערכת: **דפנה שמר** – חוקרת במכון ירושלים לחקר ישראל, באשכול מחקרי ירושלים. מוסמכת החוג ללימודים עירוניים וגאוגרפיה באוניברסיטה העברית בירושלים.

החברה החרדית היא חברה מגוונת, מורכבת ודינמית, יחידה ומיוחדת ברבדים מסוימים ודומה לכלל החברה ברבדים אחרים. מהם פניה היום, אילו מגמות מסתמנות בה מאז תחילת שנות האלפיים, במה מתבטאים מאפייניה הייחודים לעומת כלל החברה, ובמה היא דומה לה?

החברה החרדית בישראל גְּלָה בשנים האחרונות בקצב מהיר ועוברת שינויים מואצים, תולדה של השתלבותה הבלתי נמנעת בחברה הכללית. מעצבי מדיניות וחוקרים, ארגוני המגזר השלישי, אנשי תקשורת והציבור הרחב - כולם סקרנים ורוצים לדעת עוד על התהליכים הללו, אך כדי להשלים לעצמם את התמונה חסרים להם נתונים ומידע שיטתי מהימן ועקבי. **שנתון החברה החרדית בישראל** מכנס לראשונה במקום אחד את רוב המידע הכמותי הקיים היום על החברה החרדית הישראלית ומסרטט תמונה שלמה ומעודכנת שלה על בסיס מידע סטטיסטי וניתוח נתונים בתחומים רבים וחשובים - דמוגרפיה, חינוך, רווחה ורמת חיים, תעסוקה, דפוסי הצבעה בבחירות לכנסת ואורחות חיים.

שנתון החברה החרדית בישראל הוא פרי עבודה משותפת של צוות חוקרים ממכון ירושלים לחקר ישראל ומהמכון הישראלי לדמוקרטיה, והוא הראשון בסדרה בנושא זה.



מחיר מומלץ: ₪ 80
אוגוסט 2016
מסת"ב: 9-189-519-965-978
www.jiis.org.il  
www.idi.org.il



0 4500001152 6
דאנאקוד 450-1152

